

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ. «BRICS:ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ
ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Επιβλέπων καθηγητής: Π. Λιάκουρας

Μαγειράκη Αμαλία (ΑΜ: ΜΒΡ15011)

2017

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Η Μαγειράκη Αμαλία βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικά δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρος μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

**ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ (ΑΟΖ)	
I.1. Εισαγωγή	6
I.2. Θεσμοθέτηση και νομική φύση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης	7
I.3. Κήρυξη και Οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ	
II.1. Εισαγωγή	16
II.2. Υφαλοκρηπίδα: Μήλον της έριδος ανάμεσα στα παράκτια κράτη	17
II.3. Η Σύμβαση της Γενεύης για την υφαλοκρηπίδα (1958)	19
II.4. Η Απόφαση του Δικαστηρίου για την υφαλοκρηπίδα της Β. Θάλασσας	20
II.5. Η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας για την υφαλοκρηπίδα	23
II.6. Το εσωτερικό και εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας	23
II.7. Κριτήριο απόστασης και εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας	24
II.8. ΑΟΖ - Υφαλοκρηπίδα και κριτήριο της απόστασης	24
II.9. Γεωμορφολογικό Κριτήριο και εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑ ΖΩΝΗ	
III.1. Ορισμός	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΙΚΑ ΚΡΑΤΗ	
IV.1. Ορισμός	31
IV.2. Αρχιπελαγικά κράτη και διεθνής πρακτική	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΠΕΡΙΟΧΗ "ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΥΘΟΣ"	
V.1. Ορισμός	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΑΝΟΙΚΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ	
VI.1. Ορισμός	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΧΩΡΟΣ (ΙΣΑΟ)	
VII.1. Ορισμός	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΝΗΣΩΝ	
VIII.1. Ορισμός	44
VIII.2. Άρθρο 121 Σύμβασης ΔΘ και Ελλάδα	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IX: Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	
VIX.1. Εισαγωγή	49
VIX.2. Η περίοδος από το 1960 έως το 1973	50
VIX.3. Η περίοδος από 1 Νοεμβρίου 1973 έως 31 Μαΐου 1975	51
VIX.4. Κρίση: Τουρκικό πλοίο Candarli	52

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

VIX.5. Η απαρχή των επίσημων ελληνοτουρκικών συνομιλιών	55
VIX.6. Η μονομερής προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο	56
VIX.7. Οι συναντήσεις της Βέρνης	57
VIX.8. Κλιμάκωση της έντασης στο Αιγαίο: HORA/SISMIK	57
VIX.9. Η προσφυγή στο Συμβούλιο Ασφαλείας	58
VIX.10. Η αίτηση της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο	60
VIX.11. Η ανάλυση του ελληνικού αιτητικού της μονομερούς προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο	61
VIX.12. Ο απολογισμός της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου	62
VIX.13. Οι ελληνοτουρκικές διαβουλεύσεις - Το πρακτικό της Βέρνης	63
VIX.14. Κρίση: Τουρκικό πλοίο PIRI REIS	65
VIX.15. Η Σύνοδος στο Ελσίνκι 1999	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Χ: ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΙΜΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

X.1. Γεωγραφικά δεδομένα Ιμίων	68
X.2. Τίτλοι κυριαρχίας της Ελλάδας	69
X.3. Το χρονικό της Ιταλο-τουρκικής διαδοράς	69
X.4. Τα Δωδεκάνησα υπό ελληνική κυριαρχία	70
X.5. Το χρονικό ου επεισοδίου των Ιμίων	70
X.6. Τα τουρκικά επιχειρήματα	72
X.7. Τα ελληνικά επιχειρήματα	74
X.8. Συμπεράσματα επιχειρημάτων	75
X.9. Ο απόηχος του επεισοδίου - Η τουρκική θεωρία των "γκρίζων ζωνών"	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XI: SPRATY ISLANDS

XI.1. Εισαγωγή	79
XI.2. Η Κίνα και οι διεκδικήσεις της στο νησιωτικό σύμπλεγμα	80
XI.3. ASEAN και Νότια Σινική Θάλασσα	83
XI.4. Η προσφυγή των Φιλιππίνων στη Διαιτησία	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XII: Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ - ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΩΓΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ

XII.1. Σύγκριση και αναγωγή της κινεζικής συμπεριφοράς με την τουρκική	87
XII.2. Η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου στην υπόθεση Φιλιππίνες εναντίον Κίνας	88
Επίλογος	94
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	95
Βιβλιογραφία	96

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να εξηγηθεί και να αναλυθεί η ελληνοτουρκική διαφορά οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου ενώ παράλληλα γίνεται απόπειρα να παραλληλιστεί με την υπόθεση των Spratly Islands, ένα νησιωτικό σύμπλεγμα στη Νότια Σινική Θάλασσα και την αντιδικία των κρατών Ταιβάν, Βιετνάμ, Φιλιππίνων, Μαλαισίας και Μπρουνέι με την Κίνα. Αποτέλεσμα της εν λόγω αντιδικίας ήταν η προσφυγή των Φιλιππίνων στο Διαιτητικό Δικαστήριο το οποίο εξέδωσε στις 12 Ιουλίου 2016 την Απόφασή του, η οποία και θεωρείται ορόσημο για το διεθνές δίκαιο.

Αρχικά γίνεται εκτενής αναφορά σε θεμελιώδεις έννοιες της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας. Οι έννοιες ΑΟΖ, υφαλοκρηπίδα, αιγιαλίτιδα ζώνη, αρχιπελαγικά κράτη, περιοχή – «διεθνής βυθός», ανοικτή θάλασσα και εθνικός εναέριος χώρος αναλύονται διεξοδικά προκειμένου να γίνει αφενός αντιληπτό το νομικό πλαίσιο του δικαίου της θάλασσας και αφετέρου να αναδειχθεί η στάση των υπό μελέτη κρατών και η αντίληψή τους για τις έννοιες αυτές. Εν συνεχεία, αναλύεται το καθεστώς των νήσων όπως αυτό αντικατοπτρίζεται στο άρθρο 121 της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας, καθώς οι νησίδες, οι βράχοι και τα νησιά διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο τόσο στην υπόθεση οριοθέτησης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας όσο και στην υπόθεση των Spratly Islands. Ακολούθως αναλύεται εκτενώς η ελληνοτουρκική διαφορά οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου φθάνοντας χρονικά μέχρι τις διαπραγματευτικές επαφές των δύο κρατών το 2015. Γίνεται αναφορά σε σημαντικά επεισόδια που έφεραν προ των πυλών ένοπλης σύγκρουσης τις δύο χώρες, εμμένοντας στην κρίση των Ιμίων το 1996. Στη συνέχεια πραγματοποιείται μια τρόπον τινά γνωριμία με τα Spratly Islands και τη σημασία που αυτά έχουν για τα κράτη που τα διεκδικούν. Τέλος, παρουσιάζεται η απόφαση του Δικαστηρίου για τα Spratly Islands και επιχειρείται παράλληλα σύγκριση και αναγωγή με την ελληνοτουρκική διαφορά καθώς επίσης και εκτιμήσεις για το κατά πόσον η εν λόγω απόφαση μπορεί να φανεί χρήσιμη προκειμένου να επιτευχθεί η επίλυση της ελληνοτουρκικής διαφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ (ΑΟΖ)

I.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε την εγκατάλειψη της μέχρι τότε κυρίαρχης προπολεμικής και για χρόνια κραταιής αντίληψης ότι η βασική χρήση των θαλασσών συμπίπτει με τη ναυσιπλοΐα και δευτερευόντως με την αλιεία. Η αντίληψη αυτή είχε δώσει προτεραιότητα στην αρχή της ελευθερίας των θαλασσών, περιορίζοντας τα παράκτια κράτη σε αιγιαλίτιδες ζώνες, οι οποίες εκτείνονταν λίγα μίλια από την ακτή, μέσα στις οποίες ασκούσαν κυριαρχία σχεδόν ισοδύναμη με αυτήν του χερσαίου εδάφους. Τα κράτη με αυτόν τον τρόπο εξασφάλιζαν την ασφάλειά τους και την αποκλειστική χρήση του θαλάσσιου πλούτου¹. Σταδιακά η εν λόγω αντίληψη αναθεωρήθηκε με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν νέα νομικά καθεστώτα στο Δίκαιο της Θάλασσας, χάρη στην διαπίστωση ότι η θάλασσα κρύβει πλουτοπαραγωγικούς πόρους στον βυθό αλλά και στο υπέδαφός της σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές προόδους που κατέστησαν εφικτή την εκμετάλλευσή τους. Τα νέα αυτά καθεστώτα διευρύνουν την δικαιοδοσία των κρατών στην θάλασσα, πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης, παρέχοντας δυνατότητες στα παράκτια κράτη, αλλά και στη διεθνή κοινότητα σε ορισμένες περιπτώσεις, να νομιμοποιήσουν την αποκλειστική εξερεύνηση και εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πόρων του βυθού και του υπεδάφους τους. Στην ουσία μπορεί να λεχθεί ότι επιχειρούν να συμβιβάσουν τη διατήρηση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας με τα δικαιώματα χρήσης των θαλασσών. Η πρώτη ζώνη που διαμορφώνεται με τις νέες αυτές αντιλήψεις είναι η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα, η οποία πρωτοεμφανίστηκε το 1945 με το λεγόμενο «Δόγμα Τρούμαν»².

---

¹ Ιωάννου, Κρ., Στρατή, Α., Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 1998, σ. 178-179, Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης 2013, Ροζάκη, Χρ., Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα, Αθήνα, Σιδέρης, 2004, Ροζάκη, Χρ., Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Διαμόρφωσή του από τις Διεκδικήσεις των Παράκτιων Κρατών, Αθήνα, Παπαζήσης 1976, σελ. 105 et seq.

² Ιωάννου, Κρ., Στρατή, Α., Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 148-152.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

1.2. Η ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ (ΑΟΖ)

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (εφεξής ΑΟΖ) είναι έμπνευσης των λατινοαμερικανικών κρατών. Η συστηματική και οργανωμένη αλιεία των ΗΠΑ σε περιοχές του Ειρηνικού Ωκεανού είχε στερήσει στα παράκτια κράτη της Νοτίου Αμερικής τα πολύτιμα αλιευτικά αποθέματα προκαλώντας τους οικονομικές επιπτώσεις και παράλληλα είχε οδηγήσει σε αλλοιώσεις του οικοσυστήματος της περιοχής. Προκειμένου να ανταπεξέλθουν τα παράκτια αυτά κράτη συνασπίστηκαν και υιοθέτησαν μια κοινή στάση στην πρόταση για μια νέα θαλάσσια ζώνη δικαιοδοσίας σε μεγάλη έκταση από τις ακτές, η οποία απέδιδε αποκλειστικά δικαιώματα αλιείας στα κράτη αυτά. Σύντομα την πρωτοβουλία τους ενστερνίστηκαν και κράτη εκτός της Λατινικής Αμερικής, με αποτέλεσμα η Τρίτη Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία οδήγησε στη νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, να βρει πιο ώριμη τη διεθνή κοινότητα για την πρόβλεψη μιας νέας θαλάσσιας ζώνης, αυτήν που η Σύμβαση καθιέρωσε ως ΑΟΖ³.

Η Σύμβαση του 1982 αφιερώνει ένα τμήμα της στην ΑΟΖ, συγκεκριμένα το τμήμα V. Σε αυτό καθορίζεται η νομική φυσιογνωμία και οι λειτουργίες της ζώνης, καθώς επίσης και τα όρια της δικαιοδοσίας και της αρμοδιότητας των κρατών. Σύμφωνα με τα άρθρα 55, 56 και 57 του τμήματος V, η ΑΟΖ είναι μια θαλάσσια ζώνη πέρα από, αλλά προκείμενη της αιγιαλίτιδας ζώνης, η οποία περιλαμβάνει τον βυθό, το υπέδαφος αυτού, τη θαλάσσια «στήλη» και την επιφάνεια της θάλασσας, ως μία απόσταση διακοσίων ναυτικών μιλίων από την ακτή – μειωμένη όμως ανάλογα με το εύρος της παρακείμενης αιγιαλίτιδας ζώνης. Σε αυτήν τη ζώνη το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την **εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, την διατήρηση** αλλά και τη **διαχείριση** των θαλάσσιων πόρων, ζωντανών ή άλλων της περιοχής, αλλά και άλλες δραστηριότητες που αφορούν την **οικονομική εξερεύνηση και εκμετάλλευση** της ζώνης, όπως για παράδειγμα την παραγωγή ενέργειας από το νερό, τα ρεύματα και τους ανέμους. Το παράκτιο κράτος έχει επιπρόσθετα την δικαιοδοσία να κατασκευάζει και να χρησιμοποιεί τεχνητά νησιά, εγκαταστάσεις και λοιπές κατασκευές για την εξυπηρέτηση των χρήσεων της ζώνης, να κάνει επιστημονική έρευνα, να προστατεύει και να διατηρεί το θαλάσσιο περιβάλλον. Τα δικαιώματα αυτά είναι λειτουργικά, δεν συνιστούν εδαφική κυριαρχία, και πρέπει να ασκούνται με τρόπο που

---

³ Καρακωστανόγλου, Β., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα/Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 2001, σελ. 89 et seq.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

να λαμβάνει υπόψη του τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών που κάνουν χρήση της ίδιας θαλάσσιας περιοχής, ιδιαίτερα όταν αυτά το δικαίωμά τους της ελεύθερης ναυσιπλοΐας.⁴ Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι για τα δικαιώματα για τα οποία δεν προκύπτει στενά ότι ανήκουν στο καθεστώς της ΑΟΖ, η θαλάσσια περιοχή διέπεται από το καθεστώς της ελευθερίας των θαλασσών⁵.

Η προσθήκη της νέας αυτής ζώνης στην κρατική δικαιοδοσία, πέραν από την αιγιαλίτιδα, παρέχει μια επιπλέον αξία στην ήδη υπάρχουσα δυνατότητα του παράκτιου κράτους να εκμεταλλεύεται τον θαλάσσιο πλούτο των βυθών και του υπεδάφους, μέσα από το θεσμό της υφαλοκρηπίδας, με την προσθήκη της θαλάσσιας στήλης και της επιφάνειας της θάλασσας. Οι νέες χρήσεις της αφορούν κυρίως την αλιεία και την εκμετάλλευση της φυσικής ήπιας ενέργειας που προκύπτει από την κίνηση του νερού και των ανέμων⁶. Όσον αφορά τον βυθό και το υπέδαφος εξακολουθούν να διέπονται από τις νομικές ρυθμίσεις της υφαλοκρηπίδας, κάτι που ρητά προσδιορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 56 της Σύμβασης⁷. Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι ο θεσμός της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας δεν απορροφάται από την ΑΟΖ, παραμένει ενεργός και καθορίζει με τις νομικές ρυθμίσεις του τον τρόπο χρήσης των βυθών και του υπεδάφους αυτών από τα παράκτια κράτη.

Η Σύμβαση προβλέπει ότι στην ΑΟΖ ενός κράτους τα γειτονικά σε αυτό κράτη έχουν το δικαίωμα της συμμετοχής στους ζωντανούς πόρους της θαλάσσιας αυτής περιοχής, εφόσον χαρακτηρίζονται ως «γεωγραφικά μειονεκτούντα κράτη⁸». Τέλος δίδεται η δυνατότητα στα κράτη που δεν έχουν ακτές να καρπώνονται τα οφέλη της ΑΟΖ η οποία βρίσκεται στην γεωγραφική περιοχή τους⁹.

1.3. ΚΗΡΥΞΗ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ (ΑΟΖ)

Σε αντίθεση με την υφαλοκρηπίδα, η οποία υφίσταται ως «φυσικό δικαίωμα», ανεξάρτητα από την έκφραση βούλησης του παράκτιου κράτους να την αποκτήσει, στην περίπτωση της ΑΟΖ το κράτος πρέπει να εκδηλώσει τη βούλησή του να αποκτήσει τη ζώνη, μέσα από μια εθνική πράξη

⁴ Άρθρο 56 τμήματος V Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας.

⁵ Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, σελ. 15-16.

⁶ Ο.π., σελ. 16-17.

⁷ Άρθρο 56, παρ. 3. «Τα δικαιώματα τα σχετικά με τους θαλάσσιους βυθούς και το υπέδαφός τους που αναφέρονται στο παρόν άρθρο ασκούνται σύμφωνα με το Τμήμα VI της Σύμβασης, που αναφέρεται στην ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα».

⁸ Άρθρο 70 Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας.

⁹ Άρθρο 65 Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

κήρυξης, από την στιγμή που το κράτος εκφράζει αυτήν την βούληση αποκτά όλα τα δικαιώματα που το Διεθνές Δίκαιο του απονέμει σε μια περιοχή, η οποία εκτείνεται ως τα διακόσια ναυτικά μίλια από την ακτή, με την προϋπόθεση ότι το εύρος της θάλασσας στην περιοχή του παρέχει μια τέτοια δυνατότητα. Στην περίπτωση, όμως που υπάρχει γεωγραφική στενότητα και υπάρχουν παρακείμενα κράτη σε απόσταση μικρότερη από τα τετρακόσια ναυτικά μίλια, τότε θα πρέπει να υπάρξει οριοθέτηση της ΑΟΖ σύμφωνα με Σύμβαση¹⁰. Το άρθρο 74 της Σύμβασης ορίζει ότι «η οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης ανάμεσα σε κράτη με αντικειμενικές ή γειτονικές ακτές θα πραγματοποιείται με συμφωνία στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου, με σκοπό την επίτευξη μια δίκαιης λύσης». Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου «αν δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί συμφωνία μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα, τα ενδιαφερόμενα κράτη θα προσφύγουν στις διαδικασίες που προβλέπει το Τμήμα XV της Σύμβασης». Είναι σαφές ότι οι διαδικασίες αυτές υποχρεωτικά ακολουθούνται στις περιπτώσεις που και τα δύο μέρη, τα οποία επιδιώκουν οριοθέτηση έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση. Στην περίπτωση που δύο κράτη δεν είναι μέρη της Σύμβασης, ή στην περίπτωση που το ένα από αυτά δεν την έχει επικυρώσει, τότε δεν υφίσταται η υποχρέωση της παραγράφου 2 που αναφέραμε ανωτέρω. Παραμένει όμως η μέθοδος οριοθέτησης που προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου 74, «ως υποχρέωση για κάθε κράτος, ανεξαρτήτως συμμετοχής του στη Σύμβαση, λόγω του ότι η διάταξη αυτή έχει μέσα από μακρά πρακτική οριοθετήσεων αποκτήσει εθιμικό χαρακτήρα και δεσμεύει ως έθιμο». Στις περιπτώσεις αδυναμίας συμφωνίας μεταξύ δύο κρατών είναι η προσφυγή σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο.

Οι διατάξεις της οριοθέτησης τόσο της ΑΟΖ όσο και της υφαλοκρηπίδας που περιέχονται στη Σύμβαση δεν αποσαφηνίζουν με ακρίβεια τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, που εφαρμόζονται σε περιπτώσεις γεωγραφικής στενότητας, έτσι ώστε τα κράτη να γνωρίζουν επακριβώς τους όρους που θέτει το δίκαιο για τη σύναψη συμφωνίας οριοθέτησης. Στην ουσία τα κράτη είναι ελεύθερα να αναζητήσουν το περιεχόμενο της συμφωνίας τους, με μοναδικό περιορισμό ότι η οριοθέτηση που πραγματώνεται με αυτήν την συμφωνία θα πρέπει να οδηγεί σε μία δίκαιη λύση¹¹. Με την πάροδο του χρόνου, την ανάπτυξη της διεθνούς πρακτικής και της διεθνούς νομολογίας υπάρχει πια ένας πλούτος οριοθετήσεων που « αντανακλούν το Διεθνές Δίκαιο της οριοθέτησης και εντοπίζουν τους κανόνες της ».

Η διεθνής νομολογία και ιδιαίτερα η νομολογία των δύο βασικών διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και του Διεθνούς Δικαστηρίου για το Δίκαιο της Θάλασσας του Αμβούργου, έχουν αποτυπώσει την πρακτική των κρατών και τους κανόνες που διέπουν την οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας.

Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι οι αρχές της οριοθέτησης που αντλούνται από την διεθνή νομολογία είναι οι ακόλουθες:

¹⁰ Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, σελ. 18-19.

¹¹ ό.π., σελ. 19-20.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

- Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω οι αρχές που διατυπώνονται στα άρθρα 74 και 83 της Σύμβασης αποτελούν διεθνές εθιμικό δίκαιο και κατά συνέπεια το περιεχόμενο τους δεσμεύει τόσο τα μέρη της Σύμβασης (κράτη που έχουν επικυρώσει την Σύμβαση), όσο και τα μη-μέρη (κράτη που δεν έχουν επικυρώσει την Σύμβαση).
- Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν παρατηρείται διαφορά μεταξύ της οριοθέτησης της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας. Υπάρχει μια κοινή πλέον οριοθέτηση των δύο αυτών θαλάσσιων ζωνών, χωρίς ωστόσο να έχει λάβει διαστάσεις γενίκευσης.
- Η μέθοδος οριοθέτησης που έχει νομολογιακά επικρατήσει περιλαμβάνει ένα προκριματικό στάδιο, και τρία κύρια στάδια για την οριστικοποίηση της οριοθέτησης¹².

Το προκριματικό στάδιο συνίσταται στην αναζήτηση των ακτών που σχετίζονται με την οριοθέτηση, δηλαδή των ακτών εκείνων των οποίων η προβολή στη θάλασσα δημιουργεί επικάλυψη με την προβολή των ακτών του γειτονικού κράτους¹³. Η διακρίβωση του μήκους των ακτών που εμπλέκονται στην οριοθέτηση είναι κρίσιμο μέγεθος καθώς προσδιορίζει την αριθμητική σχέση ανάμεσα στις δύο ακτές – που αποτελεί μια σχετική περίπτωση μεγάλης σημασίας για την οριοθέτηση – και ουσιαστικά καθορίζει και τη σχετική θαλάσσια περιοχή που θα οριοθετηθεί ως ΑΟΖ ή ως υφαλοκρηπίδα¹⁴.

Τα κύρια στάδια της οριοθέτησης που ακολουθούν το προκριματικό είναι τα ακόλουθα:

- **ΣΤΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ:** Το Δικαστήριο ορίζει μια προσωρινή γραμμή ανάμεσα στα σχετικά εδάφη, περιλαμβανομένων και των νησιών. Αυτή η γραμμή είναι η μέση γραμμή για τα αντικειμενικά κράτη ή η γραμμή μέσης απόστασης για τα γειτονικά κράτη.¹⁵ Στην υπόθεση ωστόσο της Νικαράγουα κατά της Ονδούρας, εξαιτίας των γεωγραφικών ιδιοτεροτήτων δεν κατέστη δυνατή η οριοθέτηση μέσω της χάραξης της μέσης γραμμής και το Δικαστήριο προσέφυγε σε άλλη μέθοδο οριοθέτησης.
- **ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ:** Το Δικαστήριο εξετάζει κατά πόσον υπάρχουν σχετικές περιστάσεις, οι οποίες απαιτούν την προσαρμογή και την τροπολογία της προσωρινής μέσης γραμμής ή γραμμής ίσης απόστασης, ώστε με τον τρόπο αυτόν να επιτευχθεί ένα δίκαιο οριοθετικό αποτέλεσμα. Εάν διαπιστωθεί ότι υπάρχουν σχετικές περιστάσεις που επηρεάζουν την οριοθέτηση τότε η μέση γραμμή ή γραμμή ίσης απόστασης τροποποιείται, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες αυτών των περιστάσεων¹⁶. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η έννοια «σχετικές περιστάσεις» δεν προσδιορίζεται με ακρίβεια στην

¹² ό.π., σελ. 21-22.

¹³ Παρ. 139 της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση Nicaragua v. Colombia.

¹⁴ Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, σελ. 22.

¹⁵ ό.π., σελ. 22.

¹⁶ ό.π., σελ. 23.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

διεθνή νομολογία, αλλά είναι σαφές βάσει των δικαστικών αποφάσεων ότι αφορά όλες εκείνες της ιδιαιτερότητες στην περιοχή της οριοθέτησης, οι οποίες επηρεάζουν «το τελικό αποτέλεσμα της και μεταβάλλουν τη χάραξη της μέσης γραμμής». Το Δικαστήριο ως σχετικές περιστάσεις έχει αποδεχτεί για παράδειγμα το μήκος των ακτών των κρατών και την αναλογική σχέση αυτών, την ύπαρξη νησιών στην περιοχή της οριοθέτησης, τις γενικότερες γεωγραφικές συνθήκες στην περιοχή. Έχουν χαρακτηρίσει επίσης ως ειδικές περιστάσεις, χωρίς όμως να υπάρχει γενίκευση, ορισμένα δικαιώματα των παράκτιων κρατών, τα οποία προηγούνται του αιτήματος της οριοθέτησης, όπως είναι η κρατική ασφάλεια. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το Δικαστήριο κατ'εξακολούθηση έχει απορρίψει επιχειρήματα σχετικά με γεωλογικές ή γεωμορφολογικές συνθήκες, τονίζοντας σταθερά ότι το κριτήριο οριοθέτησης είναι αυτό της απόστασης, των 200 ναυτικών μιλίων, και όχι κάποιο κριτήριο φυσικής σχέσης ξηράς – βυθού της θάλασσας. Με αυτό ως γνώμονα Δικαστήριο απέρριψε τη θέση της Νικαράγουα που υποστήριζε ότι τα νησιά της Κολομβίας βρίσκονται πάνω στην υφαλοκρηπίδα της¹⁷.

- **ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ:** Είναι το στάδιο της επαλήθευσης της επίτευξης ενός δίκαιου αποτελέσματος.

Από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι «δεν δέχεται την αυστηρή αναλογία ακτών και αποδιδόμενης θαλάσσιας περιοχής, με τη χρήση απόλυτων αριθμητικών και μαθηματικών δεδομένων, αλλά επιμένει σε μια χαλαρή σχέση που να μην προκαλεί σοβαρή δυσαναλογία ανάμεσα στο μήκος των ακτών του κάθε κράτους στην περιοχή της οριοθέτησης και στην αποδιδόμενη θαλάσσια έκταση ζώνης σε αυτό, χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της απόφασής του στην υπόθεση της Νικαράγουα κατά της Κολομβίας, όπου το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η σχέση των ακτών των δύο χωρών ήταν 8,1 προς 1, ωστόσο η έκταση των θαλάσσιων ζωνών που αποδόθηκαν, με την προσθήκη και άλλων παραμέτρων στην κρίση του Δικαστηρίου, μείωσε σημαντικά αυτή τη σχέση σε 1 προς 3 υπέρ της Νικαράγουα».

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο στη διαδικασία της οριοθέτησης είναι ο ρόλος των **νησιών** στην περιοχή της οριοθέτησης και του υπολογισμού αυτών στην οριοθετική διαδικασία. Τα

---

¹⁷ ό.π., σελ. 23-24.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

νησιά έχουν το δικαίωμα, όπως και τα ηπειρωτικά εδάφη, να απολαμβάνουν όλες τις θαλάσσιες ζώνες που προβλέπει η Σύμβαση, και γενικότερα το Δίκαιο της Θάλασσας, εξαιρούνται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 121 οι βραχονησίδες που δεν είναι κατοικήσιμες και δεν έχουν οικονομική ζωή. Αυτές δεν έχουν το προνόμιο της δημιουργίας ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας αλλά έχουν το δικαίωμα αιγιαλίτιδας ζώνης. Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι τα νησιά που εμπίπτουν στις διατάξεις του Άρθρου 121 της Σύμβασης, απολαμβάνουν θαλασσίων ζωνών, συνεπώς έχουν τόσο ΑΟΖ, όσο και υφαλοκρηπίδα¹⁸. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού είναι η απόφαση του Δικαστηρίου σχετικά με την υπόθεση Κατάρ κατά Μπαχρέιν. Σύμφωνα με το Άρθρο 121, παράγραφος 2, της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, που αντανακλά εθιμικό δίκαιο, νησιά, ανεξαρτήτως του μεγέθους τους, απολαμβάνουν το ίδιο καθεστώς και κατά συνέπεια παράγουν τα ίδια θαλάσσια δικαιώματα όπως τα άλλα εδάφη της ξηράς¹⁹. Ενώ το Δικαστήριο με τις σχετικές αποφάσεις του έχει κάνει αποδεκτό ότι τα νησιά δικαιούνται ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα, ωστόσο «η έκταση του δικαιώματος τους ποικίλει». Στις περισσότερες από τις περιπτώσεις που έχουν εξεταστεί από το Δικαστήριο η ύπαρξη νησιών στην οριοθετική περιοχή συμπίπτει με ένα ευρύτερο περιβάλλον, όπου και τα ηπειρωτικά εδάφη των αντίδικων συνυπολογίζονται στην οριοθέτηση, τα νησιά δεν αποτελούν, συνεπώς, την αποκλειστική πηγή άντλησης των δικαιωμάτων, αλλά μόνον ένα τμήμα της, κι έτσι το Δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να αναζητήσει την επίρεια (effect), που αυτά ασκούν στην συνολική τελική οριοθέτηση. Σε τέτοιες περιπτώσεις το Δικαστήριο θεωρεί ότι τα νησιά πρέπει να συνυπολογιστούν μαζί με τα ηπειρωτικά εδάφη, συνήθως όχι ως μεμονωμένες οντότητες, αλλά ως εδαφικό τμήμα στην οριοθετική διαδικασία. Αυτός ο συνυπολογισμός μπορεί να οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις σε μια μείωση του απόλυτου δικαιώματος για υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, σε έναν μετριασμό της έκτασης του δικαιώματος, που προσδιορίζεται από αυτό που το Δικαστήριο έχει ονομάσει επίρεια (δηλ. ενός νησιού στην συνολική τελική οριοθέτηση)²⁰. «Είναι αναμφισβήτητο, ότι το Δικαστήριο δίνει μια οριοθετική βαρύτητα, καταρχάς, στα ηπειρωτικά εδάφη, που απολαμβάνουν πλήρη δικαιώματα, ενώ τα εξαρτήματά τους, τα νησιά, μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να έχουν περιορισμούς στην οριοθετική συνάρτηση».

¹⁸ ό.π., σελ. 26-27.

¹⁹ Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain, Merits, I.C.J. Reports 2001, σελ. 97.

²⁰ Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, σελ. 28.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Η **επήρεια** κάθε νησιού σε μια συνολική οριοθέτηση εξαρτάται συνήθως από δύο παράγοντες: από την **θέση του νησιού** στην οριοθετική περιοχή, και από το **μέγεθός του**. Όσον αφορά την θέση του νησιού εξέχουσα σημασία είναι η γεωγραφική του σχέση με το ηπειρωτικό έδαφος, εάν δηλαδή βρίσκεται κοντά ή μακριά από το ηπειρωτικό έδαφος, κι ανήκει στο ίδιο κράτος με το κράτος του ηπειρωτικού εδάφους, ή βρίσκεται κοντά στο ηπειρωτικό έδαφος του αντικειμένου ή γειτονικού κράτους, αλλά πολιτικά ανήκει στο άλλο γειτονικό κράτος.²¹ Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της τελευταίας περίπτωσης εντοπίζεται στην υπόθεση των Νησιών της Μάγχης²², στην οποία ad hoc το Διαιτητικό Δικαστήριο, οριοθετώντας την υφαλοκρηπίδα των δύο κρατών έπρεπε να αποφασίσει για την τύχη των βρετανικών νησιών που βρίσκονται πλησιέστερα στις γαλλικές ηπειρωτικές ακτές, τα νησιά αυτά αντιμετωπίστηκαν από το Διαιτητικό Δικαστήριο ως «παρενόχληση» μιας κατά τα άλλα σχετικά απλής οριοθέτησης των αντικείμενων ακτών των δύο χωρών, που ευνοούσε την εφαρμογή της μέσης γραμμής, σύμφωνα με το Διαιτητικό Δικαστήριο τα νησιά αυτά βρίσκονται στη λάθος πλευρά της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας, μια σκέψη που το οδήγησε στο να εφαρμόσει μια μέση γραμμή ανάμεσα στα ηπειρωτικά εδάφη της Γαλλίας και στο κεντρικό έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου, περικλείοντας τα βρετανικά νησιά της Μάγχης με μια ζώνη 12 ν.μ., αντιπροσωπευτικής όλων των δικαιωμάτων τους στη θαλάσσια περιοχή²³. Σε πρόσφατη περίπτωση, στην υπόθεση Μπαγκλαντές κατά Μυανμάρ²⁴, το Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας αγνόησε το νησί του St. Martin, με το αιτιολογικό ότι εάν είχε δοθεί «επήρεια στο νησί για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας το αποτέλεσμα θα ήταν μια γραμμή που θα παρεμπόδιζε τη θαλάσσια προβολή των ακτών της Μυανμάρ, με τρόπο που θα προκαλούσε μian αδικαιολόγητη στρέβλωση της οριοθετικής γραμμής». Παρόμοιες θέσεις διατυπώθηκαν και σε προηγούμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου της Χάγης, ιδιαίτερα στην υπόθεση της Μαύρης Θάλασσας²⁵.

²¹ ό.π., σελ. 29.

²² Case Concerning the Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (Decision of 30 June 1977, RIIA, Vol. XVIII).

²³ Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, σελ. 29-30.

²⁴ Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal, (Bagladesh v. Myanmar), Judgment of 14 March 2012.

²⁵ Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), I.C.J. Reports 2009, σελ. 122-128.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Η νομολογία έχει επίσης δώσει απαντήσεις σε δύο άλλες περιπτώσεις που διαφέρουν από τα προηγούμενα παραδείγματα: στην περίπτωση που νησιά βρίσκονται πλησίον του ηπειρωτικού εδάφους του κράτους στο οποίο ανήκουν, και στην περίπτωση που είναι απομονωμένα και απομακρυσμένα από το ηπειρωτικό έδαφος του κράτους²⁶. Στην πρώτη περίπτωση η εγγύτητα επηρεάζει την πλήρη ανάπτυξη του δικαιώματος των νησιών για ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα και οδηγεί σε μια μειωμένη επήρεια, με την έννοια ότι οι ακτές των νησιών δεν μπορεί να αποτελούν αυτοτελείς γραμμές βάσης από τις οποίες εκκινεί η μέτρηση της απόστασης των εξωτερικών ορίων της ΑΟΖ ή της υφαλοκρηπίδας, αλλά συμψηφίζονται με τις ηπειρωτικές ακτές, το αποτέλεσμα είναι ότι αυτή η κατηγορία νησιών επηρεάζει μόνον οριακά την τελική οριοθέτηση, προκειμένου όμως να υπάρξει συμμόρφωση με τις επιταγές του Δικαίου της Θάλασσας, που αποδίδει όλες τις θαλάσσιες ζώνες στα νησιά, ο συμβιβασμός είναι ένας μερικός συνυπολογισμός²⁷. Στη δεύτερη περίπτωση η απόσταση μπορεί να επιτρέψει την πλήρη ανάπτυξη του δικαιώματος, με την προϋπόθεση, βέβαια, ότι το μέγεθος του νησιωτικού συμπλέγματος δικαιολογεί απόδοση ζώνης στην περιοχή, η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση της Νικαράγουα κατά της Κολομβίας μας δίνει μια χαρακτηριστική εικόνα για το θέμα αυτό, καθώς τα Κολομβιανά νησιά, τα οποία μάλιστα αποτελούσαν το μοναδικό τμήμα του Κολομβιανού εδάφους που αφορούσε τη διαφορά οριοθέτησης, απείχαν σημαντική απόσταση τόσο από το ηπειρωτικό έδαφος της Κολομβίας, όσο και από αυτό της Νικαράγουα, στην περίπτωση αυτή το Δικαστήριο θεώρησε ότι τα νησιά αυτά μπορούσαν καταρχήν να απολαύσουν πλήρους δικαιώματος, το ότι το τελικό αποτέλεσμα της οριοθέτησης ευνόησε περισσότερο τη Νικαράγουα και όχι την Κολομβία είναι συνέπεια της σημαντικής διαφοράς του μήκους των ακτών των Κολομβιανών νησιών²⁸. «Θα πρέπει στο σημείο αυτό να υπογραμμιστεί ότι η απόσταση ενός νησιού από το έδαφος ενός αντικειμενικού κράτους δεν μπορεί, βέβαια, να επηρεάσει την οριοθέτηση αν το νησί αποτελεί το μοναδικό έδαφος ξηράς που ταυτίζεται με το κράτος (π.χ. Μάλτα, Κύπρος)».

Αναφορικά με το μέγεθος ενός νησιού, η νομολογία έχει διαμορφωθεί στην κατεύθυνση της αποδοχής ότι μόνον πολύ μικρά νησιά μπορεί να εξαιρεθούν από την οριοθέτηση και να μην υπολογιστούν, διαφορετικά το μέγεθος ενός νησιού δεν έχει άλλη επίπτωση, εκτός από

²⁶ Ροζάκη, Χρ., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, σελ. 30.

²⁷ ό.π., σελ. 31.

²⁸ ό.π., σελ. 31-32.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

την επίπτωση που συναρτάται με το μήκος των ακτών του και πάντοτε με τη γεωγραφική του θέση²⁹.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι οι αρχές οριοθέτησης που προκύπτουν από τη διεθνή νομολογία σχετικά με την οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας των νησιών δεν παρέχουν απόλυτη ασφάλεια επανάληψής τους σε όλες τις μελλοντικές περιπτώσεις. Σε κάθε περίπτωση πάντως στις περισσότερες από τις υποθέσεις με τις οποίες έχει ασχοληθεί η διεθνής δικαιοσύνη, τα νησιά έχουν αντιμετωπιστεί ως σχετικές περιστάσεις που απαιτούν ειδική μεταχείριση, η οποία είναι δυνατόν να επηρεάσει τη χάραξη μια οριστικής οριοθετικής γραμμής, συγχρόνως θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η διεθνή νομολογία έχει συνδέσει τον ρόλο των νησιών με ένα άλλο, ακόμα, μέγεθος οριοθέτησης που αναχθεί σε παράγοντα επίδρασης του τελικού αποτελέσματος, κι αυτό είναι η γεωγραφική συνέχεια³⁰ «Η διεθνή νομολογία έχει ασπαστεί την αντίληψη ότι μια οριοθέτηση πρέπει να διευκολύνει την αδιατάρακτη σχέση ανάμεσα στις ακτές ενός κράτους και της θαλάσσιας περιοχής που συνέχεται με αυτές, με τρόπο που να διατηρείται, κατά το δυνατόν, μια ενότητα του χώρου, έτσι ώστε τα δικαιώματα του κράτους στις θαλάσσιες ζώνες του να διακρίνονται για τη σαφήνεια της χωρικής άσκησης τους και να μην πάσχουν από την ύπαρξη πολύπλοκων θαλάσσιων σχηματισμών που να τις τεμαχίζουν».

Ένα τελευταίο θέμα που αφορά την οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας είναι η δυνατότητα μονομερούς προσδιορισμού των ορίων, τα Άρθρα 74 και 83 της Σύμβασης δεν αναφέρονται σε μια τέτοια δυνατότητα σε περιπτώσεις γεωγραφικής στενότητας, η απουσία μιας τέτοιας δυνατότητας γίνεται πιο εμφανής αν η μέθοδος οριοθέτησης που προβλέπουν τα δύο αυτά άρθρα συγκριθούν με το γράμμα του Άρθρου 15 της Σύμβασης που αναφέρεται στον καθορισμό των ορίων αιγιαλίτιδας ζώνης³¹.

---

²⁹ ό.π., σελ. 32.

³⁰ ό.π., σελ. 33.

³¹ ό.π., σελ. 33-34.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ

ΙΙ.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υφαλοκρηπίδα που συχνά καλείται ως ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα είναι ένα «γεωλογικό φαινόμενο». «Το χερσαίο έδαφος, μετά την επαφή του με την θάλασσα στις ακτές, συνεχίζεται κάτω από την επιφάνειά της και αποτελεί το βυθό. Ο βυθός που είναι η φυσική προέκταση της ξηράς κάτω από τη θάλασσα, εκτείνεται σε ποικίλα βάθη από την ακτή και έχει το χαρακτηριστικό μιας κατωφέρειας, η οποία συνεχίζεται μέχρι το σημείο όπου σημειώνεται μια απότομη κλίση προς την ωκεάνια άβυσσο».

Υφαλοπλαίσιο καλείται «όλη η περιοχή του βυθού από τις ακτές μέχρι το σημείο της κλίσης προς την ωκεάνια άβυσσο» και διαιρείται σε τρία τμήματα. Το πρώτο τμήμα που αρχίζει από την ακτή και συνεχίζεται μέχρι το σημείο όπου σημειώνεται μία σημαντική κλίση του πυθμένα, ονομάζεται στη γεωλογία υφαλοκρηπίδα³². «Το σημείο αυτό κατά κανόνα βρίσκεται σε απόσταση 42-45 μιλίων από την ακτή, ανάλογα με τις περιοχές και το μέγιστο βάθος του είναι περίπου 150-200 μέτρα». Το δεύτερο τμήμα του υφαλοπλαισίου αποκαλείται υφαλοπρανές και ξεκινά από «το σημείο που τελειώνει η γεωλογική υφαλοκρηπίδα, δηλαδή το σημείο όπου σημειώνεται σημαντική μεταβολή στην κλίση του πυθμένα». Το υφαλοπρανές «εκτείνεται περίπου 10-20 μίλια από το σημείο που τελειώνει η γεωλογική υφαλοκρηπίδα. Το βάθος του τμήματος αυτού είναι συνήθως 3.000-4.000 μέτρα». Το τρίτο και τελευταίο τμήμα του υφαλοπλαισίου καλείται ως ηπειρωτικό ανύψωμα, «η τελική κλίση του βυθού είναι περισσότερο ομαλή (δεν έχει, δηλαδή, μεγάλη γωνία κλίσης) και εκτείνεται περίπου σε έκταση 620 μιλίων από το τέλος του υφαλοπρανούς». Από το τέλος του ηπειρωτικού ανυψώματος αρχίζει η ωκεάνια άβυσσος, που είναι μία σχετικά επίπεδη περιοχή, της οποίας το μέγιστο βάθος σημειώνεται στον Ειρηνικό Ωκεανό και είναι 11.034 μέτρα³³.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ο διαχωρισμός του βυθού και η εννοιολογική σημασία του δεν είναι κατ' ανάγκην ίδια με την νομική ορολογία. Η γεωλογική ορολογία όπως καταγράφηκε ανωτέρω υιοθετείται από την Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας. Την ιδιαιτερότητα του νομικού θεσμού της υφαλοκρηπίδας έναντι του γεωλογικού στοιχείου

---

³² Ιωάννου, Κ., Στρατή, Α., Το Δίκαιο της Θάλασσας, Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση, 2013, σελ. 128.

³³ ό.π., σελ. 34.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

διαπίστωσε και το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης, κρίνοντας ότι: «Η υφαλοκρηπίδα είναι ένας θεσμός του διεθνούς δικαίου ο οποίος, μολονότι παραμένει συνδεδεμένος με ένα φυσικό γεγονός, δεν πρέπει να ταυτίζεται με το φαινόμενο που περιγράφεται με τον ίδιο όρο – υφαλοκρηπίδα – σε άλλες επιστήμες. Από το πρώτο ακόμα στάδιο της εξέλιξής της η νομική έννοια της υφαλοκρηπίδας, απέκτησε μία ευρύτερη εννοιολογική διάσταση έτσι ώστε να περιλαμβάνει κάθε περιοχή του βυθού που βρίσκεται σε κάποια σχέση με τις ακτές ενός γειτονικού κράτους, ανεξαρτήτως εάν παρουσιάζει τα ειδικά χαρακτηριστικά που ένας γεωγράφος θα επέδιδε σε μία υφαλοκρηπίδα»³⁴.

II.2. ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ: ΜΗΛΟΝ ΤΗΣ ΕΡΙΔΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΚΡΑΤΗ

Το διεθνές δίκαιο αν και περιελάμβανε σαφείς κανόνες για την «άσκηση κρατικής εξουσίας στο χερσαίο έδαφος», ήταν σαφώς φτωχότερο σε ότι αφορά ζητήματα του βυθού της θάλασσας, κατάσταση που επικρατούσε μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Άλλωστε η ίδια η τεχνολογία της εποχής εκείνης δεν ήταν σε θέση να εκμεταλλευτεί το βυθό, εκτός από ένα μικρό βάθος «που συνήθως περιοριζόταν εντός των ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης». Τα πρώιμα ζητήματα «σχετικά με την εκμετάλλευση του βυθού και του υπεδάφους του σε περιοχές πέρα από τα όρια της δικαιοδοσίας του παράκτιου κράτους εμφανίστηκαν σε σχέση με τις γεωτρήσεις στη δεκαετία του '20, καθώς και σε σχέση με την αλιεία ορισμένων ειδών (δηλαδή, ζώντων οργανισμών που δεν κινούνται μέσα στο νερό αλλά στην επιφάνεια του βυθού, όπως για παράδειγμα, τα καβούρια)». Η διεθνής πρακτική εκείνης της περιόδου σχετικά με το «νομικό τίτλο» σχετικά με την εκμετάλλευση τόσο του θαλάσσιου εδάφους όσο και του υπεδάφους ήταν ιδιαίτερα ασαφής. Σε γενικές γραμμές μπορεί να λεχθεί ότι επικρατούσε η βρετανική αντίληψη «σύμφωνα με την οποία το καθεστώς της ανοικτής θάλασσας δεν ίσχυε για το θαλάσσιο βυθό, ενώ νόμιμο τίτλο κυριαρχίας, όπως και για το χερσαίο έδαφος, αποτελούσε μόνον η αποτελεσματική κατοχή. Συνακόλουθα, κάθε κράτος θα μπορούσε να «καταλάβει» τμήματα του βυθού και να τα εκμεταλλευθεί, υπό την έννοια ότι η αδιάκοπη κατοχή θα αποτελούσε τίτλο κυριαρχίας επί του συγκριμένου τμήματος». Η αντίληψη αυτή, η οποία ουσιαστικά θεωρούσε το βυθό ως *res nullius*, υλοποιήθηκε σε Συνθήκη μεταξύ του

---

³⁴ ό.π., σελ. 129.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Ηνωμένου Βασιλείου και της Βενεζουέλας για την Εκμετάλλευση του Βυθού του Κόλπου της Παρίας (1942), μιας περιοχής πλούσιας σε υποθαλάσσια κοιτάσματα πετρελαίου³⁵.

Κατά την διάρκεια της δεκαετία του '40 συντελέστηκε σπουδαία τεχνολογική πρόοδος όσον αφορά τεχνολογικά προϊόντα για την άντληση τόσο πετρελαίου όσο και μεταλλευμάτων από το βυθό και «πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης». Πρωτοποριακό κράτος στα εν λόγω τεχνολογικά επιτεύγματα ήταν οι ΗΠΑ, «που έκριναν ότι το νομικό κενό σχετικά με τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του βυθού δημιουργούσε νομική αβεβαιότητα και αποθάρρυνε μεγάλες επενδύσεις στον τομέα αυτό». Ο τότε Πρόεδρος των ΗΠΑ Χ. Τρούμαν προσπαθώντας να θωρακίσει τα δικαιώματα της χώρας του σχετικά με το ζήτημα εκμετάλλευσης του βυθού την 28^η Σεπτεμβρίου 1945 «εξέδωσε την υπ' αριθμ. 2667 Διακήρυξη με τίτλο « Πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών σχετικά με τους φυσικούς πόρους του υπεδάφους και του θαλάσσιου βυθού της υφαλοκρηπίδας», που θεωρείται σήμερα ως ιστορική αφετηρία της νομικής ρύθμισης της υφαλοκρηπίδας».

Ακολούθως και λαμβάνοντα υπόψη την σπουδαιότητα της Διακήρυξης Τρούμαν παραθέτονται τα σημαντικότερα σημεία αυτής:

- «Δεν περιείχε διεκδίκηση πλήρους εδαφικής κυριαρχίας επί της υφαλοκρηπίδας. Αντιθέτως, αναφερόταν σε «δικαιοδοσία και έλεγχο», αν και οι σχετικοί όροι δεν διευκρινίζονταν. Έθεσε, έτσι τη βάση για τη διαμόρφωση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας, διακρίνοντάς τα από την κυριαρχία».
- «Θεμελίωσε τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στο γεγονός ότι η υφαλοκρηπίδα αποτελεί φυσική προέκταση του ηπειρωτικού υπεδάφους. Άνοιξε έτσι το δρόμο για τη διαμόρφωση μιας θεωρίας σχετικά με τη νομική θεμελίωση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους. Πράγματι, από την Διακήρυξη Τρούμαν άρχισε η συζήτηση σχετικά με το νόμιμο τίτλο των διεκδικήσεων επί της υφαλοκρηπίδας. Ως «νόμιμος τίτλος» νοείται η νομική βάση επί της οποίας είναι δυνατόν να θεμελιωθεί οιαδήποτε αξίωση παράκτιου κράτους. Από μian άλλην άποψη, ο εντοπισμός του νόμιμου τίτλου συνδέεται με τις διάφορες θεωρίες για τη νομική φύση της υφαλοκρηπίδας».

---

³⁵ ό.π., σελ. 130.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

- «Εισήγαγε την έννοια των «αρχών ευθυδικίας» στην οριοθέτηση».
- «Τέλος, για πρώτη φορά αντιμετώπισε την υφαλοκρηπίδα υπό νομική έννοια , δηλαδή ως νέο νομικό θεσμό».

Αν και μονομερής η Διακήρυξη Τρούμαν αποτέλεσε το εφαλτήριο για τις διεκδικήσεις των κρατών εκείνης της εποχής, κυρίως κρατών της Λατινικής Αμερικής, « τα οποία επειδή δεν είχαν εκτεταμένη γεωλογική υφαλοκρηπίδα συνδύασαν τις διεκδικήσεις αυτές με δικαιώματα αλιείας, θεωρώντας ότι ζώνες ακόμη και 200 ν.μ. από την ακτή εμπίπτουν στην κυριαρχία τους». Όπως ήταν αναμενόμενο οι εν λόγω διεκδικήσεις «δεν αναγνωρίστηκαν από τα άλλα κράτη, τουλάχιστον ως προς την έκταση και το περιεχόμενο των διεκδικούμενων δικαιωμάτων». Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονισθεί ότι «οι μονομερείς αυτές διακηρύξεις δικαιωμάτων σε θαλάσσιες και υποθαλάσσιες περιοχές, αλλά και οι συναφείς εθνικές νομοθετικές πράξεις χαρακτηρίζονταν από ανομοιομορφία, σχεδόν ως προς όλα τα στοιχεία που περιείχαν». Εξαιτίας τόσο της ανομοιομορφίας όσο και των ρητών διαμαρτυριών των άλλων κρατών δεν κατέστη εφικτό το να δημιουργηθεί μια καθολική διεθνή πρακτική και ένας εθιμικός κανόνας.

II.3. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ (1958)

Με γνώμονα «το σχέδιο σύμβασης» που δημιουργήθηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου (Ε.Δ.Δ.) υιοθετήθηκε στη Γενεύη η Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα στην Πρώτη Διάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας. Στο Άρθρο 1 της εν λόγω σύμβασης παρουσιάζεται ο ορισμός της υφαλοκρηπίδας, έτσι λοιπόν ως τέτοια «νοείται ο βυθός και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που γειτνιάζουν με την ακτή, αλλά βρίσκονται πέρα από το όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης, ως βάθος των 200 μέτρων ή πέρα από το όριο ως το σημείο που το βάθος των υπερκείμενων υδάτων επιτρέπει την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των εν λόγω περιοχών». Κανείς λαμβάνοντα υπόψη τον ανωτέρω ορισμό συμπεράνει ότι η Σύμβαση της Γενεύης υιοθετεί δύο κριτήρια προκειμένου να προσδιορίσει την υφαλοκρηπίδα ως αντικείμενο κυριαρχικών δικαιωμάτων: το κριτήριο του ισοβαθούς των 200 μέτρων (ισοβαθές αποκαλείται η οριζόντια γραμμή που ορίζει την επιφάνεια του βυθού σε δεδομένο βάθος) και το κριτήριο της εκμετάλλευσης³⁶. Στην Διακήρυξη Τρούμαν όπως έχει λεχθεί και ανωτέρω είχε επισημανθεί το «κριτήριο του βάθους». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το δεύτερο κριτήριο,

---

³⁶ ό.π., σελ. 133.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

«της δυνατότητας εκμετάλλευσης» δέχθηκε έντονες επικρίσεις και τούτο διότι εγκυμονούσε ο κίνδυνος της αλόγιστης «επέκτασης της υφαλοκρηπίδας των παράκτιων εκείνων κρατών που διέθεταν ανεπτυγμένη τεχνολογία». Αυτός ήταν και ο ακρογωνιαίος λόγος που στην συνέχεια αποσύρθηκε από το Δίκαιο της Θάλασσας.

Εν κατακλείδι, η Σύμβαση της Γενεύης, την οποία επικύρωσαν 54 κράτη, «κατέγραφε με σχετική ακρίβεια τη σύνθεση των διαφόρων απόψεων σχετικά με την υφαλοκρηπίδα που είχαν διατυπωθεί κατά την προηγούμενη δεκαετία». Τροχοπέδη αποτελούσε όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω το κριτήριο της δυνατότητας εκμετάλλευσης. Παρόλα αυτά, ένας αξιοσημείωτος αριθμός κρατών σύναψε διμερείς συμφωνίες «οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας», οι οποίες στηρίζονταν στην «αρχή της ίσης απόστασης». Παράλληλα, παρέμενε σε εκκρεμότητα «το ζήτημα του κατά πόσον είχε ήδη διαμορφωθεί ένα νομικό δόγμα περί υφαλοκρηπίδας που είχε εθιμικό χαρακτήρα και συνεπώς δέσμευε όλα τα κράτη». Το εν λόγω ζήτημα επιλύθηκε στο Διεθνές Δικαστήριο με την υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας.

II.4. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ

ΤΗΣ Β. ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Λαμβάνοντας υπόψη την σπουδαιότητα της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου της 20^{ης} Φεβρουαρίου 1969 για την Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας για το θεσμό εν γένει της υφαλοκρηπίδας κρίνεται σκόπιμη η παράθεσή της.

Τα διάδικα κράτη αποτελούσαν η Δανία, η τότε Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Ολλανδία, τα οποία αιτήθηκαν στο Διεθνές Δικαστήριο «την οριοθέτηση μεταξύ τους της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας». Πιο εμπεριστατωμένα αιτούνταν από το Διεθνές Δικαστήριο να γνωματεύσει [«ποιες είναι οι αρχές και οι κανόνες του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται στην οριοθέτηση μεταξύ των μερών των περιοχών της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας που ανήκουν στο καθένα από αυτά»].

Στην απόφασή του, το Διεθνές Δικαστήριο διατύπωσε πρώτα την εξής σκέψη: «...Ο κανόνας που το Δικαστήριο θεωρεί ότι αναμφίβολα θεωρείται ο πιο θεμελιώδης από όλους τους κανόνες του δικαίου που αφορούν την υφαλοκρηπίδα, ο οποίος αντανάκλαται στο άρθρο 2 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 – μολονότι ανεξάρτητα από τη Σύμβαση – είναι ο εξής: ότι τα

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με την περιοχή της υφαλοκρηπίδας που αποτελεί φυσική προέκταση του χερσαίου εδάφους του μέσα και κάτω από τη θάλασσα, υπάρχουν *ipso facto* και *ab initio*, δυνάμει την κυριαρχίας του επί του εδάφους και ως προέκτασή της στην άσκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων για τον σκοπό της εξερεύνησης του βυθού και της εκμετάλλευσης των φυσικών του πόρων. Εν συντομία, υπάρχει εδώ ένα συμφυές δικαίωμα. Για την άσκησή του δεν απαιτείται οιαδήποτε νομική διαδικασία, ούτε η υιοθέτηση νομικών πράξεων... Επιπλέον, το δικαίωμα δεν εξαρτάται από την άσκησή του... Είναι «αποκλειστικό» υπό την έννοια ότι εάν το παράκτιο κράτος δεν επιλέξει να εξερευνήσει ή να εκμεταλλευθεί τις περιοχές της υφαλοκρηπίδας που του ανήκουν, αυτό είναι δική του υπόθεση, ουδείς, όμως, άλλος δύναται να το πράξει χωρίς τη ρητή συναίνεσή του»³⁷.

Σχετικά με «την έννοια της γεωγραφικής εγγύτητας» διευκρινίζονται τα ακόλουθα από το Διεθνές Δικαστήριο: «Εκείνο που προσδιορίζει τον *ipso jure* τίτλο τον οποίο το διεθνές δίκαιο αποδίδει στο παράκτιο κράτος σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα του, είναι το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες υποθαλάσσιες περιοχές δύναται να θεωρηθούν ότι αποτελούν τμήμα εδάφους επί του οποίου το παράκτιο κράτος διαθέτει ήδη κατοχή (*dominion*) – υπό την έννοια ότι, αν και οι εν λόγω περιοχές είναι καλυμμένες από ύδατα, αποτελούν προέκταση ή συνέχεια του εδάφους, δηλαδή τη συνέχισή του κάτω από τη θάλασσα. Από αυτό προκύπτει ότι όταν δεδομένη υποθαλάσσια περιοχή δεν αποτελεί τη φυσική – ή την πλέον φυσική – προέκταση του χερσαίου εδάφους ενός παράκτιου κράτους, αν και η περιοχή αυτή μπορεί να είναι εγγύτερα σ' αυτό απ' ότι σε οιοδήποτε άλλο κράτος, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι του ανήκει...»³⁸.

Αξιοσημείωτο είναι ότι στις ανωτέρω σκέψεις της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου για την υφαλοκρηπίδα της Βορείου Θάλασσας αντικατοπτρίζεται έστω εν μέρει η σύγχρονη θεώρηση για τη «νομική φύση της υφαλοκρηπίδας», η οποία περιλαμβάνεται και στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας. Συγκεκριμένα, εντοπίζεται: (α) «Η αντίληψη του γεωλογικού δεσμού μεταξύ του εδάφους του παράκτιου κράτους και της υφαλοκρηπίδας, η οποία κατ' ουσίαν, αποτελεί προέκταση ή συνέχεια του χερσαίου εδάφους κάτω από τη θάλασσα», (β) «Η θεωρία ότι τα κυριαρχικά δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας θεμελιώνονται, κατά κάποιον τρόπο, στη διάχυση της κυριαρχίας επί του χερσαίου εδάφους στις παρακείμενες υποθαλάσσιες περιοχές», (γ) «Η

---

³⁷ ό.π., σελ. 134-135.

³⁸ ό.π., σελ. 135.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

διαπίστωση ότι ο νομικός τίτλος του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας υφίσταται *ipso jure* και *ab initio* και ότι είναι αποκλειστικός και ανεξάρτητος από οιαδήποτε πράξη κατάληψης ή κατοχής». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι για όλα τα ανωτέρω σημεία γίνεται μνεία στην Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα, ωστόσο η σπουδαιότητα της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου για την Υφαλοκρηπίδα της Βορείου Θάλασσας έγκειται στο γεγονός ότι «θεώρησε ότι αποτελούσαν ήδη εθνικό δίκαιο».

Το Διεθνές Δικαστήριο στην Απόφασή του την 19^η Δεκεμβρίου 1978 για την Υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας «προώθησε την αντίληψη της διάχυσης της κυριαρχίας με βάση το γεωλογικό δεσμό στα ακραία της όρια». Πιο συγκεκριμένα στην εν λόγω απόφασή του το Δικαστήριο έκρινε ότι «τα δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας είναι από νομική άποψη τόσο απόρροια όσο και αυτόματα παρεπόμενο της εδαφικής κυριαρχίας του παράκτιου κράτους. Συνεπώς, το εδαφικό καθεστώς ενός παράκτιου κράτους συμπεριλαμβάνει *ipso jure* τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης της υφαλοκρηπίδας την οποία δικαιούται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο»³⁹.

Στην δεκαετία του '70 ομιχλώδες ήταν το τοπίο σε ότι αφορά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Νέα τεχνολογικά επιτεύγματα έκαναν την εμφάνισή τους με την βοήθεια των οποίων καθίστατο εφικτή η εξόρυξη ορυκτών πόρων από μεγάλα βάθη (μεγαλύτερα των 200 μέτρων), κάτι που σηματοδοτούσε την «εκμετάλλευση σημαντικών υποθαλάσσιων περιοχών». Παράλληλα, η σταδιακή «διαμόρφωση του θεσμού της ΑΟΖ» καθιστούσε αναγκαία την «επαναπροσέγγιση της νομικής έννοιας της υφαλοκρηπίδας», με ιδιαίτερο μέλημα την «χάραξη ενός εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας, σαφέστερου από αυτό της απότομης κλίσης του θαλάσσιου βυθού». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι με εξαίρεση την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για την υφαλοκρηπίδα της Βορείου Θάλασσας το 1969 και έως την Τρίτη Διάσκεψη, το Δικαστήριο δεν ασχολήθηκε ξανά με ζήτημα της υφαλοκρηπίδας, μοναδική εξαίρεση το χρονικό αυτό διάστημα αποτελεί η απόφασή του για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου (1978), στην οποία όμως «δεν κρίθηκαν ουσιαστικά ζητήματα του δικαίου της θάλασσας».

---

³⁹ ό.π., σελ. 135-136.

II.5. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ

Στη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας (εφεξής ΔΘ), στο άρθρο 76 (1) παρουσιάζεται ένας αρκετά περίπλοκος νομικός ορισμός για την υφαλοκρηπίδα. Σύμφωνα με τον εν λόγω ορισμό «η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που εκτείνονται πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης σε όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους μέχρι το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου ή σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης, στις περιπτώσεις όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτήν την απόσταση».

Σύμφωνα λοιπόν με την Σύμβαση ΔΘ ο καθορισμός της υφαλοκρηπίδας από το παράκτιο κράτος μπορεί να γίνει με επιλογή μεταξύ δύο κριτηρίων: α) του κριτηρίου της απόστασης και β) του γεωμορφολογικού κριτηρίου, εφόσον συντρέχουν οι γεωλογικές προϋποθέσεις⁴⁰. Με σκοπό να κατανοηθούν τα δύο αυτά κριτήρια κρίνεται απαραίτητα να διακριθεί η υφαλοκρηπίδα μεταξύ του εξωτερικού της ορίου και του εσωτερικού.

II.6. ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΟΡΙΟ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

Η υφαλοκρηπίδα ως «νομικός θεσμός» αρχίζει «από το σημείο του βυθού που αντιστοιχεί στο εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης» και τούτο ανεξάρτητα από την υιοθέτηση ενός εκ των δύο κριτηρίων καθορισμού αυτής. Αυτό συμβαίνει διότι «ο βυθός της αιγιαλίτιδας ζώνης εμπίπτει στην πλήρη κυριότητα του παράκτιου κράτους». Στο σημείο αυτό αξιοσημείωτη είναι η διάσταση «του νομικού ορισμού της υφαλοκρηπίδας από τον γεωλογικό ορισμό, δεδομένου ότι από γεωλογική άποψη η υφαλοκρηπίδα αρχίζει από την ακτή».

Για την καλύτερη κατανόηση του εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας θα επιχειρηθεί η ανάλυση του εξωτερικού ορίου αρχικά με βάση το κριτήριο της απόστασης και εν συνεχεία με βάση το γεωλογικό κριτήριο.

---

⁴⁰ ό.π., σελ. 137.

II.7. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΟΡΙΟ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

Με γνώμονα το κριτήριο της απόστασης «η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται σε όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους κάτω από την θάλασσα σε μια απόσταση 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης». Ο υπολογισμός της απόστασης γίνεται από την επιφάνεια της θάλασσας. Επομένως, ασχέτως των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών, «η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους εκτείνεται μέχρι τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης, σε μια απόσταση, δηλαδή, η οποία συμπίπτει με το μέγιστο εύρος της ΑΟΖ». Παρόλα αυτά θα πρέπει να τονιστεί ότι υφαλοκρηπίδα δεν συνιστά όλος ο βυθός μέχρι τα 200 ν.μ.. «Υφαλοκρηπίδα αποτελεί μόνο το τμήμα εκείνο το οποίο αρχίζει από το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης». Στην ουσία με βάση το κριτήριο της απόστασης δημιουργείται ο ακόλουθος τύπος:

Σύνολο Υφαλοκρηπίδας Παράκτιου Κράτους = 200 ν.μ. – Χ ν.μ. Αιγιαλίτιδας Ζώνης.

Το εν λόγω κριτήριο βρίσκει εφαρμογή στις περιπτώσεις εκείνες όπου «το υφαλοπλαίσιο εκτείνεται σε απόσταση μικρότερη των 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης. Εάν το υφαλοπλαίσιο έχει έκταση μεγαλύτερη των 200 ν.μ., τότε το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας καθορίζεται σύμφωνα με το γεωμορφολογικό κριτήριο».

II.8. ΑΟΖ - ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ

Η νομική έννοια της υφαλοκρηπίδας με βάση το κριτήριο της απόστασης υφίσταται επί του πρακτέου μόνο στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος δεν έχει «κηρύξει ΑΟΖ», και τούτο γιατί «το εξωτερικό όριο της ΑΟΖ συμπίπτει με εκείνο της υφαλοκρηπίδας και το παράκτιο κράτος διαθέτει κυριαρχικά δικαιώματα στο θαλάσσιο βυθό της ΑΟΖ». Η νομική τώρα έννοια της υφαλοκρηπίδας με βάση το κριτήριο της απόστασης στις περιπτώσεις όπου το παράκτιο κράτος έχει κηρύξει ΑΟΖ υφίσταται «όταν το υφαλοπλαίσιο εκτείνεται πέρα από τα 200 ν.μ., όποτε θα εφαρμοσθεί και πάλι το γεωμορφολογικό κριτήριο». Εντούτοις η έννοια της υφαλοκρηπίδας κατέχει δεσπόζουσα θέση, διότι σύμφωνα με το Άρθρο 56 παράγραφος 3 της Σύμβασης ΔΘ «τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στο βυθό της ΑΟΖ ορίζονται σε αναφορά προς την υφαλοκρηπίδα».

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Παραταύτα, οι διαφορές μεταξύ του θεσμού της ΑΟΖ και του θεσμού της υφαλοκρηπίδας είναι ιδιαιτέρως σημαντικές και συνοψίζονται στις εξής:

- Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας υφίστανται *ab initio* και *ipso facto*, ενώ τα αντίστοιχα δικαιώματα στην ΑΟΖ αποκτώνται με ρητή διακήρυξη από παράκτιο κράτος⁴¹.
- Το Άρθρο 78 (1) Σύμβασης ΔΘ αποσυνδέει τυπικά την έννοια της υφαλοκρηπίδας από εκείνη της ΑΟΖ ορίζοντας ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας δεν θίγουν το νομικό καθεστώς των υπερκείμενων υδάτων (είτε πρόκειται για ανοικτή θάλασσα είτε για ΑΟΖ)⁴².
- Οι δύο ζώνες διαφέρουν σημαντικά ως προς την έκτασή τους, στην περίπτωση της ΑΟΖ, τα 200 ν.μ. αποτελούν το ανώτατο δυνατό εύρος, ενώ στην υφαλοκρηπίδα το ελάχιστο εύρος, το ανώτατο εύρος για την υφαλοκρηπίδα είναι 350 ν.μ. από τις γραμμές βάσης ή 100 ν.μ. από το ισοβαθές των 2500 μέτρων⁴³.

Ιδιαιτέρως σημαντική για την σχέση των δύο αυτών θεσμών αποτελεί η Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της 3^{ης} Ιουνίου 1985 σχετικά με την υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Μάλτας. Με την εν λόγω Απόφαση τα Δικαστήρια έκρινε ότι οι δύο θεσμοί συνδέονται στενά μεταξύ τους. Προκειμένου να κατανοηθεί η κρίση αυτή του Δικαστηρίου παραθέτεται η απόσπασμα της εν λόγω Απόφασής του: [«Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, μολονότι η παρούσα υπόθεση αφορά μόνον την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και όχι αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, οι αρχές και οι κανόνες αποτελούν τη βάση του τελευταίου θεσμού δεν μπορούν να εξαιρεθούν από τη (δικαστική) εκτίμηση. Όπως καταδεικνύει η Σύμβαση του 1982, οι δύο θεσμοί – υφαλοκρηπίδα και αποκλειστική οικονομική ζώνη – συνδέονται μεταξύ τους στο σύγχρονο δίκαιο. Εφόσον τα δικαιώματα που διαθέτει ένα κράτος στην υφαλοκρηπίδα του είναι δυνατόν να τα διαθέτει επίσης στο θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης που ενδεχομένως θεσπίζει, μία από τις σχετικές περιστάσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας ενός κράτους είναι η νομικώς επιτρεπτή έκταση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης που ανήκει στο κράτος αυτό. Τούτο δεν σημαίνει ότι η έννοια

---

⁴¹ ό.π., σελ. 138.

⁴² ό.π., σελ. 138-139.

⁴³ ό.π., σελ. 139.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

της υφαλοκρηπίδας έχει απορροφηθεί από εκείνη της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Σημαίνει, ωστόσο, ότι μεγαλύτερη σημασία πρέπει να αποδοθεί σε στοιχεία, όπως η απόσταση από την ακτή που είναι κοινά και στις δύο έννοιες». En συνεχεία, σε άλλη παράγραφο της Απόφασής του το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι [« Μολονότι οι θεσμοί της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης είναι διαφορετικοί και χωριστοί, τα δικαιώματα στο θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος που συνεπάγεται η αποκλειστική οικονομική ζώνη ορίζονται σε αναφορά με το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας. Μολονότι είναι δυνατόν να υπάρχει υφαλοκρηπίδα όπου δεν υπάρχει αποκλειστική οικονομική ζώνη, δεν είναι δυνατόν να υπάρχει αποκλειστική οικονομική ζώνη χωρίς αντίστοιχη υφαλοκρηπίδα»].

Το Δικαστήριο με το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας ασχολήθηκε εκτός από την περίπτωση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας το 1969 και με την περίπτωση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ της Τυνησίας και της Λιβύης το 1982. Η Απόφαση του Δικαστηρίου για το ζήτημα της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης είναι εξίσου σημαντική με την προγενέστερη Απόφασή του το 1969 για την Υφαλοκρηπίδα της Βορείου Θάλασσας.

Στην Απόφασή του το Δικαστήριο προβαίνοντας στην ερμηνεία του Άρθρου 76 παράγραφος 1 της Σύμβασης ΔΘ «ανέδειξε την απόσταση ως παράγοντα πρωταρχικής σημασίας τόσο ως θεμέλιο του νομικού τίτλου, όσο και ως κριτήριο οριοθέτησης. Συνεπώς, μέχρι τα 200 ν.μ. από τις ακτές, το γεωλογικό κριτήριο δεν λαμβάνεται καθόλου υπόψη». Επιπρόσθετα, το κριτήριο της απόστασης θεωρήθηκε ότι αποτελεί τμήμα του εθιμικού δικαίου, δηλαδή εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την τυπική εφαρμογή της Σύμβασης ΔΘ ⁴⁴.

Μερικά χρόνια αργότερα, με την Απόφαση του Δικαστηρίου της 14^{ης} Ιουνίου 1993 για την «Θαλάσσια Οριοθέτηση στην Περιοχή μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen (Δανία-Νορβηγία), επιβεβαιώθηκαν οι προαναφερθείσες απόψεις του. Στην ουσία εν λόγω Απόφασή του το Δικαστήριο «παραμέρισε τα γεωλογικά κριτήρια συνδέοντας τον τίτλο με την απόσταση και θεωρώντας ότι τούτο αποτελεί κανόνα του εθιμικού δικαίου». Το Δικαστήριο χάραξε την οριοθετική γραμμή σε σημείο όπου το βάθος υπερβαίνει τα 2000 μέτρα και, με δεδομένο ότι σε τέτοιο βάθος είναι αδύνατη η εκμετάλλευση, παραμέρισε το κριτήριο της εκμετάλλευσης που

---

⁴⁴ ό.π., σελ. 142-143.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

θέσπιζε η Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα ⁴⁵. «Παράλληλα, το Δικαστήριο θεώρησε ότι η υφαλοκρηπίδα με βάση την απόσταση των 200 ν.μ. αποτελεί πλέον δικαίωμα που αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο».

Στα χρόνια που ακολούθησαν και σε όλες τις αποφάσεις τόσο του Διεθνούς Δικαστηρίου όσο και άλλων διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων σε ζητήματα που αφορούν την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ έχει υπογραμμισθεί ότι «εντός της ζώνης των 200 ν.μ., αποκλειστικός νομικός τίτλος επί της υφαλοκρηπίδας είναι η απόσταση, ενώ απορρίπτονται τα γεωλογικά στοιχεία ως σχετικές περιστάσεις κατά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ». Χαρακτηριστική είναι η Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση της «Εδαφικής και Θαλάσσιας Διαφοράς Νικαράγουα – Ονδούρας». [«Το Δικαστήριο δεν πιστεύει ότι πρέπει να δοθεί οιαδήποτε βαρύτητα στο επιχείρημα της Νικαράγουα ότι τα νησιά της Κολομβίας βρίσκονται επί της υφαλοκρηπίδας της. Όπως έχει επανειλημμένως καταστεί σαφές, οι γεωλογικοί και γεωμορφολογικοί παράμετροι ουδεμία σχέση έχουν με την οριοθέτηση των αλληλοεπικαλυπτόμενων διεκδικήσεων (overlapping entitlements) εντός των 200 ν.μ. οι τις ακτές των κρατών...»].

II.8. ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΟΡΙΟ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

Η διαμόρφωση του εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας με γνώμονα το γεωμορφολογικό κριτήριο συνιστά μια καθόλα περίπλοκη και απαιτητική διαδικασία.

Το γεωμορφολογικό κριτήριο «επιτρέπει στο παράκτιο κράτος να καθορίσει την υφαλοκρηπίδα του μέχρι το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου ανεξαρτήτως της απόστασης από την ακτή, δηλαδή και πέραν των ν.μ. από τις γραμμές βάσης». Σύμφωνα με το Άρθρο 76 (3) της Σύμβασης ΔΘ ορίζεται κατηγορηματικά ότι «το υφαλοπλάισιο περιλαμβάνει όλη την υποθαλάσσια προέκταση του χερσαίου εδάφους του παράκτιου κράτους και αποτελείται από [...από τα θαλάσσιο βυθό και υπέδαφος της υφαλοκρηπίδας, του υφαλοπλανούς και του ηπειρωτικού ανυψώματος. Δεν περιλαμβάνει το βυθό του ωκεανού με τις ωκεάνιες ράχες και το υπέδαφος του]».

⁴⁵ ό.π., σελ. 143.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Ακολουθως σύμφωνα με το Άρθρο 76 (4) της Σύμβασης ΔΘ το παράκτιο κράτος υποχρεούται να «εφαρμόσει για τη χάραξη του εξωτερικού ορίου μια σειρά από γεωλογικά κριτήρια και μεθόδους». Κατ' ουσία το παράκτιο κράτος οφείλει να καθορίσει σταθερά σημεία «στο όριο του υφαλοπλαισίου» και να χαράξει ευθείες γραμμές που να «συνδέουν τα σημεία αυτά. Το συνολικό μήκος των ευθειών γραμμών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 60 ν.μ. και αποτελεί το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας». Σε κάθε πάντως περίπτωση, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 350 ν.μ. από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης, εκτός εάν υπάρχουν ειδικά γεωλογικά χαρακτηριστικά, όπως τα υποθαλάσσια ανυψώματα⁴⁶.

Με σκοπό όσο τον δυνατόν πιο αποτελεσματικό έλεγχο «κατά τη χάραξη των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας με βάση το γεωμορφολογικό κριτήριο» συστάθηκε από τη Σύμβαση ΔΘ η Επιτροπή για τα Όρια της Υφαλοκρηπίδας (Commission on the limits of the Continental Shelf, CLCS). Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από 21 μέλη και «διέπεται από τις διατάξεις του ομώνυμου Παραρτήματος II στη Σύμβαση ΔΘ». Οποιοδήποτε κράτος «που διεκδικεί υφαλοκρηπίδα πέραν των 200 ν.μ. οφείλει να υποβάλλει στην Επιτροπή όλες τις σχετικές πληροφορίες και στοιχεία». Με την σειρά της η Επιτροπή «εξετάζει τα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα που υποβάλλονται από τα παράκτια κράτη και προβαίνει σε εισηγήσεις επί των θεμάτων που σχετίζονται με την καθιέρωση των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας τους βάσει του άρθρου 76 Σύμβασης ΔΘ». Επιπρόσθετα, η Επιτροπή έχει την δυνατότητα να « παρέχει τεχνογνωσία στα παράκτια κράτη, εφόσον αυτό ζητηθεί, κατά την προετοιμασία των στοιχείων που οφείλουν να υποβάλλουν προς εξέταση». Τα όρια της υφαλοκρηπίδας, τα οποία θα καθιερώνονται από το παράκτιο κράτος με βάση τις εισηγήσεις της Επιτροπής θα είναι οριστικά και δεσμευτικά, ενώ οι σχετικοί χάρτες και πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των γεωδαιτικών δεδομένων, θα κατατίθενται στον Γενικό Γραμματέα των Η.Ε. ⁴⁷.

---

⁴⁶ ό.π., σελ. 143.

⁴⁷ ό.π., σελ. 144.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑ ΖΩΝΗ

ΙΙΙ.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

«Αιγιαλίτιδα Ζώνη είναι η Ζώνη Θαλάσσης η παρακείμενη στην ακτή, πέραν από την ξηρά και τα εσωτερικά χωρικά ύδατα, πάνω στην οποία το κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία. Η κυριαρχία αυτή εκτείνεται στον εναέριο χώρο πάνω από την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, όπως και στο βυθό και στο υπέδαφος».

Ιστορικά το πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης ήταν 3 ναυτικά μίλια (κανών βολής πυροβόλου), που υποτίθετο ότι αντιπροσώπευε την απόσταση στην οποία ένα κράτος μπορούσε να ασκήσει άμεσο έλεγχο⁴⁸. Κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών πολλά κράτη επεδίωξαν διεκδικήσεις σε «ευρύτερες ζώνες». Στην Σύμβαση για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη του 1958 δεν κατορθώθηκε να συμφωνηθεί το πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης και τούτο εξαιτίας των τόσο ποικίλων όσων και διαφορετικών απόψεων των κρατών, καθώς επίσης και των πρακτικών τους. Η συναίνεση των συμμετεχόντων κρατών επετεύχθη στην « Σύμβαση του 1982 για το Νόμο της Θάλασσας». Η ουσία της συναίνεσης συνοψίζεται στο εξής: [«Κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης μέχρι το όριο των 12 Ναυτικών Μιλίων, μετρώμενη σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στη Σύμβαση αυτή»].

Σχετικά με την αβλαβή διέλευση: «Το παράκτιο κράτος δεν μπορεί να σταματήσει ξένο πλοίο διερχόμενο δια μέσου της Αιγιαλίτιδας Ζώνης του για νηοψία. Επιπρόσθετα τα πολεμικά πλοία και άλλα κυβερνητικά σκάφη που δεν είναι σε εμπορική αποστολή, εξαιρούνται από υποψία ακόμη και για έγκλημα». Το άρθρο όμως 30 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Νόμο της Θάλασσας, δίνει το δικαίωμα στο παράκτιο κράτος να απαιτήσει από το πολεμικό πλοίο να εγκαταλείψει αμέσως την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, αν δεν συμμορφώνεται με τους νόμους και τους κανονισμούς του παράκτιου κράτους, σε ότι αφορά την διέλευση από την Αιγιαλίτιδα Ζώνη⁴⁹.

Σχετικά με την συνορεύουσα ζώνη: «Το παράκτιο κράτος μπορεί επίσης να καθορίσει, παρακείμενη στην Αιγιαλίτιδα Ζώνη μια Συνορεύουσα Ζώνη, που εκτείνεται μέχρι 24 Ναυτικά μίλια από την ακτή, και στη ζώνη αυτή μπορεί να ασκεί τον αναγκαίο έλεγχο για την πρόληψη και τιμωρία σε ότι αφορά παραβάσεις τελωνείων, υγειονομικές παραβάσεις ή οικονομικούς πρόσφυγες (Άρθρο 33 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τον Νόμο της Θαλάσσης)».

Ακολούθως παρατίθεται πίνακας στον οποίο αποτυπώνονται οι Αιγιαλίτιδες Ζώνες των κρατών – μελών του ΝΑΤΟ.

---

⁴⁸ Γιώργος, Γκορέζης, Το Δίκαιο της Θάλασσας, σελ. 43.

⁴⁹ ό.π., σελ. 43.

**ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).**

ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑ ΖΩΝΗ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ			
ΚΡΑΤΟΣ	ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑ ΖΩΝΗ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ	ΆΛΛΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ
Βέλγιο	3 ν.μ.	Βασ. Διάταγμα 5-2-1972	-
Καναδάς	12 ν.μ.	Νόμος 26-12-1970	-
Δανία	3 ν.μ.	Βασ. Διάταγμα 21-12-1966	4 ν.μ. για Τελωνεία
Γαλλία	12 ν.μ.	Νόμος 24-12-1971	20 ν.μ. για Τελωνεία
Γερμανία	3 ν.μ.	1956	-
Ελλάδα	6 ν.μ.	Αν. Νόμος 230/17-9-1936	10 ν.μ. Εναέριος Χώρος για ασφάλεια
Ισλανδία	12 ν.μ.	Νόμος 1-6-1979	-
Ιταλία	12 ν.μ.	Νόμος 14-8-1974	-
Λουξεμβούργο	Περιβάλλεται από ξηρά		
Ολλανδία	12 ν.μ.	Νόμος 9-1-1985	-
Νορβηγία	4 ν.μ.	Βασ. Διάταγμα 22-2-1812	10 ν.μ. για Τελωνεία
Πορτογαλία	12 ν.μ.	Νόμος 28-3-1977	12 ν.μ. για Τελωνεία-Υγειονομική Ασφάλεια
Ισπανία	12 ν.μ.	Νόμος 4-1-1977	12 ν.μ. για Τελωνεία
Τουρκία	6 ν.μ.	Νόμος 29-5-1982	12 ν.μ. στη Μαύρη Θάλασσα και στη ΝΑ Μεσόγειο
Ηνωμένο Βασίλειο	3 ν.μ.	Νόμος 1964	-
ΗΠΑ	3 ν.μ.	Ομοσπ. Νόμος 15-6-1972	12 ν.μ. για Τελωνεία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

IV.1. Ορισμός

Στο Άρθρο 46 εδάφιο β' δίδεται ορισμός για τα αρχιπέλαγος ως [«σύμπλεγμα νησιών, περιλαμβανομένων και τμημάτων νησιών, αλληλοσυνδεόμενα ύδατα και άλλα φυσικά χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν μια αυτοτελή γεωγραφική, οικονομική και πολιτική ενότητα, ή που θεωρούνται ιστορικά ότι σχηματίζουν τέτοια ενότητα»]. Τα αρχιπελάγη λαμβάνονται υπόψη «το κριτήριο της εγγύτητας προς το ηπειρωτικό έδαφος δεδομένου κράτους» χωρίζονται σε παράκτια (coastal archipelagos) και σε ωκεάνια (mid-ocean archipelagos).

Ο προσδιορισμός ενός νησιωτικού συμπλέγματος ως αρχιπελάγους έχει ιδιαίζουσα σημασία για δύο περιπτώσεις. «Πρώτον, για τη δυνατότητα ενός ηπειρωτικού κράτους κατά μήκος της ακτής του οποίου υπάρχει μία συστάδα νήσων που ανήκουν στο ίδιο, να χαράξει ευθείες γραμμές με τέτοιο τρόπο ώστε να εντάξει τις νήσους αυτές στο εσωτερικό μια ενιαίας γραμμής βάσης. Δεύτερον, για την περίπτωση ενός κράτους που αποτελείται αποκλειστικά από ένα ή περισσότερα αρχιπελάγη, οπότε τίθεται το ζήτημα κατά πόσον το εν λόγω κράτος δικαιούται να χαράξει ευθείες γραμμές βάσης μεταξύ διάφορων στοιχείων του νησιωτικού συμπλέγματος, με τρόπο ώστε να υπάρξει μία ενιαία εξωτερική θαλάσσια μεθόριος και να υπαχθούν στην αιγιαλίτιδα ζώνη θαλάσσιες εκτάσεις, οι οποίες εάν δεν υπήρχε σχετική ρύθμιση θα αποτελούσαν τμήματα της ανοικτής θάλασσας».

Στην διεθνή νομολογία η πρώτη περίπτωση αντιμετωπίστηκε από το Δικαστήριο με την Απόφασή του της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1951 με την υπόθεση «Αλιείας μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Νορβηγίας». Τελικώς η νομοθετική ρύθμιση της εν λόγω περίπτωσης επήλθε με το Άρθρο 7 (1) της Σύμβασης ΔΘ. Η δεύτερη περίπτωση αντιμετωπίστηκε σε κράτη όπως η Ινδονησία και οι Φιλιππίνες. Τα εν λόγω κράτη από το 1930 «διεκδικούσαν ένα ειδικό καθεστώς για τη θαλάσσια περιοχή που περικλείεται από τα νησιά τους». Το αίτημά τους στηριζόταν αφενός «στην ανάγκη να διαφυλάξουν την ενότητα των εθνών τους» και αφετέρου στην προώθηση της «οικονομικής και πολιτισμικής τους ανάπτυξης. Οι επιστημονικές αναλύσεις επί του θέματος διήρκησαν πάνω από μισό αιώνα και τελικά ικανοποιήθηκε το αίτημα τους το 1982 με τη Σύμβαση ΔΘ (Μέρος IV). Το εν λόγω μέρος της Σύμβασης ΔΘ «δημιούργησε μία ζώνη δικαιοδοσίας, [«τα αρχιπελαγικά ύδατα»] και καθιέρωσε την έννοια του [«αρχιπελαγικού κράτους»]».

Σύμφωνα με την Σύμβαση ΔΘ ως αρχιπελαγικό κράτος λογίζεται «το αμιγώς αρχιπελαγικό κράτος, δηλαδή εκείνο που αποτελείται από αποκλειστικά από νησιά». Από τις σχετικές ρυθμίσεις ως εξαίρεση λογίζονται τα «μικτά κράτη» δηλαδή τα κράτη εκείνα που αποτελούνται τόσο από νησιωτικά συμπλέγματα όσο και από ηπειρωτικό έδαφος, ως τέτοια περίπτωση θεωρείται η Ελλάδα. Με βάση την Σύμβαση ΔΘ τα κράτη χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

- «Αρχιπελαγικά κράτη, τα οποία πληρούν τα κριτήρια της Σύμβασης ΔΘ ως προς την χάραξη αρχιπελαγικών γραμμών βάσης. Τα κράτη αυτά υπάγονται στις ειδικές ρυθμίσεις του Μέρους IV Σύμβασης ΔΘ».
- «Αρχιπελαγικά κράτη που δεν πληρούν τα ανωτέρω κριτήρια». Η κατηγορία αυτή των κρατών δεν εντάσσονται στις «ειδικές ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ για τα αρχιπελαγικά κράτη».
- «Ηπειρωτικά κράτη τα οποία διαθέτουν αρχιπελάγη». Ούτε αυτή η κατηγορία των κρατών εντάσσεται στις ειδικές ρυθμίσεις.

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους για τους οποίους υπήρχαν σοβαρές διαφωνίες στη διεθνή κοινότητα ως προς την καθιέρωση ειδικού καθεστώτος για τα αρχιπελαγικά κράτη ήταν η έλλειψη αντικειμενικών κριτηρίων για τον εντοπισμό των γεωγραφικών σχηματισμών, στους οποίους θα εφαρμοζόταν το ειδικό καθεστώς⁵⁰. Το εν λόγω πρόβλημα αντιμετωπίστηκε από το Άρθρο 47 της Σύμβασης ΔΘ «με τη θέσπιση συγκεκριμένων κριτηρίων και προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται για τη χάραξη των εξωτερικών ορίων των αρχιπελαγικών κρατών με ευθείες γραμμές βάσης. Οι γραμμές αυτές καλούνται ως «αρχιπελαγικές γραμμές βάσης» και «ενώνουν τα ακρότατα σημεία των πλέον απομακρυσμένων νήσων του αρχιπελάγους». Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Σύμβαση ΔΘ προβλέπονται τα ακόλουθα:

- «Οι αρχιπελαγικές γραμμές βάσης πρέπει να χαράσσονται με τέτοιο τρόπο ώστε ο λόγος του εμβαδού της επιφάνειας των υδάτων προς το εμβαδόν της επιφάνειας της ξηράς, συμπεριλαμβανομένων των κοραλλιογενών απόλλων, να κυμαίνεται μεταξύ του 1 προς 9 προς 1. Δηλαδή, εάν η ξηρά έχει έκταση 100 τ.μ., τότε η θαλάσσια επιφάνεια του συγκεκριμένου αρχιπελάγους θα πρέπει να κυμαίνεται από 100 έως 900 τ.μ. . Με τον τρόπο αυτό, εξασφαλίζεται ότι στις σχετικές ρυθμίσεις θα υπάγονται μόνον τα ωκεάνια νησιωτικά συμπλέγματα που περιέχουν θαλάσσια περιοχή ίση ή μεγαλύτερη από το χερσαίο έδαφος (σχέση ίση ή μεγαλύτερη του 1 προς 1), καθώς και ότι το ειδικό καθεστώς θα εφαρμόζεται σε σχετικώς συμπαγή νησιωτικά συμπλέγματα (σχέση μέγιστο 9 προς 1). Είναι προφανές ότι η αύξηση του συντελεστή της επιφάνειας των υδάτων συνεπάγεται την υπαγωγή στις ρυθμίσεις ομάδων νήσων που είναι σχετικά απομακρυσμένες μεταξύ τους»
- «Το μήκος των αρχιπελαγικών γραμμών βάσης δεν δύναται να υπερβαίνει τα 100 ν.μ. . Παρ' όλα αυτά, είναι δυνατόν κατ' εξαίρεση το 3% του συνολικού αριθμού των γραμμών βάσης, να έχει μέγιστο μήκος τα 125 ν.μ.»
- «Τα κύρια νησιά του αρχιπελάγους πρέπει να περικλείονται μέσα στις αρχιπελαγικές γραμμές βάσης».
- «Η χάραξη των αρχιπελαγικών γραμμών βάσης δεν πρέπει να παρεκκλίνει αισθητά από τη γενική διαμόρφωση του αρχιπελάγους».

⁵⁰ Ιωάννου, Κ., Στρατή, Α., Το Δίκαιο της Θάλασσας, Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση, 2013, σελ. 120.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

- «Οι αρχιπελαγικές γραμμές βάσης δεν πρέπει να χαράσσονται προς και από σκοπέλους, εκτός εάν έχουν κτισθεί επ' αυτών φάροι ή παρόμοιες εγκαταστάσεις που βρίσκονται μόνιμα πάνω στην επιφάνεια της θάλασσας ή όπου ο σκόπελος βρίσκεται, εν όλω ή εν μέρει, σε απόσταση που δεν υπερβαίνει το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης από την πληρέστερη νήσο».
- «Το σύστημα των αρχιπελαγικών γραμμών βάσης δεν θα εφαρμόζεται από ένα αρχιπελαγικό κράτος με τέτοιο τρόπο ώστε να αποκόπτει την αιγιαλίτιδα ζώνη ενός άλλου κράτους από την ανοικτή θάλασσα ή την ΑΟΖ».
- «Οι αρχιπελαγικές γραμμές βάσης πρέπει είτε να σημειώνονται σε χάρτες με κατάλληλη κλίμακα έτσι ώστε να είναι δυνατός ο γεωγραφικός προσδιορισμός τους, είτε να χρησιμοποιούνται πίνακες γεωγραφικών συντεταγμένων. Το αρχιπελαγικό κράτος οφείλει να δίνει την προσήκουσα δημοσιότητα σε αυτούς τους χάρτες ή πίνακες και να καταθέτει αντίγραφο τους στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών».

Τα αρχιπελαγικά κράτη, η γεωγραφική διαμόρφωση των οποίων δεν επιτρέπει τη χάραξη αρχιπελαγικών γραμμών βάσης σύμφωνα με τα ανωτέρω κριτήρια, δεν δικαιούνται να υιοθετήσουν αρχιπελαγικά ύδατα⁵¹.

Το νομικό καθεστώς που διέπει τα αρχιπελαγικά κράτη «αποτελεί ένα καθεστώς *suī generis*, ένα ειδικό καθεστώς κυριαρχίας που ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης». Στο Άρθρο 49 της Σύμβασης ΔΘ προσδιορίζονται τα βασικά χαρακτηριστικά του καθεστώτος, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- «Τα γεωγραφικά όρια των αρχιπελαγικών υδάτων προσδιορίζονται από τις αρχιπελαγικές γραμμές βάσης που χαράσσονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 47 Σύμβασης ΔΘ».
- «Το αρχιπελαγικό κράτος ασκεί κυριαρχία εντός των αρχιπελαγικών υδάτων».
- «Το καθεστώς των αρχιπελαγικών υδάτων δεν εξαρτάται από κριτήρια απόστασης από την ακτή ή βάθους».
- «Η κυριαρχία του παράκτιου κράτους εκτείνεται στον εναέριο χώρο, καθώς επίσης και στο βυθό, το υπέδαφος και στους πόρους των αρχιπελαγικών υδάτων».

Παράλληλα, τα τρίτα κράτη έχουν το «δικαίωμα διέλευσης μέσα από τα αρχιπελαγικά ύδατα» και τα αρχιπελαγικά κράτη είναι υποχρεωμένα να «τηρούν τις υφιστάμενες συμφωνίες και να αναγνωρίζουν τα παραδοσιακά δικαιώματα αλιείας γειτονικών κρατών στην περιοχή», όπως άλλωστε ορίζεται και στο Άρθρο 51 της Σύμβασης ΔΘ. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 47(6) Σύμβασης ΔΘ, εάν μέρος των αρχιπελαγικών υδάτων ενός αρχιπελαγικού κράτους βρίσκεται μεταξύ δύο τμημάτων παρακείμενου (*immediately adjacent*) γειτονικού κράτους, τα υφιστάμενα δικαιώματα και όλα τα άλλα νόμιμα συμφέροντα που το τελευταίο ασκούσε παραδοσιακά σ' αυτά

ό.π., σελ. 122.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

τα ύδατα, καθώς και όλα τα δικαιώματα που καθορίστηκαν δυνάμει συμφωνίας μεταξύ τους, θα εξακολουθήσουν να ισχύουν και θα τηρούνται⁵².

Η «αρχιπελαγική διέλευση» συνιστά ένα ακόμα δικαίωμα των τρίτων κρατών στα «αρχιπελαγικά ύδατα». Σύμφωνα με το Άρθρο 53 (1) Σύμβασης ΔΘ «το αρχιπελαγικό κράτος δύναται να καθορίζει θαλάσσιους δρόμους και αεροδιαδρόμους κατάλληλους για συνεχή και ταχεία διέλευση αλλοδαπών πλοίων και αεροσκαφών δια μέσου και υπεράνω των αρχιπελαγικών υδάτων και παρακείμενης αιγιαλίτιδας ζώνης». Ο καθορισμός των εν λόγω διαδρόμων συνεπάγεται ότι η διέλευση των αλλοδαπών πλοίων θα γίνεται σύμφωνα με τους ειδικούς όρους που αφορούν την «αρχιπελαγική διέλευση»⁵³. Στον αντίποδα, «η διέλευση μέσω αρχιπελαγικών υδάτων που δεν περιλαμβάνονται στους εν λόγω θαλάσσιους διαδρόμους θα γίνεται σύμφωνα με τους όρους της αβλαβούς διέλευσης».

Σύμφωνα με την Σύμβαση ΔΘ ως αρχιπελαγική διέλευση νοείται «η άσκηση των δικαιωμάτων ανεμπόδιστης ναυσιπλοΐας και υπέρπτησης από όλα τα πλοία και τα αεροσκάφη, στο πλαίσιο των καθορισθέντων θαλάσσιων διαδρόμων και αεροδιαδρόμων, υπό κανονικές συνθήκες και μόνο για σκοπό της συνεχούς και ταχείας διέλευσης μεταξύ ενός μέρους της ανοικτής θάλασσας ή ΑΟΖ και ενός άλλου μέρους της ανοικτής θάλασσας ή ΑΟΖ». Επιπρόσθετα, στο Άρθρο 49 (4) Σύμβασης ΔΘ ορίζεται ότι «το καθεστώς της αρχιπελαγικής διέλευσης δεν θίγει κατά τα άλλα το καθεστώς των αρχιπελαγικών υδάτων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων διαδρομών, ή την άσκηση της κυριαρχίας του παράκτιου κράτους στην περιοχή αυτή».

Συνακόλουθα, η βασική διαφορά μεταξύ της αρχιπελαγικής διέλευσης και της αβλαβούς διέλευσης είναι ότι στην πρώτη περίπτωση αναγνωρίζεται το δικαίωμα υπέρπτησης (στους καθορισμένους αεροδιαδρόμους), ενώ δεν υφίσταται αντίστοιχο δικαίωμα υπέρπτησης κατά την αβλαβή διέλευση⁵⁴. Μία ακόμα σημαντική διαφορά είναι ότι «το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης εντός των αρχιπελαγικών υδάτων μπορεί να ανασταλεί προσωρινά. Αντιθέτως, το δικαίωμα της αρχιπελαγικής διέλευσης δεν αναστέλλεται ούτε για λόγους ασφαλείας».

IV.2. ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΙΚΑ ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Τόσο η Ινδονησία όσο και οι Φιλιππίνες είχαν «εφαρμόσει σύστημα αρχιπελαγικών γραμμών βάσης πολύ πριν ο θεσμός αυτός υιοθετηθεί από τη Σύμβαση ΔΘ». Φυσικό επακόλουθο είναι η υποχρέωση των εν λόγω κρατών να «προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους στις ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ». Παρ' όλα αυτά, οι Φιλιππίνες κατά την διάρκεια της υπογραφής και της επικύρωσης της Σύμβασης ΔΘ «έκαναν δήλωση ισχύος της σχετικής νομοθεσίας τους, ανεξάρτητα

⁵² ό.π., σελ. 122-123.

⁵³ ό.π., σελ. 123.

⁵⁴ ό.π., σελ. 123.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

από τις διατάξεις της Σύμβασης». Η ενέργεια αυτή προκάλεσε τις αντιδράσεις έξι κρατών, ενώ οι ΗΠΑ «προέβησαν σε διάβημα διαμαρτυρίας».

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι πολλά κράτη προέβησαν σε διεκδίκηση αρχιπελαγικού καθεστώτος, πιο συγκεκριμένα μέχρι την 10^η Σεπτεμβρίου 2013 ο αριθμός των κρατών αυτών έφθασε τα είκοσι δύο. Με βάση την παραδοχή ότι «η πλειοψηφία των κρατών που δικαιούνται να υιοθετήσουν αρχιπελαγικά ύδατα το έχουν ήδη πράξει» καθίσταται σαφές ότι «η έννοια των αρχιπελαγικών υδάτων» συνιστά «εθιμικό κανόνα».

Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση του Μπαχρέιν, το οποίο αν και ήταν ένα κράτος που είχε κάθε δικαίωμα να «διεκδικήσει αρχιπελαγικό καθεστώς» δεν το έπραξε μέχρι την στιγμή της εκδίκασης της διαφοράς του με το Κατάρ, σχετικά με το ζήτημα της «οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών». Ενώπιον του Δικαστηρίου το Μπαχρέιν ισχυρίστηκε ότι είναι ένα «de facto αρχιπελαγικό κράτος» και έχει κάθε δικαίωμα αρχιπελαγικού καθεστώτος, το οποίο «δεν εξαρτάται από την αναγνώριση τρίτων κρατών και δεν υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς». Στον αντίποδα, το Κατάρ «αμφισβήτησε τον εθιμικό χαρακτήρα των σχετικών διατάξεων της Σύμβασης ΔΘ ισχυριζόμενο ότι, ούτως ή άλλως, δεν είναι αντιτάξιμο ως προς αυτό. Το Δικαστήριο «έκρινε in obiter ότι το Μπαχρέιν δεν θα μπορούσε να διεκδικήσει αρχιπελαγικό καθεστώς μετά την έκδοση της απόφασης ως προς την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων του με το Κατάρ. Και τούτο διότι σύμφωνα με το άρθρο 59 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου, οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για τα διάδικα κράτη, έτσι ώστε να μην μπορούν να παρακαμφθούν από κατοπινές ενέργειες των κρατών».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΠΕΡΙΟΧΗ «ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΥΘΟΣ»

V.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο όρος «βυθός» όπως άλλωστε και κάθε όρος του δικαίου της θάλασσας, έχει μία νομική και μία γεωγραφική πτυχή. Ως βυθός, σύμφωνα με την γεωγραφική διάσταση του όρου ορίζεται «το έδαφος και το υπέδαφος που βρίσκεται υπό την επιφάνεια της θάλασσας, ανεξαρτήτως του βυθού ή της απόστασης από την ακτή». Με γνώμονα την νομική διάσταση του όρου «ο βυθός διακρίνεται στα τμήματα εκείνα που βρίσκονται ή που είναι δυνατόν να τεθούν υπό εθνική κυριαρχία ή οιασδήποτε μορφής δικαιοδοσία και στα τμήματα που βρίσκονται πέραν των ορίων της εθνικής δικαιοδοσίας». Το τμήμα του βυθού που βρίσκεται πέραν του εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας ονομάζεται «διεθνής Βυθός» και σύμφωνα με την καινοφανή ορολογία που ακολουθείται από τη Σύμβαση ΔΘ, «Περιοχή»⁵⁵.

Παραδοσιακά, «ο διεθνής βυθός διεπόταν από το καθεστώς της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας». Κάθε κράτος είχε δικαίωμα στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων του διεθνούς βυθού. Παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η «εκμετάλλευση του διεθνούς βυθού» περιλαμβάνει το στοιχείο της «αποκλειστικότητας» από τη στιγμή που «τόσο οι εργασίες αναζήτησης όσο και οι εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης απαιτούν την αποκλειστική χρήση μιας περιοχής του βυθού για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα». Για τον λόγο αυτό, υποστηρίχθηκε εύλογα η άποψη ότι η εν λόγω χρήση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μία ελευθερία της ανοικτής θάλασσας, δεδομένου ότι είναι αποκλειστική και συνεπώς δεν πληρούνται οι όροι που θέτει το διεθνές δίκαιο⁵⁶.

Την δεκαετία του '60 «δημοσιεύτηκαν οι πρώτες επιστημονικές μελέτες σχετικά με την δυνατότητα εκμετάλλευσης ορισμένου είδους των ορυκτών πόρων του διεθνούς βυθού, των κονδύλων μαγνησίου («manganese nodules»), με φυσικό επακόλουθο την αντίδραση των αναπτυσσομένων κρατών, τα οποία «επεδίωξαν να περιορίσουν την σχεδόν αποκλειστική εκμετάλλευση του διεθνούς βυθού από τα ανεπτυγμένα κράτη» και αυτό γιατί μόνο τα ανεπτυγμένα κράτη είχαν στην διάθεση τους «τεχνολογία», «τεχνογνωσία» και οικονομικούς πόρους για να προβούν στην εκμετάλλευσή του.

---

⁵⁵ ό.π., σελ. 244.

⁵⁶ ό.π., σελ. 244.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Αφετηρία για την ρύθμιση του ζητήματος της εκμετάλλευσης του διεθνούς βυθού αποτελεί η ρηματική διακοίνωση της Μάλτας προς τον Γενικό Γραμματέα των Η.Ε. της 18^{ης} Αυγούστου 1967. Αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής ήταν η Απόφαση 2340 (ΧΙΙ) της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1967 [«Εξέταση του ζητήματος της διατήρησης αποκλειστικά για ειρηνικούς σκοπούς του θαλάσσιου και ωκεάνιου βυθού και του υπεδάφους των που κείται κάτω από την ανοικτή θάλασσα πέρα από τα όρια της σημερινής εθνικής δικαιοδοσίας και τη χρήση των πόρων τους προς όφελος της ανθρωπότητας»], για το σκοπό αυτό συστάθηκε η Επιτροπή Θαλάσσιου Βυθού.

Το έτος 1970, υιοθετήθηκε πάλι από τη Γενική Συνέλευση των Η.Ε., η Απόφαση 2749 (ΧΧV) της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1970 σχετικά με τη «Διακήρυξη των Αρχών που διέπουν τον θαλάσσιο και ωκεάνιο βυθό και του υπεδάφους τους πέρα από τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας», σύμφωνα με την οποία οι εν λόγω περιοχές και οι πόροι τους αποτελούν «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας»⁵⁷. Η εν λόγω Απόφαση είναι το εφαλτήριο για την σύγκλιση της Τρίτης Συνδιάσκεψης, καθώς κατέστη αντιληπτό ότι «δεν ήταν δυνατό να συζητηθεί το νομικό καθεστώς του διεθνούς βυθού, χωρίς να έχουν προσδιορισθεί επακριβώς τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας».

Έπειτα από επίπονες διαπραγματεύσεις, «η Σύμβαση ΔΘ όρισε στο πλέον αμφιλεγόμενο τμήμα της, το Μέρος ΧΙ, ότι ο θαλάσσιος και ο ωκεάνιος βυθός πέρα από τα όρια της εθνικής κληρονομιάς αποτελεί «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας» (άρθρο 136 Σύμβασης ΔΘ) και προέβλεπε ένα πολύπλοκο σύστημα εκμετάλλευσης των ορυκτών πόρων του».

Τα βιομηχανικά κράτη αντέδρασαν έντονα στο Μέρος ΧΙ της Σύμβασης ΔΘ, καθώς θεώρησαν ότι θίγονταν τα συμφέροντά τους. Το Μέρος ΧΙ αποτέλεσε σε τέτοιο σημείο μείζον ζήτημα που πολλά βιομηχανικά κράτη εξαιτίας του δεν επικύρωναν τη Σύμβαση ΔΘ και έτσι άργησε να τεθεί σε ισχύ. Τα τεχνολογικώς προηγμένα κράτη θεωρούσαν ότι η μοναδική δέσμευση σχετικά με την εκμετάλλευση των πόρων του διεθνούς βυθού, προέρχονταν από την Απόφαση 2749 (ΧΧV) της Γενικής Συνέλευσης, η οποία διακήρυσσε ότι ο διεθνής βυθός και οι πόροι του αποτελούν κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας, αλλά δεν προσδιόριζε ένα συγκεκριμένο σύστημα εκμετάλλευσης⁵⁸. Με σκοπό το να βρεθεί μια κοινώς αποδεκτή λύση «που θα καθιστούσε τη Σύμβαση ΔΘ γενικώς αποδεκτή» ξεκίνησαν «ανεπίσημες διαπραγματεύσεις με τον

---

⁵⁷ ό.π., σελ. 245.

⁵⁸ ό.π., σελ. 246.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Γενικό Γραμματέα των Η.Ε. . Οι εν λόγω διαπραγματεύσεις οδήγησαν στην Συμφωνία της Νέας Υόρκης, η οποία τροποποιεί σημαντικά τις διατάξεις του Μέρους XI της Σύμβασης ΔΘ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΑΝΟΙΚΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

VI.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο όρος «ανοικτή θάλασσα» είναι ένας απόλυτα νομικός όρος. Η επικρατούσα μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα αντίληψη ήταν ότι ως «ανοικτή θάλασσα» λογίζονταν «οι περιοχές που δεν αποτελούσαν τμήμα της αιγιαλίτιδας ζώνης, όπου η ελευθερία της ναυσιπλοΐας και της αλιείας ήταν εγγυημένη από το διεθνές δίκαιο και όπου αποκλειόταν η εθνική κυριαρχία». Ο ορισμός της «ανοικτής θάλασσας» άρχισε βαθμιαία να περιορίζεται μετά τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, «όταν οι διεκδικήσεις των παράκτιων κρατών για εκτεταμένες ζώνες αλιείας άρχισαν να περιορίζουν γεωγραφικά τις «ελεύθερες», δηλαδή, τις μη υποκείμενες σε κρατική δικαιοδοσία περιοχές». Η καθιέρωση της ΑΟΖ και η ανάδειξη της τάσης για διεθνή διαχείριση του θαλάσσιου βυθού πέρα από τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας σε συμβατικό κανόνα, περιόρισαν ακόμα περισσότερο την έκταση της εφαρμογής του καθεστώτος της ανοικτής θάλασσας⁵⁹. Τελικά, ο όρος «ανοικτή θάλασσα εφαρμόζεται σε σχετικά πολύ περιορισμένες γεωγραφικές περιοχές».

Η πρώτη κωδικοποίηση των διεθνών κανόνων για την ανοικτή θάλασσα πραγματοποιήθηκε από την Πρώτη Συνδιάσκεψη των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας, με την υιοθέτηση της Σύμβασης της Γενεύης για την Ανοικτή Θάλασσα (1958)⁶⁰.

Όπως ορίζεται στο Άρθρο 86 Σύμβασης ΔΘ «οι διατάξεις του Μέρους VII για την ανοικτή θάλασσα εφαρμόζονται σε όλες τις θαλάσσιες περιοχές πέραν του εξωτερικού ορίου της αιγιαλίτιδας ζώνης, ή στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος έχει υιοθετήσει ΑΟΖ, πέραν του εξωτερικού ορίου της ΑΟΖ». Τόσο τα «υπερκείμενα ύδατα», όσο και ο «αντίστοιχος εναέριος χώρος» εμπίπτουν στο «καθεστώς της ανοικτής θάλασσας». Σχετικά με τον βυθό αλλά και το υπέδαφος της ανοικτής θάλασσας αυτά «υπάγονται είτε στην υφαλοκρηπίδα δεδομένου παράκτιου κράτους, είτε στην Περιοχή. Και στην περίπτωση, όμως, που υπάγονται σε δεδομένη υφαλοκρηπίδα, διέπονται από το καθεστώς της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας για τις χρήσεις εκείνες που δεν αποτελούν αντικείμενο των κυριαρχικών δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους». Στο προαναφερθέν Άρθρο της Σύμβασης ΔΘ υιοθετείται «ένας «αρνητικός» προσδιορισμός της ανοικτής θάλασσας, με την έννοια ότι καθορίζεται το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής των σχετικών διατάξεων στις θαλάσσιες περιοχές όπου δεν περιλαμβάνονται στην ΑΟΖ, την αιγιαλίτιδα ζώνη, τα εσωτερικά ύδατα ενός κράτους, ή τα αρχιπελαγικά ενός αρχιπελαγικού κράτους».

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η ανοικτή θάλασσα που παλαιότερα συνιστούσε η πλειοψηφία των θαλάσσιων επιφανειών της υφηλίου πλέον έχει περιορισθεί αισθητά. Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητη η αναφορά για την ανοικτή θάλασσα στη Σύμβαση της Γενεύης από την μία και στο Άρθρο 86 της Σύμβασης ΔΘ από την άλλη. Η διαφοροποίηση των θέσεων τους για την ανοικτή θάλασσα είναι πρόδηλη. Στην μεν Σύμβαση του 1958 ανοικτή θάλασσα ήταν [«όλα τα θαλάσσια τμήματα που δεν συμπεριλαμβάνονται στην αιγιαλίτιδα ζώνη ή στα εσωτερικά ύδατα

---

⁵⁹ ό.π., σελ. 203.

⁶⁰ ό.π., σελ. 204.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

ενός κράτους». Στον αντίποδα, στην Σύμβαση του 1982 «η ΑΟΖ και τα αρχιπελαγικά ύδατα περιέκοψαν σημαντικά την γεωγραφική έκταση εφαρμογής του καθεστώτος της ανοικτής θάλασσας». Πλέον, η ανοικτή θάλασσα αποτελείται από «όλες τις θαλάσσιες περιοχές που δεν περιλαμβάνονται στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, στα χωρικά ύδατα ή στα εσωτερικά ύδατα ενός κράτους ή στα αρχιπελαγικά ύδατα ενός αρχιπελαγικού κράτους»⁶¹. Ταυτόχρονα, εκτός από τον πασιφανή «γεωγραφικό» κατακερματισμό που επέφερε η Σύμβασης ΔΘ στην ανοικτή θάλασσα «επέφερε και μια ουσιαστική τροποποίηση όσον αφορά τον διεθνή βυθό, η έννοια της ανοικτής θάλασσας μετεξελίχθηκε σε ένα νέο είδος *res communis*, την κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας».

---

⁶¹ ό.π., σελ. 204.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΧΩΡΟΣ (ICAO)

VII.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Τα ζητήματα που αφορούν τον εθνικό εναέριο χώρο περιέχονται στη Σύμβαση του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (International Civil Aviation Organization-ICAO), η εν λόγω Σύμβαση υπεγράφη στο Σικάγο στις 7 Δεκεμβρίου 1944 και αριθμεί πλέον 160 κράτη-μέλη. Ακολούθως παραθέτονται κάποιες από τις διατάξεις της Σύμβασης ιδιαίζοντως σημαντικές.

Σύμφωνα με το **άρθρο 3** η εν λόγω Σύμβαση είναι εφαρμοστέα για όλα τα κρατικά αεροσκάφη, στα οποία λογίζονται για τα στρατιωτικά. «Κανένα κρατικό αεροσκάφος δεν ίπταται πάνω από την επικράτεια ούτε θα προσγειούται χωρίς την σύμφωνη γνώμη του Κράτους».

Σύμφωνα με το **άρθρο 2** ως επικράτεια λογίζεται «το έδαφος και τα γειτνιάζοντα χωρικά ύδατα που υπάγονται στην κυριαρχία του κράτους».

Σύμφωνα με το **άρθρο 12** «τα συμβαλλόμενα κράτη θα εξασφαλίζουν ότι κάθε αεροσκάφος που ίπταται πάνω από την επικράτειά τους και κάθε αεροσκάφος της εθνικότητάς τους θα συμμορφούται με τους κανόνες που ισχύουν εκεί».

Σύμφωνα με το **άρθρο 25** «τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν να παρέχουν βοήθεια στα αεροσκάφη που κινδυνεύουν με βάση τις κατά τόπο υπηρεσίες Ερεύνης/Διάσωσης, που έχουν καθορισμένες περιοχές ευθύνης». Όπως για παράδειγμα η περιοχή του FIR Αθηνών, η οποία είναι αποκλειστική αρμοδιότητα της Ελλάδας που υποχρεούται να έχει οργανώσει και την αντίστοιχη υπηρεσία.

Στο παράρτημα Ρ της εν λόγω Σύμβασης γίνεται μνεία στα ακόλουθα:

- «Αναγνωρίζεται ότι ο εναέριος χώρος, καθώς και πολλές ευκολίες και υπηρεσίες, πρέπει να χρησιμοποιούνται από κοινού μεταξύ της πολιτικής και στρατιωτικής Αεροπορίας».
- «Οι χώρες όταν εκδίδουν κανονισμούς για στρατιωτικά αεροσκάφη θα έχουν Due Regard (υπ' όψη) την ασφάλεια ναυτιλίας και των πολιτικών αεροσκαφών».
- «Η κοινή χρήση του εναέριου χώρου από τα πολιτικά και τα στρατιωτικά αεροσκάφη θα ρυθμίζεται με τρόπο ώστε να μη τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια της διεθνούς αεροπλοΐας και, κατά πρακτικώς δυνατόν, τα στρατιωτικά σκάφη θα συμμορφούνται με τους κανόνες Αέρος»
- «Τα κράτη όταν εκπονούν κανονισμούς για τα στρατιωτικά σκάφη πάνω από ανοικτές θάλασσες, θα τους συντονίζουν με τα κράτη που είναι αρμόδια για την περιοχή Εναέριας Κυκλοφορίας στην υπ' όψη περιοχή».

Ο ICAO έχει ιδρύσει ανά τον κόσμο «επτά περιοχικά Γραφεία», στο περιοχικό γραφείο της Ευρώπης με έδρα το Παρίσι, εντάσσεται η Ελλάδα. Τα Γραφεία αυτά είναι επιφορτισμένα με την εκπόνηση σχεδίου «στο οποίο περιλαμβάνονται οι περιοχές πληροφοριών πτήσεων (FIR),

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

οι επικοινωνίες, οι αεροδιάδρομοι κ.λ.π.». Οι διατάξεις του ICAO είναι πλήρως εναρμονισμένες με τους κανονισμούς εναέριας κυκλοφορίας που ισχύουν για το NATO.

Μέχρι το 1963 δεν είχε παρατηρηθεί κανένα πρόβλημα, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, σχετικό με την εναέρια κυκλοφορία. Οι αλληπάληλες τουρκικές παραβιάσεις του FIR Αθηνών, κατά κύριο λόγο πάνω από τα Δωδεκάνησα, ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 1964. Η γείτονα χώρα προέβη σε συνεχείς παραβιάσεις εκμεταλλευόμενη την Κυπριακή Κρίση και «επωφελούμενη από την δυνατότητα που εκχωρηθεί από το NATO στον Τούρκο Διοικητή Αεραμύνης να επιτηρεί την περιοχή μέχρι τον 26.30 μεσημβρινό περίπου». Οι τουρκικές παραβιάσεις οδήγησαν σε αλυσιδωτές αντιδράσεις. Το ελληνικό Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ) πληροφόρησε «τις αρχές του NATO ότι από το πρωί της 21^{ης} Φεβρουαρίου 1964 η περιοχή ευθύνης του Έλληνα Διοικητή Αεραμύνης (Early Warning Area 41) μετατοπίζεται για να συμπίπτει ανατολικά με το FIR Αθηνών». Παράλληλα ειδοποιήθηκαν οι νατοϊκές αρχές «ότι τον έλεγχο αεραμύνης μέσα στην περιοχή Farly Warning 41 αναλαμβάνει ο Έλληνας Διοικητής ΑΤΑΔ. Ο Ανώτατος Διοικητής Συμμαχικών Δυνάμεων Ευρώπης συμφώνησε για την μετατόπιση των ορίων, ώστε να μην συμπίπτουν με την οριογραμμή του FIR, εσιώπησε όμως με το θέμα του ελέγχου αεραμύνης».

Από το 1974 με την Κυπριακή Κρίση έως στις μέρες μας η Τουρκία ακολουθεί πιστά την πολιτική της, «που αποσκοπεί στον έλεγχο του Ανατολικού ήμισυ του Αιγαίου». Τον Αύγουστο του 1974 διαιρώντας το Αιγαίο υποχρέωσαν τα σκάφη που εισέρχονται στο Ανατολικό τμήμα του Αιγαίου να δίνουν αναφορά στις αρμόδιες τουρκικές αρχές. Η ελληνική πλευρά αντιδρά εντόνως κλείνοντας κάθε αεροδιάδρομο που οδηγούσε στην Τουρκία υποχρεώνοντας έτσι τα σκάφη «να διέρχονται μέσω Βουλγαρίας ή Β. Αφρικής». Από το 1980 και έπειτα ο εναέριος χώρος του Αιγαίου «απεδόθη προς χρήση στους Αεροναυτιλομένους». Επιπρόσθετα η γείτονα χώρα έπαψε να υποβάλλει σχέδια πτήσεως των στρατιωτικών αεροσκαφών τα οποία επιχειρούν στο Αιγαίο.

Ακολούθως, στην προσπάθεια να γίνει αντιληπτή η ελληνοτουρκική διαμάχη για τον εναέριο χώρο του Αιγαίου θα αναλυθούν τόσο οι αξιώσεις και οι επιδιώξεις της Ελλάδας όσο και της Τουρκίας.

Οι τουρκικές αξιώσεις συνίστανται στις ακόλουθες:

- Εκτέλεση άνευ περιορισμών τόσο ασκήσεων, όσο και πτήσεων στο διεθνή εναέριο χώρο του Αιγαίου.
- Απόλυτο συντονισμό των ελληνικών υπηρεσιών Ελέγχου του FIR με τις αντίστοιχες υπηρεσίες της Τουρκίας για οτιδήποτε σχετίζεται με τον εναέριο χώρο του Αιγαίου.
- Καθορισμό ειδικών περιοχών στο Αιγαίο προκειμένου να διεξάγουν ασκήσεις τα τουρκικά σκάφη.
- Δημιουργία ζώνης πλάτους 50 ν.μ. στο κέντρο του Αιγαίου στο εύρος της οποίας για οτιδήποτε ίπταται θα έχει ενημέρωση.

Σύμφωνα με τις ανωτέρω τουρκικές αξιώσεις καθίστανται σαφείς και οι επιδιώξεις της γείτονας χώρας. Πρωτίστως στοχεύει στην αποδυνάμωση του FIR Αθηνών, έπειτα στην διαίρεση

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

του εναερίου χώρου του Αιγαίου και τέλος στην διαίρεση του θαλάσσιου χώρου του Αιγαίου προκειμένου έτσι να αποκοπούν τα νησιά που βρίσκονται στα Ανατολικά.

Οι θέσεις της Ελλάδας είναι απόλυτα εναρμονισμένες τόσο με τις διεθνείς διατάξεις όσο με την διεθνή πρακτική και την αρχή της αμοιβαιότητας. Οι Ελληνικές θέσεις είναι οι ακόλουθες:

- Αναγνωρίζει ότι η Τουρκία όπως άλλωστε κάθε κράτος «μπορεί να χρησιμοποιεί τον εναέριο χώρο του Αιγαίου, με την προϋπόθεση της τηρήσεως των διεθνών κανόνων». Στην ουσία η Ελλάδα δεν αναγνωρίζει στην Τουρκία «το δικαίωμα ασκήσεων και πτήσεων χωρίς περιορισμούς».
- Είναι δεκτική σχετικά με τον συντονισμό των ελληνοτουρκικών υπηρεσιών Ελέγχου Κυκλοφορίας «για θέματα κοινού ενδιαφέροντος», όχι για συλλήβδην για όλα τα θέματα, «γιατί αυτό θα σήμαινε συγκυριαρχία στον Ελληνικό χώρο».
- Σχετικά με την τουρκική αξίωση περί καθορισμού ειδικών περιοχών στο Αιγαίο, η Ελλάδα αντίτεινε ότι «δεν μπορεί να γίνει κάτι αντίθετο με τους διεθνείς κανόνες».
- Σχετικά με την τουρκική αξίωση περί δημιουργίας ζώνης για ανταλλαγή πληροφοριών στην περιοχή του Αιγαίου, η Ελλάδα ισχυρίστηκε ότι: α) η ζώνη αυτή βρίσκεται τόσο σε χώρο εθνικό όσο και διεθνή με την ίδια να χαίρει την αποκλειστική αρμοδιότητα, β) καθαρά για λόγους αμοιβαιότητας θα δεχόταν κάτι τέτοιο μόνο στην περίπτωση που η ζώνη «μετατοπιζόταν ανατολικά για να περιλάβει και ανάλογο τουρκικό χώρο». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στην περίπτωση που η Ελλάδα δεχόταν την δημιουργία μιας τέτοιας ζώνης «θα ήταν υποχρεωμένη να ενημερώνει μονομερώς την Τουρκία για όλη την δραστηριότητα της Πολεμικής Αεροπορίας μέσα στο χώρο ευθύνης της, ενώ η Τουρκία καμία υποχρέωση δεν έδιδε στην Ελλάδα για ανάλογη δραστηριότητα στη Μικρά Ασία, απ' όπου προέρχεται η απειλή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΝΗΣΩΝ

VIII.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Στο Άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ δίδεται ο σαφής ορισμός των νήσων [«Νήσος είναι μια φυσικά διαμορφωμένη περιοχή ξηράς που περιβρέχεται από ύδατα και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια των υδάτων κατά τη μέγιστη πλημμυρίδα»]. Σύμφωνα με τον εν λόγω Άρθρο εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Εξαιρούνται τα νησιά που δεν βρίσκονται σε θαλάσσιες περιοχές αλλά σε λίμνες και ποτάμια. «Τα νησιά αυτά υπάγονται κατά κανόνα στο καθεστώς του χερσαίου εδάφους, ενώ για τα νησιά σε διεθνείς ποταμούς ισχύουν οι ειδικοί κανόνες».
- Εν συνεχεία, εξαίρεση αποτελούν «οι φυσικοί σχηματισμοί, οι οποίοι υπερκαλύπτονται από την μέγιστη πλημμυρίδα, όπως για παράδειγμα οι σκόπελοι, ακόμα και εάν έχουν κτισθεί επ' αυτών φάροι, που βρίσκονται συνεχώς πάνω από την επιφάνεια του νερού».
- Μία ακόμα εξαίρεση συνιστούν οι τεχνητές νήσοι, «οι οποίες δεν αποτελούν «φυσικούς» σχηματισμούς και διέπονται από ειδικό καθεστώς».
- Η πολιτική γεωγραφία, κατά πόσον δηλαδή πρόκειται για νησί-κράτος (όπως, για παράδειγμα, η Κύπρος, η Μάλτα, η Κούβα κ.λπ.) ή όχι δεν επηρεάζει κατά κανόνα το νομικό καθεστώς⁶². Εξαίρεση εδώ συνιστούν τα νησιά που «συγκροτούν αρχιπελαγικά κράτη, καθώς και η συνεκτίμηση της πολιτικής γεωγραφίας ορισμένων νησιών κατά την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών».

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του υπό συζήτηση Άρθρου όλα τα νησιά έχουν δικαίωμα σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες, αιγιαλίτιδα, συνορεύουσα, αποκλειστική οικονομική ακόμα και σε υφαλοκρηπίδα. «Οι ζώνες αυτές καθορίζονται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της Σύμβασης, όπως αυτές εφαρμόζονται στις ηπειρωτικές περιοχές». Μοναδική εξαίρεση αποτελούν οι βράχοι, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα σε ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα. Ειδικότερα η παράγραφος 3 του Άρθρου 121 αναφέρει ότι [«Οι βράχοι οι οποίοι δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή δική τους οικονομική ζωή, δεν θα έχουν αποκλειστική οικονομική ζώνη ή υφαλοκρηπίδα»]. Όλα ανεξαιρέτως τα νησιά υπάρχει η δυνατότητα «να χρησιμοποιηθούν ως σημεία για τη χάραξη ευθειών γραμμών βάσης, αρκεί να πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζει η Σύμβαση ΔΘ».

Η παράγραφος 3 του Άρθρου 121 αποτέλεσε μήλον της έριδος διότι εμπεριέχονται απροσδιόριστα και αίολα κριτήρια στην φράση [«δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή οικονομική ζωή»]. Πρωτίστως, σχετικά με το κριτήριο αναφορικά με την «ικανότητα των βράχων να υποστηρίξουν αυτοδύναμα «ανθρώπινη διαβίωση» και συνεπώς να έχουν μόνιμο πληθυσμό». Το ερώτημα που γεννάται στην περίπτωση αυτή είναι «εάν αρκεί η ύπαρξη γλυκού ή πόσιμου νερού, καλλιεργήσιμου εδάφους ή φυσικών πηγών για να θεωρηθεί ένας βράχος κατοικήσιμος». Επιπρόσθετα, υπάρχει και το ζήτημα «της «φυσικής» ή «τεχνητής» δυνατότητας

---

⁶² ό.π., σελ. 195.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

του βράχου να συντηρεί μόνιμο πληθυσμό, δηλαδή, εάν θα πρέπει να παράγονται εκεί όλα τα απαραίτητα εφόδια για να θεωρηθεί κατάλληλος για κατοίκηση». [«Για παράδειγμα, η παρουσία ενός φαροφύλακα μπορεί να θεωρηθεί απόδειξη ότι ο βράχος μπορεί να κατοικηθεί; Θα ίσχυε το ίδιο εάν οι προμήθειες έφταναν στο βράχο από την ηπειρωτική χώρα ή εάν εγκαθίστατο εργαστήριο αφαλάτωσης; Το πρόβλημα αυτό έχει αντιμετωπισθεί ακόμη και σε ηπειρωτικές παράκτιες περιοχές, οι οποίες είναι κατοικήσιμες επειδή ακριβώς μεταφέρεται εκεί νερό ή εγκαταστάθηκε μηχανισμός αφαλάτωσης που κάνουν δυνατή τη συντήρηση ζωής. Με τον ίδιο τρόπο, σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, περιοχές έγιναν καλλιεργήσιμες»].

Το επόμενο κριτήριο σχετίζεται με «την ικανότητα των βράχων να συντηρήσουν δική τους οικονομική ζωή». Το εν λόγω κριτήριο εκτός από αίολο μπορεί κανείς να το συνδέσει και με το πρώτο. «Για παράδειγμα, ποιες προϋποθέσεις θα πρέπει να πληρούνται για να θεωρηθεί ότι ένας βράχος μπορεί να υποστηρίξει αυτοδύναμα οικονομική ζωή; Αρκεί η εγκατάσταση φάρου ή κάποιου άλλου βοηθητικού μέσου της ναυσιπλοΐας; Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά διαφέρει ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις που επικρατούν στην κάθε περίπτωση». Υπάρχουν περιπτώσεις που η οικονομική αξία του βράχου εξαρτάται από τη χρησιμότητά του για τη ναυσιπλοΐα, τον τουρισμό, τη μετεωρολογία ή για την ασφάλεια του κράτους στο οποίο ανήκει⁶³. Κάποιες φορές, «οι πλουτοπαραγωγικές πηγές ενός βράχου, όπως γαιάνθρακες ή guano (φυσικό λίπασμα-συσσωρεύσεις από περιττώματα θαλάσσιων πτηνών) απαιτούν οικονομική δραστηριότητα και συνακόλουθα ανθρώπινη κατοίκηση. Κλείνοντας θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι δύο ιδιάζοντως ισχυρά κίνητρα για την δημιουργία οικονομικής δραστηριότητας και ως φυσικό επακόλουθο «μόνιμης εγκατάστασης» σε βράχο είναι «η ύπαρξη υποθαλάσσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων ή πλούσιων αλιευτικών πεδίων στις παρακείμενες θαλάσσιες περιοχές». Στο σημείο αυτό δημιουργείται το ερώτημα «Εμπίπτουν οι περιπτώσεις αυτές στο πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 121(3) Σύμβασης ΔΘ ή όχι;», ένα ερώτημα που ακόμα δεν έχει βρει απάντηση.

Συμπερασματικά από τα προαναφερθέντα, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι ένας ο βράχος αποτελεί μία ιδιαίτερη κατηγορία νησιού, στην περίπτωση που δεν υπάρχει οικονομική ζωή σε αυτό και δεν μπορεί να «συντηρήσει ζωή», δεν έχει το δικαίωμα να έχει «υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, αλλά μόνον αιγιαλίτιδα ζώνη και συνορεύουσα ζώνη». Στην επίμαχη διάταξη του Άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ δεν προσδιορίζεται το μέγεθος αυτού του τύπου νησιού, παρ' όλα αυτά «ένα νησί μεγάλης έκτασης, δύσκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δεν δικαιούται υφαλοκρηπίδα. Έστω και εάν δεν κατοικείται μόνιμα».

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά σε δύο Άρθρα της Σύμβασης ΔΘ, στο Άρθρο 121 (3) από την μία και στο Άρθρο 13 (1) από την άλλη, προκειμένου να καταδειχθεί η κάπως «προβληματική σχέση μεταξύ τους». Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις ΔΘ, «οι βράχοι έχουν μικρότερη επιρροή ως προς τον προσδιορισμό του εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας απ' ότι οι σκόπελοι». Οι διατάξεις του Άρθρου 121 (3) έχουν υιοθετηθεί κατόπιν ένταξης τους εσωτερικής νομοθεσία από ελάχιστα κράτη, όπως για παράδειγμα το Μεξικό. Στον αντίποδα, ένας πραγματικά

⁶³ ό.π., σελ. 197.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

σημαντικός αριθμός κρατών όπως τα νησιά Φίτζι ή η Γαλλία (σχετικά με τις «υπερπόντιες κτήσεις της στον Ειρηνικό και τον Ινδικό Ωκεανό»), «έχει καθιερώσει ΑΟΖ γύρω από τα νησιά τα οποία θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως [«βράχοι που δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή οικονομική ζωή»].

Συνακόλουθα, ένας σημαντικός αριθμός κρατών έχει επιδοθεί στην προσπάθεια κατοχύρωσης δικαιωμάτων υφαλοκρηπίδας σε βράχους «που βρίσκονται σε περιοχές πλούσιες σε υποθαλάσσια κοιτάσματα». Τα μέσα που χρησιμοποιούν τα κράτη αυτά για να επιτύχουν το σκοπό του μπορεί να χαρακτηρισθούν ακόμα και «ανορθόδοξα», για παράδειγμα «με τη ρίψη τσιμέντου για να τους κρατήσουν στην επιφάνεια ή προσχώσεις για να εμποδίσουν τη διαβρωτική επίδραση των υδάτων (Okinotorishima/Ιαπωνία), κατασκευάζοντας κτίσματα σε υφάλους (Layang Layang/Μαλαισία, Chi Gua Reef/Κίνα), αεροδρόμια με διαδρόμους προσγείωσης που εκτείνονται στη θάλασσα (Shallow Reef/Μαλαισία, Pagasa Island/Φιλιππίνες) και ελικοδρόμια (Okinotorishima/Ιαπωνία)». Το ζήτημα αυτό ετέθη από την Κίνα το 2009 αλλά και κατά την 19^η Σύνοδο των Συμβαλλόμενων Μερών στη Σύμβαση ΔΘ, αναφορικά με τις ιαπωνικές διεκδικήσεις υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ν.μ. βάσει του προαναφερθέντος βράχου Okinotoroshima⁶⁴.

Εν συνεχεία, θα πρέπει να επισημανθεί ότι στη «διεθνή νομολογία» έχει παρατηρηθεί η «τάση αποφυγής ερμηνείας του Άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ». Το ζήτημα εξετάζεται ανά περίπτωση και «αποκλειστικά στο πλαίσιο της αναγνώρισης ή μη επήρειας σε μικρά, ακατοίκητα νησιά, ενδεχόμενος συνυπολογισμός των οποίων θα «διαστρέβλωνε» την οριοθετική γραμμή ή θα απέδιδε «δυσανάλογη» σημασία σ' ένα ασήμαντο σχηματισμό, χωρίς ουδεμία συζήτηση επί του δικαιώματος των εν λόγω νησιωτικών σχηματισμών σε θαλάσσιες ζώνες». Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της 3^{ης} Φεβρουαρίου σχετικά με την «Θαλάσσια Οριοθέτηση στη Μαύρη Θάλασσα». Στην εν λόγω Απόφαση το Δικαστήριο απέφυγε να αποφασίσει ρητά στο «κατά πόσον η νήσος των Όφρων (Serpents' Islands) εμπίπτει τις διατάξεις του Άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ, εφόσον, όπως το ίδιο ρητά ανέφερε, δεν την έλαβε υπόψη κατά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ περιορίζοντας αυθαίρετα τις θαλάσσιες ζώνες που εδικαιούτο εντός των θαλάσσιων ζωνών του ηπειρωτικού εδάφους της Ουκρανίας. Ως εκ τούτου, δεν ετέθη ζήτημα εφαρμογής του Άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ».

Μία ακόμα σημαντική Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου είναι αυτή της 19^{ης} Νοεμβρίου 2012 για την υπόθεση της «Εδαφικής Διαφοράς και Θαλάσσιας Οριοθέτησης» μεταξύ της Νικαράγουα και της Κολομβίας. Για ακόμα μία φορά το Δικαστήριο «απέφυγε να ερμηνεύσει τα κριτήρια του Άρθρου 121 (3) και την έννοια του «βράχου» που δεν μπορεί να συντηρήσει ανθρώπινη διαβίωση ή δεν έχει δική του οικονομική ζωή». Στην συγκεκριμένη υπόθεση το Δικαστήριο εκτίμησε ότι το Quitasueno ήταν βράχος, ο οποίος δεν ήταν σε θέση «να συντηρήσει ανθρώπινη διαβίωση ή να έχει δική του οικονομική ζωή, και συνεπώς ενέπιπτε στην εξαίρεση του Άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ». Η εν λόγω απόφαση είναι ιδιαίτερος σημαντική γιατί είναι η πρώτη φορά που «ένα διεθνές δικαιοδοτικό όργανο αποφαινεται ότι ένας νησιωτικός

⁶⁴ ό.π., σελ. 199.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

σχηματισμός αποτελεί «βράχο» στο πλαίσιο της Σύμβασης ΔΘ». Παρ' όλα αυτά στην ίδια υπόθεση το Δικαστήριο για έναν άλλο νησιωτικό σχηματισμό, καλούμενο Serrana, έκρινε ότι εξαιτίας του μικρού του μεγέθους, της απομακρυσμένης θέσης του και κάποιων άλλων χαρακτηριστικών, δεν έχει δικαίωμα άλλων ζωνών εκτός της αιγιαλίτιδας ζώνης των 12 ν.μ. .

VIII.2. ΑΡΘΡΟ 121 ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΘ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

Το Άρθρο 121 Σύμβασης ΔΘ, καθώς επίσης και οι ρυθμίσεις που απορρέουν από αυτό έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, διότι στην ουσία ανταποκρίνονται στην πάγια ελληνική θέση ότι τα νησιά έχουν δικαίωμα σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες και στην υφαλοκρηπίδα. Σύμφωνα με τα ανωτέρω στο σύνολό του τα ελληνικά νησιά καθώς επίσης και οι βράχοι, οι οποίοι φυσικά «πληρούν τους όρους του Άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ» έχουν αναφαίρετο δικαίωμα στις θαλάσσιες ζώνες. Η τουρκική πλευρά υποστηρίζει ότι «τα νησιά που βρίσκονται σε κλειστές και ημίκλειστε θάλασσες υπόκεινται σε ειδικό νομικό καθεστώς, λη ότι τα ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου βρίσκονται επί της υφαλοκρηπίδας της Ανατολίας, όντας απλές εξάρσεις του βυθού». Αυτές οι τρόπον τινά εξαιρέσεις που προτάσσει η γείτονα χώρα δεν γίνονται αποδεκτές από τη Σύμβαση ΔΘ. Είναι χαρακτηριστική η δήλωση του Τούρκου αντιπροσώπου μετά την ανεπιτυχή για την Τουρκία έκβαση των διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της Τρίτης Συνδιάσκεψης, ότι το άρθρο 121 Σύμβασης ΔΘ δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό επειδή δεν βρίσκεται σε αρμονία ούτε με το διεθνές δίκαιο ούτε με τα άρθρα 15, 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ (σημ. τις διατάξεις περί οριοθέτησης των χωρικών υδάτων, της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και υφαλοκρηπίδας αντιστοίχως)⁶⁵. Η ελληνική πλευρά απάντησε στους τουρκικούς αυτούς ισχυρισμούς : [«Καμία σχέση δεν έχει ποτέ δημιουργηθεί μεταξύ του άρθρου 121 και των διατάξεων σχετικά με την οριοθέτηση και καμία δεν θα μπορούσε να δημιουργηθεί»]. Στην ουσία η ελληνική πλευρά παρέμεινε πιστή στις «αρχές του διεθνούς δικαίου οι οποίες ενσωματώθηκαν στο άρθρο 121».

Εν κατακλείδι, η Ελλάδα θα πρέπει να επιδιώξει τη συνεκτίμηση όλων των βράχων που πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ, δηλαδή των βράχων που μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή έχουν δική τους οικονομική ζωή⁶⁶. Επομένως κρίνεται σκόπιμο «να ληφθούν εκ των προτέρων όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πλήρωση των εν λόγω προϋποθέσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας τους από την διάβρωση της θάλασσας». Παρ' όλα αυτά εξαιτίας της γεωγραφικής εγγύτητας καθώς επίσης και των πολυάριθμων

⁶⁵ ό.π., σελ. 201.

⁶⁶ ό.π., σελ. 202.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

νησιωτικών εδαφών της περιοχής, «οι θαλάσσιες ζώνες των βράχων συχνά υπερκαλύπτονται από τις θαλάσσιες ζώνες παρακείμενων μεγαλύτερων νησιών με αποτέλεσμα να περιορίζεται η σημασία τους σε θέματα οριοθέτησης».

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ: Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΙΧ.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται διεξοδικότερα η ελληνοτουρκική διαφορά για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Προκειμένου να αναλυθεί σε βάθος η εν λόγω διαφορά κρίνεται απαραίτητο να διαιρεθεί σε έξι χρονικές περιόδους. **Η πρώτη περίοδος** ξεκινά από το 1960 μέχρι το 1973, **η δεύτερη περίοδος** από την απαρχή της διαφοράς τον Νοέμβριο του 1973 μέχρι το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών της 31^{ης} Μαΐου 1975, **η τρίτη περίοδος** από το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών μέχρι την μονομερή προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο και στο Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ, **η τέταρτη περίοδος** «περιλαμβάνει όλο το διάστημα της εκκρεμοδικίας μέχρι την έκδοση απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου για την αρμοδιότητα την 19^η Δεκεμβρίου 1978», η πέμπτη περίοδος από το 1978 μέχρι την κρίση των Ιμίων το 1996, η εν λόγω περίοδος και ειδικότερα η κρίση των Ιμίων θα αναλυθεί διεξοδικότερα στην επόμενη ενότητα, **την έκτη περίοδο** αποτελεί η τελευταία εικοσαετία 1996-2013, την περίοδο αυτή και ιδίως μετά το 2008 «οι τουρκικές διεκδικήσεις διευρύνονται καταλαμβάνοντας ένα μεγάλο τμήμα της υφαλοκρηπίδας της Ανατολικής Μεσογείου». Στις 27 Απριλίου 2012 δημοσιεύτηκαν στην Τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως οι αποφάσεις υπ' αριθμ. 2012/2974 και 2012/2968 του Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει των οποίων παραχωρούνται στην τουρκική εταιρεία πετρελαίων (ΤΡΑΟ), άδειες έρευνας, εξερεύνηση και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο, τέσσερις από τις εν λόγω περιοχές (“blocks 5033, 5034, 5035 και 5038”) εμπίπτουν εν όλω ή εν μέρει εντός ελληνικής υφαλοκρηπίδας, εάν δε ληφθούν υπόψη και οι περιοχές που παραχωρήθηκαν στην ΤΡΑΟ το 2008 (απόφαση 2008/14004, η οποία δημοσιεύτηκε στην Τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 19 Ιουλίου του 2009), και ειδικότερα το “block 4512”, η Τουρκία διεκδικεί έμπρακτα το σύνολο σχεδόν της ελληνικής υφαλοκρηπίδας στην Ανατολική Μεσόγειο⁶⁷. Η ελληνική πλευρά στις 20 Φεβρουαρίου 2013 απέστειλε ρηματική διακοίνωση στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος κατέχει την ιδιότητα του θεματοφύλακα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, με την οποία διαμαρτυρήθηκε έντονα για τις «τουρκικές παραχωρήσεις», υπογραμμίζοντας ότι είναι «παράνομες και άνευ ερείσματος στο διεθνές δίκαιο και ως εκ τούτου ανυπόστατες και άκυρες». Στις 12 Μαρτίου 2013 η τουρκική πλευρά ανταποκρίθηκε στην ελληνική διαμαρτυρία αποστέλλοντας ρηματική διακοίνωση στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, στην εν λόγω διακοίνωση επαναλαμβάνονται οι πάγιες τουρκικές θέσεις και υπογραμμίζεται ότι οι «παραχωρήσεις έλαβαν χώρα επί τουρκικής υφαλοκρηπίδας».

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να πρέπει να επισημανθούν οι δύο βασικοί λόγοι, σύμφωνα με τους οποίους η υφαλοκρηπίδα του νησιωτικού συμπλέγματος του Καστελόριζου έχει σημαίνουσα σημασία για την Ελλάδα. Πρώτον, το εν λόγω νησιωτικό σύμπλεγμα «καλύπτει ευρεία περιοχή της

⁶⁷ ό.π., σελ. 414.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Ανατολικής Μεσογείου, το ενεργειακό δυναμικό της οποίας είναι πολλά υποσχόμενο» και δεύτερον, «διασφαλίζει κοινά θαλάσσια όρια με την Κύπρο, τα οποία σε μελλοντική θέσπιση της ΑΟΖ από την Ελλάδα, θα καλύπτουν σχεδόν όλες τις χρήσεις της θάλασσας». Επομένως δεν αποτελούν έκπληξη οι τουρκικές διεκδικήσεις τμήματος της περιοχής αυτής. Μάλιστα σε πρόσφατες τουρκικές μελέτες, τα όρια της τουρκικής υφαλοκρηπίδας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου εκτείνονται ανατολικά του εξωτερικού ορίου των χωρικών υδάτων της Ρόδου και της Καρπάθου μέχρι τα χωρικά ύδατα της Κύπρου, δεν αναγνωρίζουν, δηλαδή, ουδεμία επήρεια στο νησιωτικό σύμπλεγμα του Καστελλόριζου, την Ρόδο και την Κάρπαθο⁶⁸.

Αξιοσημείωτο είναι ότι «όλο το ανατολικό όριο της ελληνικής υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο επηρεάζεται από την νήσο Στρογγύλη, και το τουρκικό τρίγωνο μεταξύ Ρόδου και Καστελλόριζου, η μεν ανατολική πλευρά του επηρεάζεται από την νησίδα Ρω του συμπλέγματος του Καστελλόριζου, ενώ η δυτική του πλευρά από τη νήσο Ρόδο και την παρακείμενη νησίδα Παξιμάδα».

Σε διάφορους χάρτες, τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, «απεικονίζονται υποθετικά όρια της ΑΟΖ στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο, βάσει της αρχής της ίσης απόστασης αναγνωρίζοντας παράλληλα πλήρη επήρεια στα ελληνικά νησιά», στους εν λόγω χάρτες η τουρκική πλευρά έχει εγείρει έντονες αντιδράσεις. Παρόμοιοι χάρτες με μικρές αποκλίσεις μεταξύ τους υπάρχουν σε διάφορες «βάσεις δεδομένων» ερευνητικών κέντρων με διεθνή αναγνώριση στο ιστοχώρο, οι αποκλίσεις αυτές οφείλονται στο ότι «η αρχή της ίσης απόστασης αποτελεί μια γεωμετρική μέθοδο, η εφαρμογή της οποίας στον ελληνικό θαλάσσιο χώρο καταλήγει σχεδόν πάντα στο ίδιο αποτέλεσμα».

Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι δεν υφίσταται διαχωρισμός ή διάκριση μεταξύ της υφαλοκρηπίδας της Ανατολικής Μεσογείου και της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου κάτι που αποτελεί βασική τουρκική επιδίωξη. «Αντιθέτως, για λόγους πρακτικούς είναι ορθότερο να αντιμετωπίζονται ως ενιαίο σύνολο τα θαλάσσια όρια της Ελλάδας με την Τουρκία από τις εκβολές του Έβρου μέχρι το Καστελλόριζο». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι σύμφωνα με την οριοθετική γραμμή του ιταλο-τουρκικού Πρακτικού του Δεκεμβρίου του 1932 που θα αναλυθεί σε επόμενη ενότητα, «τμήμα της οποίας ενώνει το Καστελλόριζο με την Ρόδο», επομένως «το νησιωτικό σύμπλεγμα του Καστελλόριζου δεν είναι απομονωμένο γεωγραφικά και διοικητικά ανήκει στα Δωδεκάνησα».

ΙΧ.2. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1960 ΕΩΣ ΤΟ 1973

Την περίοδο αυτή η Ελλάδα πραγματοποίησε «διάφορες πράξεις έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στο Αιγαίο πέραν του εξωτερικού ορίου της αιγιαλίτιδας ζώνης», οι πράξεις αυτές ήταν φυσικό αποτέλεσμα αφού κατά την διάρκεια της εν λόγω περιόδου «άρχισε να διαμορφώνεται στη διεθνή πρακτική ο νομικός θεσμός της υφαλοκρηπίδας και ιδίως

⁶⁸ ό.π., σελ. 414.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

μετά την υιοθέτηση της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα». Τις εν λόγω δραστηριότητες «γνώριζε πέραν από κάθε αμφιβολία η τουρκική πλευρά, εξάλλου οι έρευνας αυτές δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελλάδας . Κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου οι ελληνικές αυτές δραστηριότητες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο οποιασδήποτε τουρκικής διαμαρτυρίας ή αντίδρασης».

ΙΧ.3. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1973 ΕΩΣ 31 ΜΑΙΟΥ 1975

Η απαρχή της ελληνοτουρκικής διαφοράς για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου έλαβε χώρα τον Νοέμβριο του 1973. Την 1^η Νοεμβρίου του 1973 στην Τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσιεύθηκε η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου , σύμφωνα με την οποία δίδονταν στην τουρκική κρατική πετρελαϊκή εταιρεία (ΤΡΑΟ) «άδειες έρευνας για τον εντοπισμό κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε είκοσι επτά περιοχές της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου», από το σημείο αυτό και έπειτα οι περιοχές αυτές θα καλούνται ως «περιοχές παραχώρησης». Οι εν λόγω περιοχές βρίσκονταν ανατολικά μιας νοητής γραμμής που άρχιζε από τις εκβολές του ποταμού Έβρου στον βορρά και εκτεινόταν προς το νότο, δυτικά των ελληνικών νησιών Χίου και Ψαρών, καταπατώντας την υφαλοκρηπίδα των νησιών Σαμοθράκης, Λήμνου, Αγίου Ευστρατίου, Λέσβου, Χίου, Ψαρών και Αντίψαρων⁶⁹. Η ελληνική πλευρά καθυστέρησε να αντιδράσει για τρεις μήνες, εξαιτίας της στρατιωτικής δικτατορίας που είχε επιβληθεί στην χώρα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι κατά την διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα κύριο μέλημα των συνταγματαρχών ήταν η απόλυτη επικράτησή τους στο εσωτερικό της χώρας.

Η Ελλάδα στις 7 Φεβρουαρίου του 1974 επέδωσε στην Τουρκία «ρηματική διακοίνωση-διαμαρτυρία» σχετική με την παραχώρηση των αναφερόμενων ως άνωθι αδειών εκμετάλλευσης και έρευνας. «Η διακοίνωση, από την μια μεριά, επισήμανε ότι οι άδειες θίγουν ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα και, από την άλλη, ανέπτυξε τη σχετική νομική επιχειρηματολογία, η οποία παραμένει βασικά η ίδια μέχρι σήμερα». Η τουρκική πλευρά απάντησε στην εν λόγω ρηματική διακοίνωση-διαμαρτυρία είκοσι ημέρες αργότερα, στις 27 Φεβρουαρίου του 1974 με μία εκτενή διακοίνωση. Στην τουρκική ρηματική διακοίνωση υποστηρίζεται ότι « υπάρχουν μεγάλες υποθαλάσσιες περιοχές πέραν των τουρκικών ακτών, οι οποίες αποτελούν την φυσική προέκταση της ακτής της Ανατολίας και συνεπώς, αποτελούν τουρκική υφαλοκρηπίδα». Επιπροσθέτως η τουρκική πλευρά υπογραμμίζει ότι «τα ελληνικά νησιά που βρίσκονται κοντά στις τουρκικές ακτές δεν διαθέτουν δική τους υφαλοκρηπίδα».

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω η ελληνική πλευρά καθυστέρησε να αντιδράσει για τρεις ολόκληρους μήνες, τελικά στις 24 Μαΐου 1975 με μία συνοπτική ρηματική διακοίνωση απαντά χωρίς όμως να σχολιάζει και να επιχειρηματολογεί κατ'ουσίαν στην τουρκική διακοίνωση. Η Ελλάδα «δεν αντιτίθεται στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των δύο χωρών βάσει των διατάξεων του ισχύοντος θετικού διεθνούς δικαίου, όπως κωδικοποιήθηκε από την Σύμβαση της Γενεύης του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα». Στις 5 Ιουνίου του 1974 η Τουρκία απαντά

⁶⁹ ό.π., σελ. 416.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

επιχειρώντας να διαστρεβλώσει το περιεχόμενο της ελληνικής ρηματικής διακοίνωσης παρουσιάζοντας την Ελλάδα πρόθυμη να «δεχθεί την οδό των διαπραγματεύσεων για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας». Παράλληλα υποστήριζε ότι η ίδια είναι σε θέση να ξεκινήσει τις διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση «μέσα στο πλαίσιο των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, σε ημερομηνία που θα καθόριζε η Ελληνική Κυβέρνηση».

ΙΧ.4. ΚΡΙΣΗ: ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΛΟΙΟ CANDARLI

Κατά την διάρκεια της ανταλλαγής των ανωτέρω ρηματικών διακοινώσεων και συγκεκριμένα στις 29 Μαΐου 1974 έκανε την εμφάνιση του στο Αιγαίο το τουρκικό ωκεανογραφικό Candarli με συνοδεία 32 τουρκικών πολεμικών πλοίων. Το τουρκικό ωκεανογραφικό «άρχισε να πλέει σε ύδατα υπερκείμενα εν μέρει ή εν όλω της υφαλοκρηπίδας των νησιών Λήμνου, Αγίου Ευστρατίου, Λέσβου, Σκύρου, Ψαρών, Αντίψαρων και Χίου». Ο σκοπός της εν λόγω 'επίσκεψης' ήταν σύμφωνα με την τουρκική πλευρά «η εξερεύνηση των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας με μαγνητομετρικές μεθόδους». Η Ελλάδα αντέδρασε με την αποστολή μια ναυτικής δύναμης, οποία είχε την εντολή να προβεί σε «επίδειξη σημαίας» και να ακολουθήσει τα ίχνη της πορείας του ωκεανογραφικού και της συνοδευτικής πολεμικής δύναμης⁷⁰. Τελικά στις 4 Ιουνίου το 1974 το Candarli επέστρεψε στην Τουρκία αφού, σύμφωνα με τους τούρκους αξιωματούχους είχε περατώσει την αποστολή του.

Η ελληνική πλευρά διαμαρτυρήθηκε έντονα στην τουρκική για την παρουσία και τις δραστηριότητες του Candarli, τις οποίες και θεώρησε ως μη τήρηση των συμφωνηθέντων του άρθρου 1 (εδάφιο β) και του άρθρου 2 της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα. Στις 4 Ιουλίου 1974 η τουρκική πλευρά, μη αποδεχόμενη την ελληνική διαμαρτυρία, απαντά ότι «οι έρευνες του Candarli έγιναν σε τουρκική υφαλοκρηπίδα». Παράλληλα η τουρκική πλευρά δήλωσε ότι θα ακολουθήσουν και άλλες αντίστοιχες έρευνες και ότι για την Τουρκία θεωρείται αναγκαία η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των κρατών μετά από αμοιβαία συμφωνία και σύννομη με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Στις 18 Ιουλίου 1974 δημοσιεύτηκε στην τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (με επισυναπτόμενο χάρτη), βάσει της οποίας παραχωρούνταν νέες άδειες έρευνας για υδρογονάνθρακες σε τμήματα του Νοτίου Αιγαίου-σε περιοχές εντός της υφαλοκρηπίδας της Δωδεκανήσου και των Κυκλάδων, όπως και σε περιοχή νοτιοανατολικά της Ρόδου, που εν μέρει τουλάχιστον, ενέπιπτε εντός ελληνικής υφαλοκρηπίδας⁷¹. «Ουσιαστικά, οι τουρκικές παραχωρήσεις αδειών έρευνας και εκμετάλλευσης σε υποθαλάσσιες περιοχές γύρω από τα ελληνικά νησιά ισοδυναμούσαν με μονομερή οριοθέτηση εκ μέρους της Τουρκίας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου εις βάρος της Ελλάδας».

Στις εβδομάδες που ακολούθησαν οι εξελίξεις ήταν καταιγιστικές όσον αφορά την Ελλάδα, στις 24 Ιουλίου 1974 αποκαθίσταται η δημοκρατία στην χώρα και στις 20 Ιουλίου λαμβάνει χώρα η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, μοιραίο λοιπόν ήταν τα ζητήματα που αφορούν

⁷⁰ ό.π., σελ. 419.

⁷¹ ό.π., σελ. 419.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου να περάσουν σε ελάχιστος σημασίας προτεραιότητα, παρά το γεγονός ότι έγινε ξεκάθαρο μετά την εισβολή ότι η γείτονα χώρα δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει ένοπλη βία προκειμένου να προωθήσει ή και να υλοποιήσει τις διεκδικήσεις της. Μετά την πτώση της δικτατορίας των συνταγματαρχών την διακυβέρνηση της Ελλάδας ανέλαβε η κυβέρνηση της Εθνικής Ενότητας, η πολιτική που υιοθετήθηκε ήταν η άμεση αντιμετώπιση των προβλημάτων με την γείτονα χώρα, διαμορφώνοντας μια στρατηγική τόσο για το Κυπριακό, όσο και για τα ζητήματα του Αιγαίου.

Στις 22 Αυγούστου 1974 συντελείται η πρώτη αντίδραση της Ελλάδας με την μορφή διαμαρτυρίας έναντι των τουρκικών παραχωρήσεων της 18^{ης} Ιουλίου 1974. Η ελληνική πλευρά επανέλαβε τις θέσεις της για την υφαλοκρηπίδα των ελληνικών νησιών, την ύπαρξη ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στις περιοχές που έγιναν τουρκικές παραχωρήσεις, τα οποία υφίστανται ανεξαρτήτως της εξερεύνησης της υφαλοκρηπίδας και της εκμετάλλευσης των φυσικών της πόρων και την αντίθεσή της σε μονομερείς πράξεις [«οι οποίες είναι καταφανώς σε αντίθεση προς τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και αντίθετες με τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας επί της υφαλοκρηπίδας της»]⁷². Στις 16 Σεπτεμβρίου 1974 η τουρκική πλευρά απάντησε απορρίπτοντας την ελληνική διαμαρτυρία υποστηρίζοντας ότι «η παραχώρηση αδειών έγινε επί τουρκικής υφαλοκρηπίδας», συγχρόνως «καλούσε την ελληνική πλευρά να διαπραγματευθεί την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, υπογραμμίζοντας την [«μοναδική γεωγραφική διαμόρφωση και γεωλογική δομή»] του Αιγαίου».

Περί τα τέλη του 1974 έλαβαν χώρα στην Άγκυρα «συνομιλίες μεταξύ του εκεί Έλληνα Πρέσβη και της Τουρκικής Κυβέρνησης». Ως αποτέλεσμα των συνομιλιών αυτών ήταν μια νέα ρηματική διακοίνωση που επιδόθηκε στις 27 Ιανουαρίου 1975 από την Ελληνική Κυβέρνηση στην Τουρκία. Στην εν λόγω ρηματική διακοίνωση η ελληνική πλευρά υποστήριζε εκ νέου ότι δεν έχει αντιρρήσεις σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των κρατών, αρκεί να πραγματοποιηθεί με βάση τις διατάξεις της Σύμβασης για την Υφαλοκρηπίδα που υπεγράφη στην Γενεύη το 1958. Στην ίδια ρηματική διακοίνωση επισημαίνεται, επίσης, ότι η θέση της Τουρκίας ότι τα ελληνικά νησιά που βρίσκονται πλησίον των τουρκικών ακτών δεν έχουν δική τους υφαλοκρηπίδα [«εγείρει σημαντικές αμφιβολίες κατά πόσον στην τουρκική αντίληψη περί κανόνων του διεθνούς δικαίου περιλαμβάνονται όλες οι διατάξεις της ανωτέρω Σύμβασης»]⁷³. Τέλος στην διακοίνωση προτείνεται η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο για την επίλυση των διαφορών σχετικά με την εφαρμογή του δικαίου.

Λίγες ημέρες αργότερα και συγκεκριμένα στις 6 Φεβρουαρίου 1975 η τουρκική πλευρά απαντά με μια ρηματική διακοίνωση, η οποία έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για την «εξέλιξη της ελληνοτουρκικής διαφοράς για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου». Εν συνεχεία και λόγω της σπουδαιότητάς της παρατίθεται αυτούσια η εν λόγω τουρκική ρηματική διακοίνωση όπως

⁷² ό.π., σελ. 420.

⁷³ ό.π., σελ. 420.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

περιλαμβάνεται στον τόμο International Court of Justice, Pleadings, Oral Arguments, Documents: Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey), The Hague, 1980.

[«Το (τουρκικό) Υπουργείο Εξωτερικών δέχεται ευχαρίστως το πνεύμα συνδιαλλαγής της Ελλάδας σχετικά με την πρότασή της για διακανονισμό της διαφοράς για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου με ειρηνικά μέσα. Κατά την άποψη της Τουρκικής Κυβέρνησης, υφίστανται ζωτικά ζητήματα που αφορούν το Αιγαίο που εκκρεμούν ακόμα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και τα οποία πρέπει να επιλυθούν με ειρηνικά μέσα... Εμπνεόμενη από το πνεύμα αυτό και εν όψει της ειδικής γεωγραφικής δομής του Αιγαίου, όπου αμφότερες οι χώρες αντιμετωπίζουν ζητήματα που δεν έχουν ακόμα ρυθμισθεί, μεταξύ άλλων, το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Αιγαίο και η χρήση του εναέριου της χώρου, η Τουρκική Κυβέρνηση ελπίζει ότι η Ελληνική Κυβέρνηση θα συμφωνήσει, κατά προτεραιότητα, να αρχίσει διαπραγματεύσεις με την Τουρκική Κυβέρνηση σχετικά με το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, προς τον σκοπό επίτευξης μιας αμοιβαίως αποδεκτής και ικανοποιητικής λύσης.

Πράγματι, η Τουρκία έχει προτείνει... την έναρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο χωρών, προς τον σκοπό ειρηνικής επίλυσης της διαφοράς για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, με ένα δίκαιο (just and equitable) τρόπο. Πρέπει να σημειωθεί δυστυχώς ότι η Ελλάδα δεν ανταποκρίθηκε στις τουρκικές αυτές προτάσεις και παρεμποδίστηκαν έτσι οι διαπραγματεύσεις. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις αποτελούν μία βασική μέθοδο επίλυσης των διεθνών διαφορών. Εν όψει του γεγονότος ότι τέτοιες διαπραγματεύσεις δεν έλαβαν χώρα, τα ζητήματα που αφορούν τις διαφορές ούτε εντοπίστηκαν ούτε διευκρινίστηκαν.

Ωστόσο, κατ' αρχήν, η Τουρκική Κυβέρνηση αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πρόταση της Ελληνικής Κυβέρνησης να παραπεμφθεί από κοινού η διαφορά για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου στο Διεθνές Δικαστήριο. Προς τον σκοπό αυτό και προκειμένου να διαμορφωθούν οι όροι υπό τους οποίους το ζήτημα θα παραπεμφθεί στο εν λόγω Δικαστήριο, η Τουρκία προτείνει να αρχίσουν μεταξύ των δύο Κυβερνήσεων συνομιλίες υψηλού επιπέδου. Η Τουρκική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η πολιτική φύση και η ζωτική σημασία του ζητήματος επιβάλλει οι συνομιλίες να διεξαχθούν σε υπουργικό επίπεδο»].

Το περιεχόμενο της εν λόγω ρηματικής διακοίνωσης σχολιάστηκε εκτενώς στην μελέτη του Χ. Ροζάκη, Το διεθνές νομικό καθεστώς του Αιγαίου και η ελληνοτουρκική κρίση: Τα διμερή και τα διεθνή θεσμικά ζητήματα στο συλλογικό έργο, Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις 1932-1987. Σύμφωνα λοιπόν με τον Χ. Ροζάκη η Τουρκία στην ρηματική διακοίνωση της 6^{ης} Φεβρουαρίου 1975 παραδέχεται ότι « α) υπάρχουν διάφορα ζωτικά προβλήματα που τη χωρίζουν από την Ελλάδα, β) ορισμένα από αυτά είναι το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Αιγαίο και η χρήση του εναέριου χώρου του, γ) θα πρέπει να λυθούν ειρηνικά, και δ) θα έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα στις διαπραγματεύσεις για την ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου με σκοπό την επίτευξη μιας αμοιβαίας αποδεκτής και ικανοποιητικής λύσης».

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να λεχθεί ότι σε καμία από τις αναφερθείσες τουρκικές διακοινώσεις δεν υπάρχει μνεία ή απάντηση στον ελληνικό ισχυρισμό ότι «ορισμένες τουλάχιστον από τις διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα αποτελούν κανόνες του (εθιμικού) διεθνούς δικαίου, προφανώς δεσμευτικούς και για την Τουρκία. Έτσι η Τουρκία, μολοντί δεν δεσμεύεται συμβατικά στην εν λόγω Σύμβαση, δεν θέλησε να εμπλακεί σε νομική συζήτηση για τον εθιμικό χαρακτήρα των εν λόγω διατάξεων, αφήνοντας εν γένει αδιόρατες τις νομικές προσεγγίσεις».

ΙΧ.5. Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ.

Η πρώτη συνάντηση μεταξύ του τότε Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών Δ. Μπιτσιού και του Τούρκου ομολόγου του I. Caglayangil έλαβε χώρα στην Ρώμη κατά το διάστημα 17-19 Μαΐου 1975. Κατά την συνάντηση αυτή η ελληνική πλευρά παρουσίασε για διαπραγμάτευση ένα σχέδιο ειδικής συμφωνίας (συνυποσχετικού) υποβολής της διαφοράς για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στο Διεθνές Δικαστήριο, η τουρκική πλευρά δήλωσε ότι δεν είναι έτοιμη να συζητήσει το σχέδιο και ζήτησε να προηγηθούν «ουσιαστικές» διαπραγματεύσεις⁷⁴.

Παρά το γεγονός ότι η συνάντηση μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών των δύο χωρών δεν απέβη καρποφόρα και δεν υπήρξε καμία σύμπτωση απόψεων, η Ελληνική Κυβέρνηση ύστερα από την πίεση που δέχθηκε και από τους συμμάχους της στο NATO απεδέχθη μία νέα συνάντηση αυτή την φορά σε επίπεδο Πρωθυπουργών. Η εν λόγω συνάντηση έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες μεταξύ του Έλληνα Πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή και του Τούρκου ομολόγου του Σ.Ντεμιρέλ. Αποτέλεσμα της συνάντησης αυτής ήταν η έκδοση «Κοινού Ανακοινωθέντος» της 31^{ης} Μαΐου 1975, το κείμενο του οποίου παρατίθεται αυτούσιο στην συνέχεια:

«Κατά τη διάρκεια της συνάντησής τους οι δύο Πρωθυπουργοί είχαν την ευκαιρία να προχωρήσουν σε μία εξέταση των προβλημάτων που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Αποφάσισαν ότι αυτά τα προβλήματα πρέπει να επιλυθούν ειρηνικά μέσω διαπραγματεύσεων και όσον αφορά την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου μέσω του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Καθόρισαν τις γενικές γραμμές επί τη βάση των οποίων θα πραγματοποιηθούν οι προσεχείς συναντήσεις των αντιπροσώπων των δύο Κυβερνήσεων. Σχετικά αποφάσισαν να επισπεύσουν τη συνάντηση των εμπειρογνομόνων όσον αφορά την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, καθώς και αυτή των εμπειρογνομόνων για το ζήτημα του εναέριου χώρου.

Οι δύο Πρωθυπουργοί συμφώνησαν ότι και από τις δύο πλευρές θα καταβληθούν προσπάθειες προς τον σκοπό της δημιουργίας και της διατήρησης ενός καλού κλίματος στις σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας, έτσι ώστε τα υπάρχοντα προβλήματα να επιλυθούν και οι δύο χώρες να οδηγηθούν στην αποκατάσταση της συνεργασίας τους για αμοιβαίο όφελος. Τέλος, οι δύο Πρωθυπουργοί συμφώνησαν για τη στήριξη των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων της Βιέννης σχετικά με το Κυπριακό»]

⁷⁴ ό.π., σελ. 422.

ΙΧ.6. Η ΜΟΝΟΜΕΡΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ.

Με την έκδοση του «Κοινού Ανακοινωθέντος» των Βρυξελλών της 31^{ης} Μαΐου 1975 οι Πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Τουρκίας συμφώνησαν την επίλυση του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου με προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο, αυτό που είχε απομείνει ως εκκρεμότητα ήταν η σύνταξη του συνυποσχετικού (μιας ειδικής συμφωνίας) για το οποίο η Ελλάδα άρχισε να ασκεί πιέσεις στην Τουρκία. Τελικά με την γείτονα χώρα συμφωνήθηκε συνάντηση εμπειρογνομόνων στις 25-27 Σεπτεμβρίου 1975 στο Παρίσι, η εν λόγω συνάντηση δεν διεξήχθη ποτέ. Ο λόγος της μη πραγματοποίησής της ήταν η απροθυμία της τουρκικής πλευράς στην έκδοση κοινής ανακοίνωσης για την πραγματοποίησή της, στην συγκεκριμένη ανακοίνωση θα γινόταν αναφορά στο αντικείμενο της συνάντησης, το οποίο ήταν «επεξεργασία του συνυποσχετικού». Αντιθέτως, σύμφωνα με το τουρκικό σχέδιο ανακοίνωσης, η συνάντηση θα πραγματοποιούνταν [«για να συζητηθεί το αμοιβαίο ενδιαφέροντος πρόβλημα σχετικά με την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου και συναφών προβλημάτων μεταξύ των δύο χωρών»]⁷⁵. Στην ουσία η Τουρκία υποστήριζε ότι υπήρχε ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων μέρος των οποίων ήταν το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, το οποίο θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με παντοίους τρόπους, ένας από αυτούς ήταν και η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο. «Συνεπώς, σύμφωνα με την τουρκική άποψη, οι πολιτικές οδηγίες προς τους εμπειρογνώμονες έπρεπε να είναι αρκετά ευρείες, ώστε να μην αποκλείεται η συζήτηση ευρύτερων-αν και αδιευκρίνιστων-θεμάτων. Τέλος, η Τουρκία επισήμανε ότι σε κάθε περίπτωση δεν είναι έτοιμη να δηλώσει δημόσια ότι το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου θα παραπεμφθεί στο Διεθνές Δικαστήριο». Η ελληνική πλευρά αντέδρασε στην μονομερή τουρκική διάλυση της συμφωνίας και επέμεινε ότι μοναδικό εκκρεμές ζήτημα ήταν η «σύνταξη του συνυποσχετικού».

Η Τουρκία με μία ακόμα ρηματική διακοίνωση στις 30 Σεπτεμβρίου 1975 προσπάθησε να δικαιολογηθεί για την ματαίωση της συνάντησης στο Παρίσι. Στην ρηματική αυτή διακοίνωση «υποστήριξε ότι ορισμένες πτυχές της έννοιας της υφαλοκρηπίδας πρέπει να προσδιορισθούν, ότι οι αρχές που θα εφαρμοσθούν (στην οριοθέτηση) πρέπει να συμφωνηθούν μεταξύ των δύο κρατών και ότι θα πρέπει να εξετασθεί και το ενδεχόμενο κοινής εκμετάλλευσης και εξερεύνησης των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου». Στην ίδια ρηματική διακοίνωση, η Τουρκία ισχυρίστηκε ότι στις Βρυξέλλες είχε δήθεν συμφωνηθεί ότι μόνον για τα θέματα εκείνα που δεν θα μπορούσαν να λυθούν με διαπραγματεύσεις θα αντιμετωπιζόταν η παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο, ωστόσο, είναι προφανές ότι κάτι τέτοιο δεν προέκυπτε από το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών⁷⁶.

Στις 22 Οκτωβρίου 1975 η Ελλάδα απαντά στην τουρκική ρηματική διακοίνωση με μία άλλη πιο μακροσκελής από όσες είχαν προηγηθεί στο παρελθόν. Στην ουσία στην ελληνική ρηματική διακοίνωση γίνεται μια ιστορική αναδρομή σε όλα όσα είχαν προηγηθεί και καλείται για μια

---

⁷⁵ ό.π., σελ. 423.

⁷⁶ ό.π., σελ. 424.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

ακόμα φορά η γείτονα χώρα να συνάψει το συνυποσχετικό για την υπαγωγή του ζητήματος της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου στο Διεθνές Δικαστήριο.

ΙΧ.7. ΟΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΕΡΝΗΣ.

Η συνάντηση των εμπειρογνομόνων των δύο χωρών έλαβε χώρα στην Βέρνη στις 31 Ιανουαρίου-2 Φεβρουαρίου 1976. Κατά την διάρκεια της συνάντησης αυτής η τουρκική πλευρά ήταν πιο αποκαλυπτική. «Υποστήριξε πράγματι ότι τα νησιά Λήμνος, Χίος, Σάμος, Λέσβος, Άγιος Ευστράτιος, Ικαρία και Κως, δεν έχουν δική τους υφαλοκρηπίδα. Ο ισχυρισμός αυτός της Τουρκίας θεμελιώθηκε σε δύο εναλλακτικά γεωλογικά επιχειρήματα: α) κατά την τουρκική άποψη, τα εν λόγω νησιά αποτελούν απλά ανυψώματα της τουρκικής υφαλοκρηπίδας, β) σε πολύ απώτερο χρόνο αποτελούσαν τμήμα της ασιατικής ηπείρου». Η συνάντηση αυτή ήταν ατελέσφορη αφού οι συμβαλλόμενες πλευρές δεν πέτυχαν την συμφωνία ενός κοινού ανακοινωθέντος.

Μία νέα συνάντηση μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων εμπειρογνομόνων πραγματοποιήθηκε στην Βέρνη στις 19-20 Ιουνίου 1976. Κατά την συνάντηση αυτή, η ελληνική πλευρά διατύπωσε τις νομικές θέσεις της σχετικά με τους κανόνες που πρέπει να διέπουν την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των δύο κρατών: α) ο κανόνας του διεθνούς δικαίου σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με αντικείμενες ακτές, είναι η μέση γραμμή, β) ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται είτε η οριοθέτηση αφορά νησιωτικό, είτε ηπειρωτικό θαλάσσιο βυθό, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει συνέχεια του βυθού μεταξύ των αντικείμενων κρατών, έτσι ώστε ο βυθός να ανταποκρίνεται στην έννοια της υφαλοκρηπίδας, γ) εφόσον ο εν λόγω κανόνας απονέμει δικαιώματα στην Ελλάδα, είναι επόμενο ότι η Ελλάδα δεν υποχρεούται να διαπραγματευθεί έναν διακανονισμό, ο οποίος θα συνεπάγετο εγκατάλειψη των δικαιωμάτων αυτών, δ) από καμία διάταξη του χάρτη των Η.Ε. δεν προκύπτει ότι απαιτείται διαπραγμάτευση και όχι δικαιοδοτικός διακανονισμός, στην περίπτωση οιαδήποτε δικαιώματος ενός κράτους μέλους, το οποίο αμφισβητείται από ένα άλλο κράτος μέλος, ε) ειδικότερα, δεν υφίσταται κανόνας του εθιμικού διεθνούς δικαίου, ο οποίος να απαιτεί κράτη που βρίσκονται εκατέρωθεν μιας κοινής υφαλοκρηπίδας να διαπραγματευθούν μία άλλη μέθοδο οριοθέτησης πλην της μέσης γραμμής⁷⁷.

ΙΧ.8. ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ: HORA/SISMİK

Τον Ιούλιο του 1976 κατά την διάρκεια των διπλωματικών διαβουλεύσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η γείτονα χώρα ανακοίνωσε την «προετοιμασία απόπλου του σειсмоγραφικού πλοίου Hora για έρευνες στην υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου». Τελικά το πλοίο απέπλευσε από τον Βόσπορο αφού μετονομάστηκε από Hora σε MTA-Sismik I στις 21 Ιουλίου 1976.

Η Ελληνική Κυβέρνηση φοβούμενη μήπως υπάρξει κλιμάκωση της έντασης στο Αιγαίο, όπως στην περίπτωση του ωκεανογραφικού Candarli, ζήτησε την δημοσιοποίηση τόσο του δρομολογίου που θα ακολουθήσει το πλοίο, όσο και τα αποτελέσματα των ερευνών που θα διεξάγει. Επιπρόσθετα η Ελλάδα «ζήτησε από την Τουρκία διαβεβαίωση ότι οι έρευνες του

⁷⁷ ό.π., σελ. 424-425.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

σεισμογραφικού πλοίου θα ήταν αμιγώς επιστημονικές και ότι σε κάθε περίπτωση δεν θα έθιγαν τα κυρίαρχα δικαιώματα της Ελλάδας επί της υφαλοκρηπίδας της». Ωστόσο κανένα ελληνικό αίτημα δεν υλοποιήθηκε από την τουρκική πλευρά.

Αρχικά το ΜΤΑ-Sismik I περιόρισε τις έρευνες του εντός των χωρικών υδάτων της Τουρκίας, αλλά στις 6 Αυγούστου 1976 άρχισε να εισέρχεται στα ελληνικά χωρικά ύδατα και να πλησιάζει τις διαφιλονικούμενες περιοχές χωρίς να έχει ζητηθεί προηγουμένως η άδεια της Ελλάδας. Στις 7 Αυγούστου 1976 η Ελλάδα με μία νέα ρηματική διακοίνωση αντιδρά. Η απάντηση της Τουρκίας ήταν άμεση (την επομένη) και σαφής ως προς τους τουρκικούς ισχυρισμούς, εφόσον δεν έχει γίνει οριοθέτηση, δεν υφίσταται ελληνική υφαλοκρηπίδα και συνεπώς δεν παραβιάζεται οιοδήποτε κυριαρχικό δικαίωμα της Ελλάδας⁷⁸.

Παρά την ελληνική δυσaréσκεια και αντίδραση το τουρκικό σεισμογραφικό συνέχιζε τις ερευνητικές δραστηριότητες του στο Αιγαίο, ο φόβος της «επικίνδυνης κλιμάκωσης της έντασης» στην περιοχή ήταν κάτι παραπάνω από ξεκάθαρο και έτσι στις 9 Αυγούστου του 1976 το Υπουργικό Συμβούλιο της Ελλάδας προέβη στην ακόλουθη ανακοίνωση: «α) να επιδώσει στην Τουρκία νέα έντονη ρηματική διακοίνωση διαμαρτυρίας, β) να προσφύγει η Ελλάδα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε. κατά της Τουρκίας, επικαλούμενη απειλή διατάραξης της ειρήνης, γ) να προσφύγει μονομερώς στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας καταθέτοντας αίτηση λήψης από το Δικαστήριο προσωρινών μέτρων κατά της Τουρκίας».

Η κατάσταση στο εσωτερικό της Ελλάδας εξαιτίας των δραστηριοτήτων του ΜΤΑ-Sismik I ήταν ιδιαίτερος έκρυθμη, ο τότε Αρχηγός του πολιτικού κόμματος ΠΑ.ΣΟ.Κ. , Α. Παπανδρέου διαμήνυσε στη ν Κυβέρνηση [«Βυθίστε το Χόρα»]. Η φράση αυτή αδιαμφισβήτητα έχει δεχθεί πάμπολλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις, από το κατά πόσον αποτελούσε πολιτική ενός κόμματος, ή ήταν η έκφραση μιας, όπως και να έχει, ακραίας θέσης ύστερα από την σύμφωνη γνώμη της τότε Κυβέρνησης της Ελλάδας, με άμεσο σκοπό «να δηλωθεί προς την Τουρκία η πίεση που ασκείται εσωτερικά στην Ελληνική Κυβέρνηση για ένοπλη προστασία των κυρίαρχων δικαιωμάτων επί της υφαλοκρηπίδας. Ωστόσο πρέπει να λεχθεί ότι η ενδεχόμενη βύθιση του τούρκικου σεισμογραφικού θα θεωρείτο «ως δυσανάλογη αμυντική ενέργεια».

ΙΧ.9. Η ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.

Η Ελλάδα αποφάσισε την προσφυγή της στο Συμβούλιο Ασφαλείας, ένα καθαρά πολιτικό όργανο των Η.Ε., υπογραμμίζοντας ότι εξαιτίας της τουρκικής συμπεριφοράς τίθεται σε άμεσο ορατό κίνδυνο η ειρήνη στην περιοχή του Αιγαίου. Τελικά στις 12 Αυγούστου 1976 ξεκινά η συζήτηση στο Συμβούλιο Ασφαλείας μεταξύ του τότε Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών Δ. Μπίτσιου και του Τούρκου ομολόγου του. Στην εν λόγω συζήτηση δεν προέκυψε κάτι διαφορετικό από τις πάγιες απόψεις των δύο χωρών σε ότι αφορά την υφαλοκρηπίδα.

⁷⁸ ό.π., σελ. 425.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

«Στις 25 Αυγούστου 1976, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε με consensus την υπ' αριθμ. 395/1976 Απόφασή του, η οποία απονευρωμένη από οιαδήποτε ουσία, καλούσε και τα δύο μέρη σε διαπραγματεύσεις και αναφερόταν στην επίλυση της διαφοράς στο Διεθνές Δικαστήριο, γεγονός που θεωρήθηκε ελληνική επιτυχία». Ακολούθως παραθέτεται το κείμενο της εν λόγω απόφασης.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας

Έχοντας σημειώσει την επιστολή του Μονίμου Αντιπροσώπου της Ελλάδας, με ημερομηνία 10 Αυγούστου 1976,

Έχοντας ακούσει και σημειώσει τα διάφορα σημεία τα οποία έγιναν στις παρεμβάσεις των Υπουργών Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας,

Εκφράζοντας την ανησυχία του για τις παρούσες εντάσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σε σχέση με το Αιγαίο,

Έχοντας υπόψη του τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την ειρηνική επίλυση των διαφορών, καθώς και τις διάφορες διατάξεις του κεφαλαίου VI του Χάρτη σχετικά με την ειρηνική επίλυση των διαφορών,

Σημειώνοντας τη σημασία της επανάληψης και της συνέχισης των απευθείας συνομιλιών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για την επίλυση των διαφορών τους,

Έχοντας συνείδηση της ανάγκης για αμφότερα τα Μέρη να σεβασθούν τα αμοιβαία διεθνή δικαιώματα και υποχρεώσεις τους και να αποφύγουν οιοδήποτε επεισόδιο το οποίο θα ήταν δυνατό να οδηγήσει σε επιδείνωση της κατάστασης και το οποίο συνεπώς θα έθετε σε κίνδυνο τις προσπάθειές τους για ειρηνική λύση.

- 1. Κάνει έκκληση προς τις Κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας να ασκήσουν τη μεγαλύτερη δυνατή αυτοσυγκράτηση στην παρούσα κατάσταση,*
- 2. Παροτρύνει τις Κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας να κάνουν οτιδήποτε υπό την εξουσία τους προκειμένου να μειώσουν τις παρούσες εντάσεις στην περιοχή, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία διαπραγματεύσεων,*
- 3. Καλεί τις Κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας να επαναλάβουν απευθείας τις συνομιλίες για τις διαφορές τους και κάνει έκκληση προς αυτές να κάνουν οτιδήποτε στο πλαίσιο της εξουσίας τους για να εξασφαλίσουν ότι τούτο θα έχει ως αποτέλεσμα αμοιβαίως αποδεκτές λύσεις,*
- 4. Καλεί τις Κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας να συνεχίσουν να λαμβάνουν υπόψη τους τη συμβολή την οποία τα κατάλληλα δικαιοδοτικά μέσα και ειδικότερα το Διεθνές Δικαστήριο είναι σε θέση να προσφέρουν για τον διακανονισμό των εναπομεινουσών*

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

*νομικών διαφορών τις οποίες θα προσδιορίσουν, σε σχέση με την παρούσα διαφορά τους*⁷⁹.

Όπως είναι προφανές η ανωτέρω απόφαση κάθε άλλο παρά θετική ήταν για την Ελλάδα, παρόλα αυτά όπως έχει λεχθεί και ανωτέρω χαρακτηρίστηκε ως ελληνική επιτυχία. Ο τότε Έλληνας Πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής δήλωσε ότι: [« Η Ελλάς είναι ικανοποιημένη από την απόφαση... γιατί ελπίζει πως η Τουρκία θα συμμορφωθεί με τις συστάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, ούτως ώστε καταστεί δυνατός ένας έντιμος και σοβαρός διάλογος»]. Ωστόσο παρά τον ενθουσιασμό της τότε ελληνικής ηγεσίας η εν λόγω απόφαση κρίθηκε δριμύτατα από πολλούς Έλληνες συγγραφείς, χαρακτηρίστηκε ότι είχε ξεκάθαρα φιλοτουρκικό χαρακτήρα από την στιγμή που δεν καταδικαζόταν η τουρκική γενεσιουργός αιτία της κλιμάκωσης της έντασης στην περιοχή του Αιγαίου. Επιπρόσθετα, υποδεικνυόταν η συνέχιση των διαπραγματεύσεων μεταξύ των χωρών, χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στην υποχρέωσή τους για προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο. Στην απόφαση αυτή είναι προφανές ότι υιοθετείται η τουρκική αντίληψη ότι το Διεθνές Δικαστήριο είναι εκείνο το όργανο που θα παρέμβει στην περίπτωση που [«ορισμένα θέματα παρέμεναν άλυτα στη φάση των διμερών διαπραγματεύσεων»].

ΙΧ.10. Η ΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ.

Η Ελλάδα στις 10 Αυγούστου 1976 κατέθεσε αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης βασιζόμενη στο «άρθρο 41 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου και στο άρθρο 66 του Κανονισμού του Δικαστηρίου». Με την αίτησή της η Ελλάδα ζητούσε από το Δικαστήριο: α) με εξαίρεση την περίπτωση αμοιβαίας συναίνεσης και κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας της κύριας δίκης, τα διάδικα κράτη (Ελλάδα και Τουρκία) να απόσχουν από κάθε δραστηριότητα εξερεύνησης ή επιστημονική έρευνα, σε σχέση με τις περιοχές της υφαλοκρηπίδας ως προς τις οποίες η Τουρκία έχει χορηγήσει άδειες αναζήτησης και έρευνας, ή σε περιοχές παρακείμενες των νησιών ή σε οιαδήποτε άλλη περιοχή επίδικη στην κύρια δίκη, β) να απόσχουν από τη λήψη στρατιωτικών μέτρων ή ενεργειών, οι οποίες θα ήταν δυνατόν να θέσουν σε κίνδυνο τις ειρηνικές τους σχέσεις⁸⁰.

Η ελληνική αίτηση εκδικάστηκε στις 25-27 Αυγούστου 1976 στην Χάγη, «με Έλληνα Δικαστή ad hoc τον τέως Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας και τέως Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, Μ. Στασινόπουλο». Η παρούσα ελληνική αίτηση εκδικάστηκε χωρίς την παρουσία της Τουρκίας η οποία ωστόσο «υπέβαλλε προς το Δικαστήριο στις 25 Αυγούστου 1976 υπόμνημα στο οποίο αναπτύσσονταν οι τουρκικές θέσεις». Στο υπόμνημα αυτό η Τουρκία υπογραμμίζει ότι δεν είναι δυνατόν να ληφθούν προσωρινά μέτρα από την στιγμή που το Διεθνές Δικαστήριο είναι αναρμόδιο, τονίζει ότι δεν θέτονται σε τα ελληνικά δικαιώματα και ότι σε καμία περίπτωση δεν θα χρησιμοποιηθεί βία, αλλά ειρηνικός τρόπος επίλυσης της διαφοράς. Στον αντίποδα η ελληνική πλευρά υποστήριξε ότι η αδιάκοπη τουρκική ερευνητική παρουσία στην περιοχή θίγει τα

⁷⁹ ό.π., σελ. 427.

⁸⁰ ό.π., σελ. 428.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

κυρίαρχα δικαιώματά της και ταυτόχρονα θέτει σε κίνδυνο την ειρήνη και την σταθερότητα στην περιοχή.

Στις 11 Σεπτεμβρίου 1976 το Διεθνές Δικαστήριο με σχετική Διάταξη που εξέδωσε απέρριψε το ελληνικό αίτημα. «Το Δικαστήριο στήριξε την απορριπτική του θέση σε δύο αιτιολογίες: α) ότι οι σεισμικές έρευνες που διενήργησε η Τουρκία είχαν προσωρινό χαρακτήρα, και β) ότι δεν εμπεριείχαν ιδιοποίηση ή άλλη χρήση των φυσικών πόρων των επίδικων τμημάτων της υφαλοκρηπίδας, και συνεπώς κίνδυνο [«ανεπανόρθωτης βλάβης»] των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων». Στην ουσία το Δικαστήριο με την Διάταξη του προέβη στην διαπίστωση ότι «σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο είναι παραδεκτές μονομερείς ενέργειες σε αμφισβητούμενες περιοχές της υφαλοκρηπίδας, αρκεί να μην προκαλούν φυσικές μεταβολές ή να μην πρόκειται για εκμετάλλευση». Παρόλα αυτά αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην πράξη «μια τέτοια θεώρηση της έννοιας των κυριαρχικών δικαιωμάτων στην υφαλοκρηπίδα μπορεί να οδηγήσει σε εκρηκτικές καταστάσεις».

Σχετικά με τον ελληνικό ισχυρισμό περί αποσταθεροποίησης της ειρήνης στην επίμαχη περιοχή και την αναγκαιότητα για λήψη προσωρινών μέτρων «σχετικά με την αποφυγή στρατιωτικών δραστηριοτήτων, το Διεθνές Δικαστήριο αναφέρθηκε στην Απόφαση 395/1976 του Συμβουλίου Ασφαλείας, καθώς και στις σχετικές δηλώσεις του Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών ότι η απόφαση απομακρύνει τα εμπόδια για την επανάληψη του διαλόγου με την Τουρκία και οδηγεί στην επίλυση του προβλήματος της υφαλοκρηπίδας με ειρηνικά μέσα». Έγινε επίσης αναφορά και «σε αντίστοιχες τουρκικές δηλώσεις και έκρινε ότι δεν υπήρχε λόγος να υποθέσει ότι τα δύο κράτη δεν θα συμμορφωθούν με την εν λόγω Απόφαση». Η απόρριψη του ελληνικού αιτήματος ήταν πέραν από κάθε αμφιβολία αρνητική για την Ελλάδα παρά την προσπάθεια να παρουσιαστεί η εν λόγω Διάταξη ως «ελληνική επιτυχία».

ΙΧ.11. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΟΜΕΡΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ.

Με την προσφυγή της 10^{ης} Αυγούστου 1976, η Ελλάδα ζήτησε από το Δικαστήριο [«να εκδικάσει και να αναγνωρίσει (declare)»] τα εξής:

1. Ότι όλα τα ελληνικά νησιά, που αποτελούν τμήμα της ελληνικής επικράτειας, δικαιούνται το μέρος της υφαλοκρηπίδας, που τους ανήκει, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου. Ειδικότερα, στην προσφυγή αναφέρονταν τα εξής νησιά: Σαμοθράκη, Λήμνος, Άγιος Ευστράτιος, Λέσβος, Χίος, Ψαρά, Αντίψαρα, Σάμος, Ικαρία και όλα τα νησιά της Δωδεκανήσου.
2. Ποιο από το όριο (ή τα όρια) μεταξύ των τμημάτων της υφαλοκρηπίδας που ανήκουν στην Ελλάδα και την Τουρκία στο Αιγαίο, σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου που το Δικαστήριο θα καθορίσει ως εφαρμοστέους στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στις προαναφερθείσες περιοχές του Αιγαίου.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

3. Ότι η Ελλάδα δικαιούται να ασκήσει επί της υφαλοκρηπίδα της κυριαρχικά και αποκλειστικά δικαιώματα προς τον σκοπό έρευνας και εξερεύνησης και εκμετάλλευσης των φυσικών της πόρων.
4. Ότι η Τουρκία δεν δικαιούται να αναλάβει οιοσδήποτε δραστηριότητες επί της ελληνικής υφαλοκρηπίδας, είτε για εξερεύνηση και εκμετάλλευση, είτε για θαλάσσια επιστημονική έρευνα ή για οιονδήποτε άλλο λόγο, χωρίς τη συναίνεση της Ελλάδας.
5. Ότι οι εν λόγω σειсмоγραφικές δραστηριότητες της Τουρκίας, καθώς και η χορήγηση των σχετικών αδειών συνιστούν παραβίαση των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων.
6. Ότι η Τουρκία οφείλει να μην συνεχίσει τις ανωτέρω δραστηριότητες στις περιοχές της υφαλοκρηπίδας που το Δικαστήριο θα κρίνει ότι ανήκουν στην Ελλάδα ⁸¹.

Η ενέργεια της Ελλάδας για μονομερή προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο στηρίχθηκε «σε δύο βάσεις δικαιοδοσίας».

1. «Στην Γενική Πράξη της Γενεύης περί Ειρηνικού Διακανονισμού των Διαφορών (1928), στην οποία είχαν προσχωρήσει τόσο η Ελλάδα (1931) όσο και η Τουρκία (1934). Το άρθρο 17 της Γενικής Πράξης προέβλεπε γενική αρμοδιότητα του τότε Διαρκούς Δικαστηρίου Διεθνούς Δικαιοσύνης για όλες τις διεθνείς διαφορές μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών».
2. «Το Κοινό Ανακοινωθέν των Βρυξελλών και ειδικότερα η φράση ότι η διαφορά της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου με την Τουρκία έπρεπε να λυθεί με παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο. Η Ελλάδα υποστήριξε στο σχετικό Υπόμνημά της, ότι το Ανακοινωθέν αποτελούσε δεσμευτική διεθνή πράξη, με την οποία υπήρχε απευθείας απονομή αρμοδιότητας στο Δικαστήριο».

ΙΧ.12. Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ.

« Η Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1978 για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου ήταν οπωσδήποτε προβληματική και για τον λόγο αυτόν επικρίθηκε στην θεωρία». Εν γένει μπορεί να λεχθεί ότι έχει επισημανθεί « η επιφυλακτικότητα του Δικαστηρίου να δικάζει όταν το εγκαλούμενο κράτος ερμηδικεί και αμφισβητεί την επικαλούμενη ρήτρα αρμοδιότητας». Το Δικαστήριο στο σκεπτικό του απέρριψε την δεύτερη βάση δικαιοδοσίας την οποία πρόταξε η Ελλάδα, περί δεσμευτικού χαρακτήρα του Ανακοινωθέντος των Βρυξελλών, κάτι που ήταν απόλυτα προβλεπόμενο. «Πράγματι, ο ελληνικός ισχυρισμός ότι το εν λόγω Ανακοινωθέν αποτελούσε δεσμευτική διεθνή πράξη για την υπαγωγή της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Διεθνές Δικαστήριο ήταν οπωσδήποτε προβληματικός». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι και η ελληνική συμπεριφορά μετά το Ανακοινωθέν δεν ήταν τέτοια που να καταδεικνύει την ελληνική πεποίθηση περί δεσμευτικότητας του εν λόγω κειμένου, κάτι που επισημάνθηκε από το Δικαστήριο.

⁸¹ ό.π., σελ. 430-431.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Ο όλος ελληνικός χειρισμός της υπόθεσης χώλαινε αρκετά, άλλωστε η ίδια η επιλογή της αίτησης για υπόδειξη προσωρινών μέτρων μάλλον ως άτυχη επιλογή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, από την στιγμή που ήταν σχεδόν αναμενόμενο ότι η δίκη θα διεξαγόταν ερήμην της Τουρκίας. «Ανάγκασε το Δικαστήριο να ενσκήψει σε ένα πολυσύνθετο πρόβλημα στο πλαίσιο μια διαδικασίας προσωρινών μέτρων και μάλιστα με θεμέλιο δικαιοδοσίας που μπορούσε να προβλεφθεί ότι το λιγότερο θα παρουσίαζε νομικές επιπλοκές».

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να λεχθεί ότι η ίδια η ελληνική απόφαση για μονομερής προσφυγή δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ιδιαιτέρως πετυχημένη. «Η ουσιαστική σώρευση δύο αιτημάτων (αναγνώριση ότι τα νησιά έχουν υφαλοκρηπίδα και οριοθέτηση) αλλοίωσε τον χαρακτήρα της προσφυγής. Μία απλή προσφυγή οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας σε συγκεκριμένες περιοχές με βάση τους κατά την κρίση του Δικαστηρίου εφαρμοστέους κανόνες του διεθνούς δικαίου και απαλλαγμένη από τα στοιχεία της πολιτικής κρίσης, ούτως ή άλλως, θα ενέπλεκε και το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας των νησιών».

Τέλος είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι δεν έχει αποσαφηνιστεί ποιες από τις επιλογές της Ελλάδας, σχετικά με τον χειρισμό της υπόθεσης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου την περίοδο 1976-1978, είχαν καθαρά νομικό χαρακτήρα και ποιες «οφείλονταν στην επιλογή της Ελληνικής Κυβέρνησης για την επίτευξη ενός πολιτικού αποτελέσματος (όπως για παράδειγμα, αποσυμπίεση της κρίσης)».

ΙΧ.13. ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ – ΤΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΒΕΡΝΗΣ.

Το διάστημα που ακολούθησε την έκδοση της Απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας της 25^{ης} Αυγούστου 1976, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαζόντως παραγωγικό όσον αφορά τις ελληνοτουρκικές επαφές ποικίλων επιπέδων, που σκοπό είχαν την συζήτηση για την εύρεση λύσης του ζητήματος της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Το προϊόν των επαφών αυτών με την πιο σημαίνουσα σημασία αναμφισβήτητα ήταν το Πρακτικό της Βέρνης της 11^{ης} Νοεμβρίου 1976. Η πλήρης ονομασία του είναι [«Πρακτικό επί της ακολουθητέας διαδικασίας για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας»], υπεγράφη «από τον Έλληνα Πρέσβη Ι. Τζούνη και τον Τούρκο Καθηγητή Α. Bilge, ως αρχηγών των αντίστοιχων αντιπροσωπειών».

Ακολούθως λαμβάνοντας υπ' όψιν την σπουδαιότητά τους παρατίθενται αυτούσια συγκεκριμένα άρθρα του εν λόγω πρακτικού. [«6. Τα δύο Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση όπως απόσχουν πάσης πρωτοβουλίας ή πράξεως σχετικής προς την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, η οποία θα ηδύνατο να παρενοχλήσει την διαπραγματεύσειν. 7. Τα δύο Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση όπως, καθ' όσον αφορά εις τας διμερείς των σχέσεις απόσχουν πάσης πρωτοβουλίας ή πράξεως, η οποία θα έτεινε να μειώσει το κύρος του ετέρου»]. Περαιτέρω, στο άρθρο 8 προβλέπεται η σύσταση Μικτής Επιτροπής με σκοπό, μεταξύ άλλων, να μελετηθεί η πρακτική των κρατών και οι διεθνείς κανόνες προκειμένου να

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

συναχθούν «ορισμένες αρχές και πρακτικά κριτήρια», τα οποία μπορούν να αποβούν χρήσιμα στην περίπτωση οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των κρατών⁸².

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να λεχθεί ότι στο εν λόγω πρακτικό εμπεριέχονται δύο στοιχεία, «τα οποία αποτέλεσαν τη βάση των ελληνοτουρκικών διαπραγματεύσεων, που πραγματοποιήθηκαν μέχρι περίπου το τέλος του 1981». Ωστόσο στο πρακτικό το ίδιο δεν σχολιάζονται τα κρίσιμα, με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, προβλήματα.

Εν συνεχεία από μία αμιγώς πιο νομική σκοπιά επισημαίνονται δύο σημεία του συγκεκριμένου πρακτικού. «Πρώτον, γίνεται αναφορά στην «υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου» και όχι σε συγκεκριμένες περιοχές (κυρίως αυτές που γειτνιάζουν με τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου), όπως φρόντισε επιμελώς να κάνει το κείμενο της ελληνικής μονομερούς προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο. Δεύτερον, είναι σαφές ότι η παράγραφος 6 του πρακτικού καθιέρωνε ένα moratorium σχετικά με οιαδήποτε πράξη κυριαρχικών δικαιωμάτων επί της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Εκείνο που αποτέλεσε αντικείμενο μεταγενέστερης αμφισβήτησης ήταν η διάρκειά του, δηλαδή, εάν επρόκειτο περί ενός διαρκούς moratorium ή, αντιθέτως, θα ίσχυε μόνον καθ' όσον χρόνο πραγματοποιούνταν διαπραγματεύσεις προς τις οποίες, άλλωστε, ήταν προσανατολισμένο ολόκληρο το κείμενο του πρακτικού».

Σε κάθε περίπτωση, εάν ληφθεί υπόψη ότι το πρακτικό της Βέρνης ήταν ένα καθαρά «διαδικαστικό κείμενο», το οποίο είχε συνταχθεί για να υποστηρίξει και διευκολύνει τις σχετικές ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις, καθίσταται σαφές ότι η επίμαχη διάταξη καθιέρωνε ένα moratorium σχετικά με πράξεις κυριαρχικών δικαιωμάτων επί της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου που ήταν αντικείμενο αμφισβήτησης και αποτελούσε αντικείμενο των διαπραγματεύσεων, δηλαδή, την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, όπως ορίζονταν στην ελληνική προσφυγή ή, στη χειρότερη περίπτωση, τις περιοχές υφαλοκρηπίδας που διεκδικούσε η Τουρκία, βάσει των παραχωρήσεων των ετών 1973 και 1974⁸³.

Κατά την διάρκεια του διαστήματος μετά το Πρακτικό της Βέρνης έλαβαν χώρα αρκετές συναντήσεις εμπειρογνομόνων των δύο χωρών, στις εν λόγω συναντήσεις δεν προέκυψε κάτι αξιοσημείωτο σχετικά με το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Το πλέον αξιοσημείωτο είναι ότι στη συνάντηση των εμπειρογνομόνων στις 31 Ιουλίου 1977, κατά την διάρκεια της συνάντησης αυτής η Τουρκία προσπάθησε να κρατήσει αποστάσεις από το άρθρο 8 του Πρακτικού της Βέρνης, υποστηρίζοντας ότι [«οι ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις πρέπει να είναι πολιτικές, χωρίς αναφορά σε διεθνή προηγούμενα ή κανόνες»]. Η ίδια αυτή θέση επαναδιατυπώθηκε και στην συνάντηση στις 4-5 Δεκεμβρίου 1980.

Οι ελληνοτουρκικές επαφές συνεχίστηκαν και τα επόμενα χρόνια, μέχρι που σταμάτησαν χαρακτηριζόμενες ως ατελέσφορες περί τα τέλη του 1981. Κατά τα έτη 1982-1987 δεν

⁸² ό.π., σελ. 436.

⁸³ ό.π., σελ. 437.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

παρατηρείται καμία άξια λόγου εξέλιξη σχετικά με το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, εκτός από δύο ρηματικές διακοινώσεις το 1982. Στις 19 Φεβρουαρίου 1982 η Κυβέρνηση της Τουρκίας αιτήθηκε να ενημερωθεί από την ελληνική «κατά πόσον οι σεισμικές έρευνες που πραγματοποιούνταν δυτικά και ανατολικά της Θάσου από αλλοδαπές εταιρείες, κατόπιν παραχωρήσεων της Ελλάδας, καθώς και δυτικά της Πελοποννήσου, ελάμβαναν χώρα πέρα των ελληνικών χωρικών υδάτων». Στις 12 Μαρτίου 1982, η Ελληνική Κυβέρνηση απήντησε ότι: [«Πρέπει να σημειωθεί ότι το ερευνητικό πρόγραμμα της Ελλάδας δεν περιλαμβάνει, στη στιγμή αυτή (currently) σεισμικές δραστηριότητες στο Αιγαίο στο εγγύς μέλλον】». Η νέα άμβλυνση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις συντελέστηκε το 1983, όταν τον Νοέμβριο η Τουρκία μονομερώς ανακήρυξε ως ανεξάρτητο το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, ενέργεια εξαιτίας της οποίας πάγωσαν οι διαπραγματεύσεις για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου.

ΙΧ.14 ΚΡΙΣΗ: ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΛΟΙΟ PIRI REIS

Το Μάρτιο του 1987 ξεσπά νέο θερμό επεισόδιο στην επίμαχη περιοχή του Αιγαίου ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία. Το τουρκικό ωκεανογραφικό «Piri Reis» με συνοδεία από τουρκικά πολεμικά πλοία απέπλευσε από τον όρμο Κέφαλος, προκειμένου να διεξάγει έρευνες στον βυθό. «Η πορεία που ακολούθησε ήταν σε διεθνή ύδατα, αλλά υπεράνω ελληνικής υφαλοκρηπίδας, έξω από την Λήμνο και τη Θάσο, στη συνέχεια σε απόσταση μόλις 12 ν.μ. από τις ακτές του Άθω, μέχρι και ανοικτά της Σκύρου». Η Κυβέρνηση της Ελλάδας αντέδρασε ακαριαία με επίσημη διαμαρτυρία, η οποία απερρίφθη άμεσα από την Κυβέρνηση της Τουρκίας.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι «η Ελληνική Κυβέρνηση είχε αρχίσει διαδικασίες ώστε η Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου να εξαγοράσει τα συμφέροντα της εταιρείας Denisson, τον διεθνή όμιλο εταιρειών που είχε αναλάβει γεωτρήσεις στον Πρίνο της Θάσου, με επικεφαλής την εταιρεία North Aegean Petroleum Company. Ο αλλοδαπός όμιλος εταιρειών είχε πάντως ανακοινώσει ότι επρόκειτο να αρχίσουν γεωτρήσεις στα ανοικτά της Θάσου, δηλαδή πέραν των ελληνικών χωρικών υδάτων».

Οι τουρκικές προκλήσεις την περίοδο αυτή είχαν ενταθεί, εξαιτίας αυτού η Ελληνική Κυβέρνηση είχε θέσει σε ετοιμότητα τις ένοπλες δυνάμεις. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η υποβολή έγγραφης διαμαρτυρίας από την Τουρκία στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 23 Μαρτίου 1987. Αξιοσημείωτο είναι ότι η τουρκική αυτή ενέργεια δεν συνιστά προσφυγή, η γείτονα χώρα κατηγορήσε την Ελλάδα για παραβίαση του Πρακτικού της Βέρνης «με πρόθεση γεωτρήσεων πέραν των ελληνικών χωρικών υδάτων» και για «παραβίαση της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας λόγω διακοπής των διαπραγματεύσεων». Μόλις λίγες ημέρες αργότερα, στις 27 Μαρτίου 1987, η Ελλάδα αντιδρά υποβάλλοντας στο Συμβούλιο Ασφαλείας ανάλογο έγγραφο. Στο ελληνικό έγγραφο γινόταν μνεία για την θέση της Ελλάδας σχετικά με το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Επίσης η ελληνική πλευρά καταλόγιζε ευθύνες στην Τουρκία και στην στάση της για την διακοπή των διαπραγματεύσεων. Τέλος η ελληνική πλευρά χαρακτήριζε στο εν λόγω έγγραφο το Πρακτικό της Βέρνης ως [«παρωχημένο και ανενεργό】.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Η κρίση, η οποία έφερε τις δύο χώρες στο χείλος του πολέμου, εκτονώθηκε στις 28 Μαρτίου 1987, ύστερα από συνομιλίες μεταξύ του τότε Έλληνα Πρωθυπουργού Παπανδρέου και του Τούρκου ομολόγου του Οζάλ στο Νταβός της Ελβετίας. Στην συνάντηση υπήρξε δέσμευση να επικεντρώσουν τα μέρη την προσοχή τους στη δημιουργία μόνιμων ειρηνικών σχέσεων αλλά και να προωθήσουν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και άλλες συμφωνίες χαμηλής πολιτικής, παράλληλα συμφωνήθηκε να εξετασθούν δυνατότητες γεφύρωσης του χάσματος εκεί όπου υπάρχουν προβλήματα, κινούμενες και οι δύο χώρες προς μόνιμες λύσεις⁸⁴. Μετά την λήξη της συνάντησης ο Τούρκος Πρωθυπουργός δήλωσε ότι οι έρευνες θα περιορισθούν στα τουρκικά χωρικά ύδατα⁸⁵. Η τότε ελληνική κυβέρνηση δέχθηκε έντονες επικρίσεις για την συνάντηση του Νταβός, «κυρίως από όσους τάσσονταν κατά κάθε διαλόγου με την Τουρκία, με ισχυρότερο πρόσχημα ότι χρειαζόταν περισσότερη προετοιμασία ή ότι θα έπρεπε να είχε τεθεί ως προϋπόθεση διαλόγου το ζήτημα της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων από την κατεχόμενη Κύπρο». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι πολλοί επικριτές της κατηγόρησαν την τότε ελληνική κυβέρνηση για περιθωριοποίηση του κυπριακού ζητήματος. Παρόλα αυτά, το πνεύμα του Νταβός, όπως επικράτησε, έδωσε μια ελπίδα περί ανταλλαγής απόψεων ανάμεσα στις δύο χώρες⁸⁶. Για τα χρόνια που ακολούθησαν και μέχρι την κρίση των Ιμίων υπήρξαν αρκετές διακυμάνσεις στις σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας, παρόλα αυτά δεν επηρεάστηκε κατ'ουσίαν η διαφορά για το ζήτημα της οριοθέτησης του Αιγαίου. Εκτός από την κρίση των Ιμίων που θα αναλυθεί στη συνέχεια, κρίνεται σημαντική η αναφορά στην επιτροπή των σοφών των δύο χωρών που συστάθηκε το 1997, ύστερα από «παραίτηση της τότε προεδρίας της ΕΕ και με ελληνική πρωτοβουλία». Η επιτροπή θα διερευνούσε κοινές αντιλήψεις των δύο κρατών ως προς βασικούς θεσμούς του διεθνούς δικαίου, «ως ένα κοινό έδαφος, έναν κοινό παρονομαστή πάνω σε αρχές που θα αποτελούσαν το θεμελιακό πλαίσιο για μια σοβαρή συζήτηση επίλυσης των ζητημάτων μελλοντικά»⁸⁷. Στο περιθώριο της Συνόδου του ΝΑΤΟ στη Μαδρίτη το 1997 «υιοθετήθηκε κείμενο δήλωσης με επίκεντρο την ειρηνική επίλυση, τον σεβασμό της κυριαρχίας των δύο πλευρών, την αποχή από μονομερείς ενέργειες όσο και την αναγνώριση εύλογων (legitimate), ζωτικών συμφερόντων (vital interests) των δύο πλευρών».

ΙΧ.15. Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ 1999

Η Σύνοδος του Ελσίνκι το 1999 και τα όσα ακολούθησαν ήταν «η βήμα προς βήμα προσέγγιση με την Τουρκία και η έξοδος από την αδράνεια ή την αντιπαράθεση, τακτική που όχι μόνον δεν ωφέλησε αλλά τουναντίον προκαλούσε όλο και περισσότερες νέες διεκδικήσεις αλλά και ενέργειες που πυροδοτούσαν το σκηνικό των ελληνοτουρκικών σχέσεων». Στο Ελσίνκι ανήχθητε ο δρόμος για την τουρκική υποψηφιότητα περί ένταξης της χώρας στην ΕΕ με δύο όρους,

⁸⁴Π. Λιάκουρας, Δυνατότητες Επίλυσης των Διμερών Διαφορών Ελλάδας – Τουρκίας Σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ή και ΑΟΖ μέσω των Διεθνών Δικαιοδοτικών Μηχανισμών, σελ. 36-37.

⁸⁵ Ιωάννου, Κ., Στρατή, Α., Το Δίκαιο της Θάλασσας, Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση, 2013, σελ. 439.

⁸⁶ Π. Λιάκουρας, Δυνατότητες Επίλυσης των Διμερών Διαφορών Ελλάδας – Τουρκίας Σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ή και ΑΟΖ μέσω των Διεθνών Δικαιοδοτικών Μηχανισμών, σελ. 38.

⁸⁷ ό.π., σελ. 40.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

αφενός την υποψηφιότητα και της Κύπρου προς ένταξη στην ΕΕ και αφετέρου την «διευθέτηση των εκκρεμών ελληνοτουρκικών διαφορών με ορίζοντα μέχρι το 2004». Το 2004 ήταν η χρονιά ορόσημο αφού τότε θα κρινόταν η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ, έτσι «δρομολογήθηκε μια σειρά διερευνητικών επαφών με την Τουρκία τον Μάρτιο του 2002». Οι διερευνητικές επαφές θεσμοθετήθηκαν ως προ-διαπραγματευτικό στάδιο στο πλαίσιο της προοπτικής επίλυσης και επιταχύνθηκαν έως τα τέλη του 2003 με στόχο να επιτευχθεί ο στόχος του χρονοδιαγράμματος⁸⁸. Σε καμία περίπτωση οι επαφές αυτές δεν θεωρούνται «κύρια διαπραγμάτευση επί της οριοθέτησης».

Ύστερα από την αλλαγή της ελληνικής κυβερνητικής πολιτικής το 2004 ο ρυθμός των διαπραγματευτικών επαφών χαλαρώνει, διεξάγονταν μεν αλλά χωρίς να σημειωθεί κάποια σημαντική πρόοδος. «Επαναπροσδιορίστηκαν από τον Μάιο του 2010, ανακτώντας την ατζέντα θεμάτων και τον ταχύ ρυθμό σε συνέχεια της πορείας που ανακόπηκε στις αρχές του 2004». Μέχρι το 2011 που ο ρυθμός των διαπραγματευτικών επαφών χαλάρωσε σημαντικά, αν και δεν διακόπηκαν ποτέ, εξαιτίας της δημοσιονομικής κρίσης που ξέσπασε στην Ελλάδα, «διατηρήθηκε μια σταθερή πρόοδος». Με διακυμάνσεις στον ρυθμό τους οι διερευνητικές επαφές κρατούν έως σήμερα.

Η δέσμευση που προβλέφθηκε από τα συμπεράσματα του Ελσίνκι του 1999 για την υποχρεωτική πρόοδο στην επίλυση διαφορών με στόχο την παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης ήρθη το 2004⁸⁹. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ότι η Τουρκία βρέθηκε χωρίς καμία πίεση.

---

⁸⁸ ό.π., σελ. 43.

⁸⁹ ό.π., σελ. 45.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Χ: ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΙΜΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Το επεισόδιο των Ιμιών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας στα τέλη του Ιανουαρίου του 1996 έφερε στα πρόθυρα ένοπλης σύγκρουσης τις δύο χώρες. Το εν λόγω επεισόδιο θα μπορούσε να ενταχθεί στο πλαίσιο των διάφορων θερμών επεισοδίων που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή του Αιγαίου εξαιτίας της επί ετών συνεχιζόμενης τουρκικής απειλής στην περιοχή, διαφέρει όμως απ' αυτά καθώς «αποτελέσε για πρώτη φορά μετά την Συνθήκη της Λωζάννης εκδήλωση εδαφικής διεκδίκησης της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας». Όλα τα προγενέστερα της κρίσης των Ιμιών θερμά επεισόδια «προκλήθηκαν από αμφισβητήσεις θαλάσσιων και εναέριων ζωνών, αλλά στην περίπτωση των Ιμιών η αμφισβήτηση εγέρθηκε σε σχέση με το ελληνικό χερσαίο έδαφος». Στην ουσία η Τουρκία με την κρίση των Ιμιών κάνει ένα ποιοτικό άλμα στις αμφισβητήσεις της περνώντας στο πυρήνα της κυριαρχίας σε νησιωτικό χώρο, σε μικρές νησίδες, βράχους που ευρίσκονται σε στρατηγικό χώρο θάλασσες⁹⁰.

«Η δεύτερη ιδιαιτερότητα του εν λόγω επεισοδίου συνίσταται στο νομικό χαρακτήρα του ζητήματος, εάν δεν υπήρχε η επεκτατική πολιτική της Τουρκίας στο Αιγαίο, το όλο θέμα θα μπορούσε να επιλυθεί με οιαδήποτε νομική διαδικασία. Μία ερμηνευτική αμφισβήτηση διεθνών συνθηκών αποτελεί κλασικό αντικείμενο δικαιοδοτικού διακανονισμού». Σ το σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι δεν ήταν καθόλου τυχαίο το χρονικό σημείο της τουρκικής διεκδίκησης, η οποία συντελέστηκε λίγο μετά την ισχύ της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας για την Ελλάδα το 1995. Τότε η Τουρκία συνειδητοποίησε ότι οι ελληνικές θέσεις ισχυροποιούνται, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα δικαιώματα και το καθεστώς των νησιών και αντέδρασε παρακάμπτοντας το ζήτημα της οριοθέτησης στο Αιγαίο διεκδικώντας ένα ακαθόριστο αριθμό βράχων και νησίδων δυτικά των ελληνικών νησιών.

Χ.1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΙΜΙΩΝ

«Οι δύο νησίδες βρίσκονται στο Νοτιοανατολικό Αιγαίο, στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Δωδεκανήσου, σε απόσταση 6 ν.μ. ανατολικά της Καλύμνου, 1 ν.μ. δυτικά της οριοθετικής γραμμής των χωρικών υδάτων Ελλάδας – Τουρκίας και 3,5 ν.μ. δυτικά των ακτών της Τουρκίας. Είναι ακατοίκητες, αλλά από πολλά χρόνια Έλληνες βοσκοί από την Κάλυμνο έφερναν εκεί ζώα για βοσκή. Η μεγαλύτερη από τις δύο νησίδες έχει έκταση περίπου 25 στρέμματα, ενώ η μικρότερη 15. Κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, οι εν λόγω νησίδες εμφανίζονταν στους χάρτες με διάφορα ονόματα. Στους παλαιούς τουρκικούς χάρτες αναφέρονταν ως Kardak, αλλά σ την συνέχεια η Τουρκία χρησιμοποίησε την ονομασία Ikinse. Στους ελληνικούς χάρτες αναφέρονται συνήθως ως Λιμνιά (Μεγάλο και Μικρό Λίμνιο αντιστοίχως), ενώ παράλληλα εμφανίζεται σε ορισμένους χάρτες και η ονομασία Ίμια»

---

⁹⁰ ό.π., σελ. 16.

Χ.2. ΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τα Δωδεκάνησα αμέσως μετά τον ιταλοτουρκικό πόλεμο τον Σεπτέμβριο του 1911 πέρασαν στην κατοχή της Ιταλίας με την Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης στις 24 Ιουλίου 1923. Σύμφωνα με το άρθρο 15 της Συνθήκης της Λωζάννης «Η Τουρκία παραιτείται υπέρ της Ιταλίας παντός δικαιώματος και τίτλου επί των κάτωθι απαριθμούμενων νήσων, τουτέστι της Αστυπάλαιας, Ρόδου, Χάλκης, Καρπάθου, Κάσσου, Τήλου, Νισύρου, Καλύμνου, Λέρου, Πάτμου, Λειψούς, Σύμης και Κώ, των κατεχομένων νυν υπό της Ιταλίας και των νησίδων των εξ αυτών εξαρτωμένων, ως και της νήσου Καστελλόριζου». Στην ουσία η Τουρκία με την εν λόγω Συνθήκη παραιτήθηκε από οποιοδήποτε δικαίωμα κυριαρχίας σε όλα τα νησιά του Αιγαίου που βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη των τριών ν.μ. από τις ακτές της. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι τα Ίμια απέχουν 3,65 ν.μ από τα τουρκικά παράλια και σε συνδυασμό με το ότι το Δωδεκανησιακό σύμπλεγμα είχε εξολοκλήρου εκχωρηθεί στην Ιταλία αποτελούν τους δύο βασικούς λόγους που στερούν από την Τουρκία κάθε δικαίωμα στις εν λόγω νησίδες.

Χ.3. ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΙΤΑΛΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

Λίγα χρόνια μετά την Συνθήκη της Λωζάννης προέκυψε πρόβλημα ανάμεσα στην Ιταλία και στην Τουρκία σχετικά με την ερμηνεία της εν λόγω Συνθήκης. Το πρόβλημα οδήγησε τα κράτη αυτά από κοινού να υποβάλουν σχετικό ερώτημα στο Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης. Το ερώτημα είχε να κάνει με το «κατά πόσον μία σειρά από νησίδες και βράχους, κυρίως στην περιοχή του Καστελλόριζου, ανήκουν στην κυριαρχία της Ιταλίας ή της Τουρκίας». Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην εν λόγω απαρίθμηση δεν περιλαμβάνονται οι νησίδες των Ιμίων, οι οποίες τότε έφεραν την τουρκική ονομασία Kardak. Η παρούσα ιταλο-τουρκική διαφορά ποτέ δεν εκδικάστηκε, ωστόσο είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί καταδεικνύεται ότι οι νησίδες Ίμια δεν αποτελούσα τμήμα των αμφισβητούμενων περιοχών.

Η διαφορά μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας οδήγησε στην υπογραφή Συμφωνίας στην Άγκυρα στις 4 Ιανουαρίου 1932 «σχετικά με την οριοθέτηση των χωρικών υδάτων μεταξύ της νήσου Καστελλόριζου και της ακτής της Ανατολίας», η εν λόγω Συμφωνία «τέθηκε σε ισχύ στις 10 Μαΐου 1933 και πρωτοκολλήθηκε στην Κοινωνία των Εθνών στις 24 Μαΐου 1933 με ιταλική πρωτοβουλία». Με τον τρόπο αυτόν διευθετήθηκε η διαφορά που είχε ανακύψει σχετικά με την κυριαρχία των νησίδων που είχαν αποτελέσει το σημείο της έριδος, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, «καθώς και η κυριαρχία επί της νήσου Kara Ada». Τέλος οριοθετήθηκαν και τα χωρικά ύδατα γύρω από τις συγκεκριμένες νησίδες.

Στις 28 Δεκεμβρίου του 1932 συναντήθηκαν στην Άγκυρα Ιταλοί και Τούρκοι εμπειρογνώμονες «προκειμένου να χαράξουν με ακρίβεια τη θαλάσσια μεθόριο μεταξύ της υπόλοιπης Δωδεκανήσου και της τουρκικής ακτής». Οι εμπειρογνώμονες κατέληξαν και υπέγραψαν μια συμπληρωματική συμφωνία (Πρακτικό- Procès Verbal), η εν λόγω συμφωνία «χάραξε την οριοθετική γραμμή μεταξύ των νησιών που ανήκαν στο συγκρότημα της Δωδεκανήσου-από το δυτικό άκρο της οριοθετικής γραμμής της Συμφωνία του Ιανουαρίου 1932

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

μέχρι τα ύδατα βορείως της νήσου Γαΐδαρος και νότια της νησίδας Θεοπόρη». Έτσι ως συνοριακή γραμμή ορίσθηκε το μέσο της απόστασης μεταξύ των νησίδων Kardak (Ιμια) και της νήσου Κατο, που βρίσκεται στην ακτή της Ανατολίας. Κάτωθι παρατίθεται κομμάτι του εν λόγω Πρακτικού:

«1. Η οροθετική γραμμή χαράσσεται δια να καθορισθή εις ποίον ανήκουν τα εδάφη τα κατεχόμενα υπό των δύο κρατών και ουχί διά να διαχωρισθή η θάλασσα. 2. Εν τούτοις, μεταξύ της ελάχιστης αποστάσεως των εδαφών των δύο μερών και μιας αποστάσεως 12 μιλίων (1 μίλιον=1852 μ.), η οροθετική γραμμή θα καθορίζη την κυριαρχίαν των δύο χωρών επί της θαλάσσης. Επομένως, εξυπακούεται ότι εις περιοχάς όπου η απόστασις αὐτή υπερβαίνει τα δώδεκα μίλια, η οριοθετική γραμμή δεν επηρεάση την έκτασιν των χωρικών υδάτων των δύο χωρών».

Το πρακτικό δεν κατατέθηκε στην Κ.Τ.Ε. από την Ιταλία, που ήταν μέλος της τότε, προφανώς επειδή θεωρήθηκε ότι αποτελεί παρακολούθημα της Συμφωνίας του Ιανουαρίου 1932⁹¹.

Χ.4. ΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ ΥΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο με την Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων στις 10 Φεβρουαρίου 1947. Ακολουθως παρατίθεται απόσπασμα το άρθρου 14 της εν λόγω Συνθήκης:

«Η Ιταλία εκχωρεί εις την Ελλάδα εν πλήρει κυριαρχία τα νήσους της Δωδεκανήσου τας κατωτέρω απαριθμούμενας, ήτοι: Αστυπάλαιαν, Ρόδον, Χάλκην, Κάρπαθον, Κάσον, Τήλον, Νίσυρον, Κάλυμνον, Λέρον, Πάτμον, Λειψούς, Σύμη, Κώ και Καστελόριζον, ως και τα παρακειμένας νησίδας».

Η Ελλάδα ολοκλήρωσε την διαδικασία προσαρτήσεως του Δωδεκανησιακού συμπλέγματος «από την άποψη του εσωτερικού δικαίου» με τον Ν 518/1948, στον οποίο οι νησίδες Ίμια εμφανίζονται με την ονομασία Λιμνιά εντάσσοντας τες στην επαρχία της Καλύμνου.

Χ.5. ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΥ ΤΩΝ ΙΜΙΩΝ

Το θερμότερο επεισόδιο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ξεκίνησε στις 25 Δεκεμβρίου του 1995 όταν ένα τούρκικο εμπορικό πλοίο με την ονομασία Figen Akat προσάραξε στα αβαθή της μιας εκ των δύο νησίδων. Παρά το γεγονός ότι το ατύχημα έλαβε χώρα εντός ελληνικών χωρικών υδάτων, ο πλοίαρχος του τουρκικού εμπορικού πλοίου αρνήθηκε την βοήθεια των ελληνικών αρμόδιων αρχών υποστηρίζοντας ότι βρισκόταν σε τουρκικά χωρικά ύδατα και ζήτησε την ρυμούλκηση του πλοίου από τουρκικό σκάφος. Ύστερα από διαβουλεύσεις με την τουρκική πλοιοκτήτρια εταιρεία, εντέλει ρυμουλκήθηκε από ελληνικό ρυμουλκό και οδηγήθηκε στον τουρκικό λιμένα Gulluk.

Τέσσερις μέρες μετά το συγκεκριμένο περιστατικό, στις 29 Δεκεμβρίου του 1995, το τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών «με ρηματική διακοίνωση προς την Ελληνική Πρεσβεία στη

⁹¹ Ιωάννου, Κ., Στρατή, Α., Το Δίκαιο της Θάλασσας, Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση, 2013, σελ. 445.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Άγκυρα ισχυρίστηκε για πρώτη φορά μετά από εξήντα περίπου χρόνια ότι οι νησίδες Ίμια αποτελούν τουρκικό έδαφος και είναι καταχωρημένες στο τουρκικό κτηματολόγιο της επαρχίας Mugla». Η Ελλάδα αντέδρασε με την σειρά της με τη «ρηματική διακοίνωση της 10^{ης} Ιανουαρίου 1996 προς τον τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών», επισημαίνοντας ότι οι νησίδες Ίμια συνιστούν ελληνικό έδαφος «σύμφωνα με την σειρά διαδοχής που αρχίζει από την Συνθήκη της Λωζάννης».

Το αρχικά ασήμαντο επεισόδιο κλιμακώθηκε στην συνέχεια σε ελληνοτουρκική κρίση, εξαιτίας σειράς ενεργειών προερχόμενες και από τις δύο πλευρές. Ο Δήμαρχος της Καλύμνου αυτοβούλως στις 25 Ιανουαρίου 1996 ανήρτησε την ελληνική σημαία στην μεγάλη-ανατολική Ίμια, δύο μέρες αργότερα στις 27 Ιανουαρίου 1996 η τουρκική πλευρά αντιδρά, Τούρκοι δημοσιογράφοι της εφημερίδας Hygriyet αποβιβάστηκαν με ελικόπτερο στην ίδια Ίμια υποστέλλοντας την ελληνική σημαία και αναστέλλοντας την τουρκική. Παρά το γεγονός ότι η τότε τουρκική κυβέρνηση δεν κάλυψε, τουλάχιστον επισήμως, την ενέργεια των Τούρκων δημοσιογράφων η τότε Πρωθυπουργός της Τουρκίας Tansu Ciller δήλωσε: « Δεν μπορούμε να επιτρέψουμε ξένη σημαία σε τουρκικό έδαφος. Η σημαία θα κατέβει». Στην κοινή γνώμη προκλήθηκε μεγάλη ανησυχία, εξαιτίας τόσο του ότι το συγκεκριμένο περιστατικό καλύφθηκε τηλεοπτικά από την τουρκική τηλεόραση, όσο και των συνεχιζόμενων αναμεταδόσεων από τα ελληνικά τηλεοπτικά δίκτυα.

Μία μέρα αργότερα στις 28 Ιανουαρίου 1996 απόσπασμα του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού υποστέλλει την τουρκική σημαία από την μεγάλη Ίμια και αναστέλλει εκ νέου την ελληνική, το απόσπασμα παρέμεινε στην νησίδα έως στις 31 Ιανουαρίου 1996. Την ίδια στιγμή είχε ξεκινήσει μια ιδιαζόντως σημαντική συγκέντρωση και κινητικότητα τόσο ελληνικών όσο και τουρκικών πολεμικών πλοίων στην φλεγόμενη αυτή περιοχή. Την 30^η Ιανουαρίου 1996 έκανε την εμφάνιση του ένας σημαντικός αριθμός τουρκικών πολεμικών πλοίων στην περιοχή αναγκάζοντας έτσι την ελληνική πλευρά να αντιδράσει και αποστείλει «ανάλογο αριθμό ναυτικών μονάδων». Η μέχρι τότε ήπια ένταση μετατράπηκε σε πολεμική όταν τουρκική φρεγάτα παραβιάζοντας τα ελληνικά χωρικά ύδατα έριξε βολές κατά «ελληνικής κανονιοφόρου», ενώ ταυτοχρόνως τουρκικό ελικόπτερο πραγματοποιούσε πτήσεις πάνω από της νησίδες. Μπροστά στην όλο και κλιμακούμενη κρίση ο ελληνικός στόλος απέπλευσε από τον Ναύσταθμο. Μία μέρα μετά στις 31 Ιανουαρίου 1996 τούρκοι κομάντος αποβιβάστηκαν στην μικρή-δυτική Ίμια, «χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από τα ελληνικά πλοία που περιπολούσαν στην περιοχή».

Στο πραγματικά εξαιρετικά κρίσιμο αυτό σημείο παρενέβησαν οι ΗΠΑ «με διαμεσολάβηση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, προκειμένου να αποτραπεί ένοπλη σύγκρουση μεταξύ των δύο χωρών». Η διαμεσολάβηση είχε αίσιο αποτέλεσμα. Έπειτα από μία έκτακτη σύνοδο του ΚΥΣΕΑ τις πρωινές ώρες της 31^{ης} Ιανουαρίου 1996, οι Υπουργοί Εξωτερικών και Άμυνας της Ελλάδας ανακοίνωσαν ότι υπήρξε μία διευθέτηση, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα και η Τουρκία θα αποσύρουν τις δυνάμεις τους από την περιοχή και ότι η κατάσταση θα επιστρέψει στο status quo ante, οι ακριβείς όροι της διευθέτησης δεν έγιναν δημοσίως γνωστοί και η επιστροφή στο status

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

quo ante είναι δυνατόν να σημαίνει διαφορετικό καθεστώς για τα δύο κράτη⁹². Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπερτονιστεί ότι η Ελλάδα δεν έκανε καμία παραχώρηση της κυριαρχίας των νησίδων Ίμια, την οποία έκτοτε «διακηρύσσει συνεχώς».

Χ.6. ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Στην «ρηματική διακοίνωση» στις 29 Ιανουαρίου 1996 εκτός του ότι παρουσιάστηκαν τα τουρκικά επιχειρήματα σχετικά με την διεκδίκηση της κυριαρχίας των νησίδων Ίμια, εισήχθη για πρώτη φορά η έννοια των «**γκρίζων ζωνών**» στο Αιγαίο. Εν συνεχεία συνοπτικά παρουσιάζονται τα τουρκικά επιχειρήματα:

- Η Τουρκία αμφισβητεί τόσο την ιταλο-τουρκική Συμφωνία του Ιανουαρίου 1932, όσο και το Πρακτικό του 1932 που την ακολούθησε, αφήνοντας υπονοούμενα ότι τα συμφωνηθέντα σε αυτά κατ' ουσίαν της επεβλήθησαν. Παραταύτα το ιταλικό Υπουργείο Εξωτερικών στις 6 Φεβρουαρίου 1996 ρητά ξεκαθάρισε ότι η ιταλο-τουρκική συμφωνία είναι νομικά ισχυρή και η εγκυρότητά της δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.
- Στο Πρακτικό του Δεκεμβρίου 1932 για πρώτη φορά γίνεται μνεία για τις νησίδες Ίμια («Kardak rocks»), ενώ απουσιάζει η οποιαδήποτε αναφορά σχετικά με τις εν λόγω νησίδες στην κύρια ιταλο-τουρκική Συμφωνία. Σύμφωνα λοιπόν με την τουρκική «ρηματική διακοίνωση» σχετικά με το Πρακτικό « οι νομικές διαδικασίες δεν ολοκληρώθηκαν και δεν πρωτοκολλήθηκε στην Κοινωνία των Εθνών». Η μη ολοκλήρωση των διαδικασιών δεν επεξηγείται στην τουρκική διακοίνωση, αλλά προφανώς πρόκειται για το γεγονός ότι το Πρακτικό δεν αποτέλεσε αντικείμενο ανταλλαγής εγγράφων επικύρωσης, ούτε κυρώθηκε με εσωτερική πράξη των συμβαλλόμενων κρατών⁹³.
- Η Τουρκία υποστηρίζει ότι ενώ η Ελλάδα έκανε πρόταση να γίνει αναφορά στις ιταλο-τουρκικές συμφωνίες του 1932 κατά τη διάρκεια της διαπραγματευτικής διαδικασίας για τη Συνθήκη Ειρήνης του 1947, εντούτοις η πρότασή της απορρίφθηκε.
- Η Ελλάδα προσέγγισε την Τουρκική Κυβέρνηση το 1950 και ξανά το 1963 «προτείνοντας συνομιλίες προς τον σκοπό ανταλλαγής επιστολών μεταξύ των δύο Κυβερνήσεων για την επιβεβαίωση της ισχύος των Συμφωνιών του 1932»⁹⁴.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι τα σημεία τρία και τέσσερα σύμφωνα με την τουρκική πλευρά καταδεικνύουν τις αμφιβολίες που έχει η Ελλάδα σχετικά με τις πράξεις αυτές (ιταλο-τουρκική Συμφωνία 1932 και ιταλο-τουρκικό Πρακτικό 1932). Η ελληνική πλευρά ουδέποτε αρνήθηκε τις εν λόγω επαφές, ωστόσο υποστηρίζει ότι δεν είχαν καμία σχέση με «ζητήματα κυριαρχίας». Οι διερευνητικές αυτές διπλωματικές επαφές «αποσκοπούσαν στη σύγκριση των ελληνικών και τουρκικών χαρτών προκειμένου να αποφεύγεται οιαδήποτε σύγχυση στα αλιευτικά πλοία της περιοχής».

⁹² ό.π., σελ. 446.

⁹³ ό.π., σελ. 447.

⁹⁴ ό.π., σελ. 447.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

- Σύμφωνα με το άρθρο 14 της Συνθήκης των Παρισίων του 1947, τμήμα του οποίου παρατέθηκε ανωτέρω, γίνεται αναφορά σε «παρακείμενες νησίδες». Η τουρκική πλευρά υποστηρίζει ότι τα Ίμια δεν πρέπει να θεωρούνται «νησίδες», απέχουν μόλις 3,8 ν.μ. από τις τουρκικές ακτές και 5,5 ν.μ. από το πιο κοντινό ελληνικό νησί. Συμπερασματικά και πάντα υπό το πρίσμα της τουρκικής αντίληψης οι «βράχοι» και όχι οι «νησίδες», δεν είναι «παρακείμενοι» στα νησιά της Ελλάδας που αναφέρονται στην Συνθήκη Ειρήνης του 1947. «Έτσι η Τουρκία υποστηρίζει ότι οι δύο βράχοι ουδέποτε εκχωρήθηκαν είτε στην Ιταλία είτε στην Ελλάδα και πρέπει να θεωρούνται τουρκικό έδαφος».
- Η Ελλάδα ολοκλήρωσε την διαδικασία προσαρτήσεως του Δωδεκανησιακού συμπλέγματος, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, «από την άποψη του εσωτερικού δικαίου» με τον Ν 518/1948, στον οποίο οι νησίδες Ίμια εμφανίζονται με την ονομασία Λιμνιά εντάσσοντας τες στην επαρχία της Καλύμνου, για την Τουρκία η ενέργεια αυτή «δεν συνέπειες στο διεθνές δίκαιο».
- Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η Ελλάδα θα πρέπει να επικαλείται την Συνθήκη των Παρισίων του 1947, εφόσον αυτό γίνεται με καλή πίστη. Η ελληνική πλευρά δεν αναλογίζεται σύμφωνα με την τουρκική, ότι τα Δωδεκάνησα πρέπει να «παραμείνουν αποστρατικοποιημένα», όπως συμφωνήθηκε στην εν λόγω Συνθήκη.

Εν κατακλείδι, στην «ρηματική διακοίνωση» αναφέρεται σαφώς η τουρκική αντίληψη σχετικά με τις **«γκρίζες ζώνες»**. Σύμφωνα με την διακοίνωση: « Είναι φανερό ότι η κατοχή των άλλων μικρών νησιών, νησίδων και βράχων στο Αιγαίο, το καθεστώς των οποίων δεν έχει προσδιοριστεί σαφώς με διεθνείς πράξεις, πρέπει να καθοριστεί με συμφωνία. Συνεπώς, οι απόπειρες από την Ελλάδα να κατοικήσει τα εν λόγω νησιά, νησίδες και βράχους, με τεχνητό και επιδεικτικό τρόπο δεν είναι δυνατόν να δημιουργήσει νομικές συνέπειες σχετικά με το καθεστώς τους. Η Κυβέρνηση της Τουρκίας είναι έτοιμη να αρχίσει διαπραγματεύσεις με την Ελλάδα προς τον σκοπό καθορισμού της κατοχής των μικρών νησιών, νησίδων και βράχων στο Αιγαίο. Έπειτα από τις διαπραγματεύσεις αυτές μπορεί να συζητηθεί και να οριστικοποιηθεί το ζήτημα της οριοθέτησης των χωρικών υδάτων»⁹⁵.

Στις 5 Φεβρουαρίου 1996 η τουρκική κυβέρνηση προέβη σε επίσημη ανακοίνωση, τμήμα της οποίας παρατίθεται: « Η συμφωνία που υπεγράφη στις 28 Δεκεμβρίου 1932 μεταξύ της Ιταλίας και της Τουρκίας δεν αποτελεί (διεθνή) συνθήκη ως τέτοια, εφόσον το αντικείμενο της συνθήκης ούτε συζητήθηκε ούτε επιβεβαιώθηκε από το τουρκικό Εθνικό Κοινοβούλιο. Μάλλον, πρόκειται για μία πράξη η οποία προήλθε από συνάντηση κατωτέρου επιπέδου αξιωματούχων των δύο πλευρών και δεν δεσμεύει την Τουρκία. Εφόσον συνεπώς η συμφωνία είναι ανύπαρκτη, το Αιγαίο είναι διαπραγματεύσιμο. Στο Αιγαίο υπάρχουν 3000 (sic) αμφισβητούμενοι βράχοι και νησίδες και ενδεχομένως νησιά, των οποίων το καθεστώς η Τουρκία εξετάζει λεπτομερώς με βάση όλες τις προηγούμενες συμφωνίες»⁹⁶.

⁹⁵ ό.π., σελ. 448.

⁹⁶ ό.π., σελ. 448.

Χ.7. ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Στις 12 Φεβρουαρίου του 1996 η Ελλάδα απάντησε στο σύνολο των τουρκικών επιχειρημάτων με μια «μακροσκελή ρηματική διακοίνωση», τμήματα της οποίας απαριθμούνται και αναλύονται ακολούθως:

- «Όσον αφορά τον τουρκικό ισχυρισμό σχετικά με το πολιτικό κλίμα την εποχή της σύναψης της ιταλο-τουρκικής Συμφωνίας του 1932, η Ελλάδα παρατήρησε ότι στερείται έννομων συνεπειών».
- Σχετικά με τον τούρκικο ότι « το Πρακτικό δεν πρωτοκολλήθηκε στην Κ.Τ.Ε.», η ελληνική πλευρά υποστήριξε ότι συνιστά συμπληρωματική πράξη της ιταλο-τουρκικής Συμφωνίας του 1932, η οποία είχε πρωτοκολληθεί και επικυρωθεί. Θεωρείται σημαντικό να επισημανθεί ότι το Πρακτικό αναφερόταν σε «ζητήματα θαλάσσιας οριοθέτησης σε μια περιοχή, στην οποία δεν υπήρχε οιαδήποτε αμφισβήτηση σχετικά με την κυριαρχία. Συνεπώς, το εν λόγω κείμενο δεν απαιτούσε περαιτέρω έγκριση από τα δύο κράτη και τέθηκε σε εφαρμογή με την υπογραφή του. Εξάλλου, σε επιστολή του τότε Υπουργού των Εξωτερικών της Τουρκίας, προς τον Πρέσβη της Ιταλίας στην Άγκυρα, με ημερομηνία 3 Ιανουαρίου 1933, επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι η χάραξη των θαλάσσιων ιταλο-τουρκικών συνόρων ολοκληρώθηκε και συμπεριλήφθηκε στο Πρωτόκολλο που υπέγραψαν οι εκπρόσωποι των δύο κρατών και ότι η Άγκυρα ενέκρινε τη συγκεκριμένη χάραξη».
- Η Ελλάδα επισήμανε ότι η Τουρκία από την υπογραφή της ιταλο-τουρκικής Συμφωνίας του 1932 μέχρι την κρίση των Ιμίων δεν είχε αμφισβητήσει ποτέ την εγκυρότητα των «σχετικών διεθνών πράξεων», το αντίθετο μάλιστα η Τουρκία τόσο το 1932 όσο και το 1950 είχε «αποδεχθεί ότι υπήρχε ήδη θαλάσσια οριοθέτηση στην περιοχή». Κάτι που αποδεικνύεται από την Περιφερειακή Συμφωνία Αεροπλοΐας που υιοθετήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1950, σε μία σειρά από χάρτες που επισυνάπτονται στην εν λόγω Συμφωνία καθώς και σε τουρκικούς χάρτες απεικονίζεται τόσο η οριοθέτηση όσο και το γεγονός ότι οι νησίδες Ίμια ανήκουν στην Ελλάδα ⁹⁷.
- Σχετικά με την απόρριψη των ελληνικών προτάσεων στην Συνδιάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων το 1947 για των ιταλο-τουρκικών συμφωνιών, η ελληνική πλευρά υποστηρίζει ότι η ενέργεια αυτή έγινε για οικονομία χρόνου και σε καμία περίπτωση δεν τέθηκε υπό αμφισβήτηση η ισχύς των εν λόγω συμφωνιών.
- Οι γεωγραφικοί όροι, νήσος, νησίδα ή βράχος, που χρησιμοποιούνται από την τουρκική πλευρά αναφορικά με το χαρακτηρισμό των Ιμίων, σύμφωνα με τις ελληνικές θέσεις δεν επηρεάζουν σε καμία περίπτωση την κυριαρχία τους. «Οι Συμφωνίες του 1932 με σαφήνεια αναφέρονται σε ιταλική κυριαρχία όσον αφορά τις δύο νησίδες. Το ίδιο ισχύει και για το μέγεθος ενός νησιωτικού σχηματισμού». Επιπροσθέτως θα πρέπει να τονιστεί ότι σε όλους σχεδόν τους ιταλικούς, αμερικανικούς αλλά και τουρκικούς χάρτες, τα Ίμια

---

⁹⁷ ό.π., σελ. 449.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

«απεικονίζονται εντός ιταλικών (μέχρι το 1947) και στη συνέχεια ελληνικών χωρικών υδάτων».

Χ.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Ο πυρήνας της τουρκικής νομικής επιχειρηματολογίας εντοπίζεται στην μη πρωτοκόλληση στην Κ.Τ.Ε. του ιταλο-τουρκικού Πρακτικού του Δεκεμβρίου 1932, ωστόσο, για τέτοια συζήτηση αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα των Ιμίων είναι περιττή⁹⁸. « Με το Πρακτικό του Δεκεμβρίου 1932 προσδιορίστηκε η χάραξη της θαλάσσιας συνοριακής γραμμής, προς την οποία συμμορφώθηκαν όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη, συμπεριλαμβανομένων των τρίτων κρατών».

Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι η αδιαμφισβήτητη και αδιάκοπη «πρακτική στην περιοχή των Ιμίων, καθώς και απεικόνιση χαρτών όχι μόνον τουρκικών αλλά και τρίτων κρατών, προσδίδει εγκυρότητα στο Πρακτικό του Δεκεμβρίου 1932, ανεξαρτήτως της μη πρωτοκόλλησής του». Η νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με το ζήτημα αυτό αποτελεί μάλλον και τον κυριότερο λόγο για τον οποίο η Τουρκία πεισματικά αρνείται να προσφύγει στο εν λόγω διεθνές δικαιοδοτικό όργανο⁹⁹.

Χ.9. Ο ΑΠΟΗΧΟΣ ΤΟΥ ΕΠΕΙΔΟΔΙΟΥ – Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ

«ΓΚΡΙΖΩΝ ΖΩΝΩΝ»

Παρά το γεγονός ότι η ελληνοτουρκική κρίση του Ιανουαρίου 1996 δεν οδηγήθηκε στο σημείο της ένοπλης σύγκρουσης, ακόμα δεν έχει καταστεί εφικτό να γραφτεί ένας επίλογος για το εν λόγω επεισόδιο. Οι τουρκικές εδαφικές διεκδικήσεις δεν αποσύρθηκαν ποτέ και ποτέ δεν τέθηκαν «σε κρίση στο Διεθνές Δικαστήριο». Άλλωστε ακόμα και στις μέρες μας η συγκεκριμένη περιοχή εξακολουθεί να αποτελεί μήλο της έριδος μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, με την τελευταία να εξακολουθεί «την αναθεωρητική της πολιτική στο Αιγαίο, από κοινού με την απειλή χρήσης βίας».

Είναι αξιοσημείωτο να λεχθεί ότι η τότε Πρωθυπουργός της Τουρκίας Tansu Ciller «κατά την διάρκεια της κρίσης απείλησε την Ελλάδα με πόλεμο επτά φορές σε μια περίοδο δώδεκα ημερών». Ο Mesut Yilmaz, διάδοχός της στο πρωθυπουργικό αξίωμα στην γείτονα χώρα ουδέποτε προέβη σε ανάκληση της απειλής πολέμου κατά της Ελλάδας. Στις 21 Μαΐου 1996, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας δήλωσε στην Ουάσιγκτον: « Όλα τα ζητήματα στο Αιγαίο είναι από λογική και νομική άποψη αλληλοσυνδεδεμένα, όπως είναι και το ζήτημα της κυριαρχίας ορισμένων βράχων και νησίδων που δεν είναι σαφές σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάννης. Έτσι, όταν αναφέρεται κανείς στο καθεστώς των νησίδων και των βράχων πρέπει να αναφέρεται επίσης και στο ζήτημα της αποστρατικοποίησης των νησιών»¹⁰⁰. «Ο τούρκος Υπουργός Εξωτερικών

⁹⁸ ό.π., σελ. 450.

⁹⁹ ό.π., σελ. 450.

¹⁰⁰ ό.π., σελ. 451.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

απέφυγε να χρησιμοποιήσει τον όρο *casus belli*, αλλά ισχυρίστηκε ότι η απειλή πολέμου στο Αιγαίο προέρχεται από την Ελλάδα, με την πρόθεσή της να επεκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη της».

Η τουρκική πλευρά, εκτός του ότι καταφανώς συνδέει «την κυριαρχία επί των νησίδων του Αιγαίου με το καθεστώς της αποστρατικοποίησης», υποστηρίζει ένθερμα την ύπαρξη στο Αιγαίο βράχων, νησιών και νησίδων με αμφισβητούμενο νομικό καθεστώς, με άλλα λόγια προάγει τα τελευταία χρόνια την θεωρία των «γκρίζων ζωνών». Η Τουρκία προωθεί την εν λόγω θεωρία, διότι κατά την κρίση της δεν υπάρχει ρητή αναφορά στην Συνθήκη περί ελληνικών τίτλων κυριαρχίας, επομένως σύμφωνα πάντα με την τουρκική λογική ακολουθία «είτε εξακολουθούν να τελούν υπό τουρκική κυριαρχία είτε απαιτούνται διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό του νομικού καθεστώτος». Για πρώτη φορά η θεωρία των «γκρίζων ζωνών», όπως έχει ήδη αναφερθεί, έκανε την εμφάνισή της στην «ρηματική διακοίνωση» της 29^{ης} Ιανουαρίου 1996 σχετικά με το ζήτημα που είχε ανακύψει τότε για τις νησίδες των Ιμίων. Σχετικές αναφορές βρίσκονται επίσης στην ιστοσελίδα του Τουρκικού ΥΠΕΞ, σε εγχειρίδια της Στρατιωτικής Ακαδημίας, συνεντεύξεις Υπουργών, αλλά και στη διεθνή βιβλιογραφία, ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η τουρκική «θεωρία» στερείται συνοχής, ενώ δεν είναι σαφές πόσα νησιά εμπίπτουν στις «γκρίζες ζώνες», καθώς ο αριθμός τους κυμαίνεται από 100 έως 3000¹⁰¹.

Εν συνεχεία παρατίθεται το επεισόδιο της Γαύδου τον Ιούνιο του 1996 προκειμένου να καταδειχθεί η τουρκική λογική. Κατά την διάρκεια της νατοϊκής άσκησης *Dynamic Mix*, «ο Τούρκος ταγματάρχης *Hussein Cifci* υπέβαλε υπόμνημα αντίρρησης στο να μην συμπεριληφθεί η Γαύδος στον σχεδιασμό της άσκησης, επειδή δήθεν υπάρχει αμφισβήτηση σχετικά με την κυριαρχία της». Ο τότε Πρωθυπουργός της Τουρκίας *Messut Yilmaz* χωρίς να αποδοκιμάσει το επεισόδιο διατύπωσε και πάλι την άποψη ότι «υπάρχουν μερικά βραχώδη νησιά στο Αιγαίο, των οποίων το καθεστώς δεν είναι σαφές σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάννης. Αν αποτύχουν οι (προβλεπόμενες) συνομιλίες τότε είναι δυνατόν το θέμα να λυθεί από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης»¹⁰². Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί και να διευκρινιστεί ότι η νήσος Γαύδος είναι κατοικήσιμη από περίπου 300 Έλληνες ψαράδες και εκχωρήθηκε στην Ελλάδα με την Συνθήκη του Λονδίνου του 1913.

Θα μπορούσε να λεχθεί ότι η Τουρκία μετά το επεισόδιο των Ιμίων ακολουθεί μία σταθερή στρατηγική «αναθεώρησης του *status quo* στο Αιγαίο». Μόλις δύο μήνες μετά το επεισόδιο των Ιμίων ο Τούρκος Πρωθυπουργός «στο περιθώριο του Συμβουλίου Σύνδεσης –ΕΕ που είχε τίτλο «Πρωτοβουλία για την Ειρήνη»» δήλωσε ότι «η Τουρκία επιθυμεί να δει όλες τις διενέξεις σχετικά με το Αιγαίο να λύνονται με ειρηνικά μέσα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Καλώ την Ελλάδα να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις χωρίς όρους με στόχο τη διευθέτηση όλων των θεμάτων του Αιγαίου ως σύνολο. Σχετικά με τα ειρηνικά μέσα διευθέτησης που θα είναι κατάλληλα για την ειδική φύση των θεμάτων του Αιγαίου, η Τουρκία δεν αποκλείει εξαρχής οποιαδήποτε μέθοδο βασίζεται σε αμοιβαία αποδοχή. Στο θέμα αυτό δεν έχουμε καμία προκατάληψη. Είμαστε έτοιμοι

¹⁰¹ ό.π., σελ. 451.

¹⁰² ό.π., σελ. 451--452.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

να συζητήσουμε με καλή θέληση κατάλληλες μεθόδους διευθετήσεως μέσω τρίτων. Η μορφή, οι όροι και οι νομικές προϋποθέσεις τέτοιων μεθόδων μπορούν να εξετασθούν λεπτομερώς κατά την πρόοδο των συνομιλιών. Προτείνω στην Ελλάδα να εμπλακεί σε μια συνολική διαδικασία ειρηνικών διευθετήσεων, η οποία εξ αρχής δεν θα αποκλείει κάποια μέθοδο διευθέτησης περιλαμβανομένης και της διαιτησίας από τρίτο μέρος...»¹⁰³. Σύμφωνα λοιπόν με το ανωτέρω κείμενο, η τουρκική πλευρά «εμφανίσθηκε να μην απορρίπτει πλέον τη δικαστική επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών, συμπεριλαμβανομένης της υφαλοκρηπίδας». Ωστόσο πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Τουρκία φαίνεται δεκτική σχετικά με την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο, προκειμένου να αποσαφηνιστεί, η κατά την δική της οπτική, «ασάφεια του νομικού καθεστώτος κάποιων νησιών και βραχονησίδων» μόνον διευκρινισθεί ρητά σε ποιον ανήκουν οι αμφισβητούμενες από τους ίδιους νησίδες, νησιά και βραχονησίδες.

Ακολούθως, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά σε ένα άκρως εθνικιστικό βιβλίο, το οποίο εκδόθηκε το 2004 με τίτλο «The Twilight Zones in the Aegean. (Un)Forgotten Turkish Islands», των δημιουργών Ali Kurumahmut και Sertac Hami. Στο εν λόγω ανάγνωσμα εκτός των υπολοίπων, χρησιμοποιούνται μόνον τουρκικές ονομασίες για τα ελληνικά νησιά. Η τουρκική πλευρά υποστηρίζει ότι η συγγραφή του βιβλίου αποσκοπούσε «στην επίλυση της εδαφικής διαφοράς στο Αιγαίο και κατ' επέκταση στην προαγωγή της ειρήνης, της ασφάλειας και της συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών», κάτι που κανείς μπορεί να το εκλάβει ως ειρωνεία διαβάζοντας το περιεχόμενό του. Είναι πλέον πρόδηλο ότι η τουρκική θεωρία των «γκρίζων ζωνών», «twilight zones» όπως αναφέρονται στο εν λόγω βιβλίο, κεντρίζουν το ενδιαφέρον των Τούρκων, άλλωστε σύμφωνα με τους συγγραφείς αποτελούν και το βασικότερο σημείο τριβής στο Αιγαίο. Τέλος υποστηρίζουν ότι η θεωρία των «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο δεν εμφανίζονται με τη Συνθήκη της Λωζάννης το 1923, αλλά με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου της 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 και την ανεξαρτησία της Ελλάδας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία¹⁰⁴.

Όσον αφορά το Δίκαιο της Θάλασσας και την έννοια των «γκρίζων ζωνών». Το ΔΘ συνδέει τις «γκρίζες ζώνες» με την «οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών κρατών με παρακείμενες ακτές, στις περιπτώσεις όπου δεν εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης». Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας (εφεξής ΔΔΔΘ) ασχολήθηκε με την έννοια των «γκρίζων ζωνών» στην απόφασή του της 14^{ης} Μαρτίου 2012 στην υπόθεση «Οριοθέτησης του Θαλάσσιου Συνόρου μεταξύ Μπαγκλαντές και της Μυανμάρ στον κόλπο της Βεγγάλης». Η σημασία που προσδίδεται στην έννοια των «γκρίζων ζωνών» από το ΔΘ διαφέρει αρκετά από την τουρκική αντίληψη περί υπάρξεως «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο, η οποία τουρκική άποψη όπως έχει αναφερθεί «αφορά θέματα εδαφικής κυριαρχίας». Για το ΔΘ οι «γκρίζες ζώνες» είναι περιοχές που «βάσει της χαραχθείσας οριοθετικής γραμμής αποδίδονται σε κράτος από το οποίο απέχουν περισσότερο από 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης, ενώ βρίσκονται εντός 200 ν.μ. από τις ακτές του άλαλου κράτους, δηλαδή, εντός της ΑΟΖ του». Το ΔΔΔΘ υπογράμμισε ότι στις περιπτώσεις αυτές το θαλάσσιο σύνορο οριοθετεί αποκλειστικά τα κυριαρχικά δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας

¹⁰³ ό.π., σελ. 452.

¹⁰⁴ ό.π., σελ. 453.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

εφόσον βρίσκεται πέραν των 200 ν.μ. από τις ακτές του ενός κράτους και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα αλληλο-επικάλυψης ων ΑΟΖ¹⁰⁵.

Εν κατακλείδι μπορεί να λεχθεί ότι από την θεωρία των «γκρίζων ζωνών» απουσιάζει η νομική βάση. Η εν λόγω τουρκική θεωρία περί «γκρίζων ζωνών» είναι μία υπερβατική διεκδίκηση, που έχει ως στόχο να θέσει υπό αναθεώρηση το εδαφικό status quo που επί δεκαετίες ισχύει και στηρίζει την σταθερότητα στις διμερείς σχέσεις, με βάση κυρίως τη Συνθήκη της Λωζάννης¹⁰⁶. Τόσο το καθεστώς των νησιών, όσο και η ελληνική κυριαρχία επί του συνόλου σχεδόν των νησιών του Αιγαίου, έχουν προσδιοριστεί στην προαναφερθείσα Συνθήκη.

---

¹⁰⁵ ό.π., σελ. 140.

¹⁰⁶Π. Λιάκουρας, Δυνατότητες Επίλυσης των Διμερών Διαφορών Ελλάδας – Τουρκίας Σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ή και ΑΟΖ μέσω των Διεθνών Δικαιοδοτικών Μηχανισμών, σελ. 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XI: SPRATLY ISLANDS

XI.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Spratly Islands είναι ένα αρχιπέλαγος που βρίσκεται στην Νότια Σινική Θάλασσα, σύμφωνα με την UNCLOS (United Nations Convention on the Law of the Sea) μόνο 40 από αυτά θεωρούνται κατοικήσιμα. Ανακαλύφθηκαν το 1843 από το Βρετανό ναύτη Richard Spratly από τον οποίο και πήραν το όνομά τους. Σύμφωνα με κινεζική πηγή του 1986 οι νήσοι Spratly αποτελούνται από 14 νησιά ή βραχονησίδες και 113 υφάλους. Οι νήσοι αυτοί έχουν την ίδια σύσταση εδάφους και έχουν δημιουργηθεί με τον ίδιο τρόπο, πρόκειται για αμμώδη νησιά σχηματισμένα από παλιούς και βυθισμένους κοραλλιογενείς υφάλους. Δεν έχουν καλλιεργήσιμη γη, αυτόχθονες κατοίκους και ελάχιστα απ' αυτά έχουν μόνιμη παροχή πόσιμου νερού. Οι φυσικοί πόροι των νήσων περιλαμβάνουν ψάρια, γκουανό και τεράστια φυσικά κοιτάσματα πετρελαίου και αερίου, γι' αυτό άλλωστε αποτελούν σημείο έριδας μεταξύ πολλών κρατών όπως θα αναλυθεί στην συνέχεια. Στην οικονομική δραστηριότητα των νήσων συγκαταλέγεται η εμπορική αλιεία, η ναυτιλία, η εξόρυξη γκουανό και ο τουρισμός. Η γεωγραφική θέση των νήσων είναι στρατηγικής και στρατιωτικής σημασίας καθώς βρίσκονται κοντά σε πολλές θαλάσσιες οδούς, γεγονός που καταδεικνύει την τεράστια σημασία της Νότιας Σινικής Θάλασσας στην παγκόσμια ναυσιπλοΐα¹⁰⁷.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω τα Spratly Islands διαθέτουν σημαντικά κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, η ολοένα και αυξανόμενη ανάγκη της ταχέως αναπτυσσόμενης Ασίας, για πηγές ενέργειας κάνει την περιοχή πόλο έλξης αλλά και διαμάχης μεταξύ πολλών Ασιατικών κρατών. Η Κίνα, η Ταιβάν και το Βιετνάμ παραδοσιακά διεκδικούν την ολότητα της περιοχής βασιζόμενοι σε ιστορικά στοιχεία (Historic Water), ενώ οι Φιλιππίνες, η Μαλαισία και το Μπρουνέι βασίζουν τις διεκδικήσεις τους στις διατάξεις της γεωγραφικής εγγύτητας της UNCLOS και διεκδικούν τμήματα του αρχιπελάγους. Πάνω από 60 νησιωτικά συμπλέγματα της περιοχής υποστηρίζεται ότι έχουν καλυφθεί από τις χώρες που τα διεκδικούν. Ενδεικτικά, στις Φιλιππίνες ανήκουν: η νήσος Thitu, West York Island, Northeast Cay, Nanshan Island, Loaita Island, Flat Island, Lankiam Island και τρεις ύφαλοι, στο Βιετνάμ ανήκουν: Spratly Island, Southwest Cay, Sin Cowe Island, Sand Cay, Namyt Island, Amboyna Cay και 16 ύφαλοι, τέλος στην Ταιβάν ανήκουν: Taiping

---

¹⁰⁷ Ronald O' Rourke, Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress, CRS Report Prepared for Members and Committees of Congress, 2015, p. 2.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Island ή Itu Aba Island, το οποίο είναι για το μεγαλύτερο νησί του νησιωτικού συμπλέγματος, και ένας ύφαλος¹⁰⁸.

Στο σημείο αυτό, θα γίνει αναφορά στους ισχυρισμούς των κρατών που διεκδικούν την περιοχή του αρχιπελάγους των Spratly. Η Ταϊβάν όπως και η Κίνα στηρίζει τις διεκδικήσεις της στην ανακάλυψη και κατοχή των νησιών από τους αρχαίους χρόνους¹⁰⁹. Ισχυρίζεται ότι είναι η πρώτη κυβέρνηση που κατέλαβε με φυσική παρουσία μέρος του αρχιπελάγους των Spratly και η πρώτη που άσκησε άμεσο έλεγχο και κυριαρχία στην περιοχή. Η Μαλαισία στηρίζει τις διεκδικήσεις της στη γεωγραφική εγγύτητα, όσον αφορά την υφαλοκρηπίδα της σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ¹¹⁰. Πάντως αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ενδιαφέρον της Μαλαισίας εντάθηκε όταν οι διεκδικήσεις της Κίνας έγιναν πιο ισχυρές και ιδιαίτερα μετά την προσφυγή των Φιλιππίνων στο Διαιτητικό Δικαστήριο. Οι διεκδικήσεις του Βιετνάμ στην περιοχή βασίζονται επίσης σε ιστορικά επιχειρήματα. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι το Βιετνάμ απορρίπτει τον χάρτη των εννέα σημείων της Κίνας. Ακολούθως το Μπρουνέι βασιζόμενο στην γεωγραφική εγγύτητα διεκδικεί τον ύφαλο Louisa. Τέλος οι Φιλιππίνες επικαλούμενες τις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ υποστηρίζουν ότι μέρος των Spratly βρίσκονται στην ΑΟΖ τους. Από το 1968 είχαν καταλάβει οκτώ από τα νησιά Kalayaan λόγω απειλών κυριαρχίας από άλλα κράτη¹¹¹. Οι Φιλιππίνες, άλλωστε, ήταν και το πρώτο κράτος που έθεσε το ζήτημα στο Διαιτητικό Δικαστήριο, το επιχείρημα της προσφυγής δεν ήταν η εξέταση της οριοθέτησης της ΑΟΖ, αλλά το κατά πόσον η Κίνα έχει ιστορικούς τίτλους στις θαλάσσιες ζώνες που είναι μακριά της. Στην ουσία η προσφυγή της συνοψίζεται στο εξής ερώτημα: «Εκεί που βρίσκονται τα Spratly έχει ιστορικούς τίτλους η Κίνα;».

ΧΙ.2. Η ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

Η βασική κινεζική θέση είναι η αδιαμφισβήτητη κυριαρχία της στα νησιά Nanshan. Την περίοδο 1946-1947 η Κίνα δημοσιεύει ονόματα για τα νησιά και τις νησίδες του αρχιπελάγους, αρχικά τα συμπεριλαμβάνει στην επαρχία Guangdong και στη συνέχεια στην επαρχία Hainan¹¹². Το 1987 η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας εγκατέστησε μια μικρή στρατιωτική δομή στον ύφαλο Fierly Cross, με το πρόσημα να χτίσει έναν ωκεάνιο σταθμό παρατήρησης και να εγκαταστήσει εκεί παλιρροιογράφο για το Σύστημα Παρακολούθησης του Παγκόσμιου Επιπέδου της Θάλασσας (Global Sea Level Observing System). Παρά την άμεση αντίδραση του Βιετνάμ και ύστερα από ένα θερμό επεισόδιο με το πολεμικό ναυτικό του, η Κίνα κατάφερε να εγκαταστήσει κάποια υποτυπώδη στρατιωτική δομή σε πολλούς υφάλους της περιοχής των Φιλιππίνων¹¹³. Τα γεγονότα

¹⁰⁸ R. Gonzales, *The Spratly Islands Disputes: International Law, Conflicting Claims and Alternative Frameworks for dispute resolution*, University of Nevada, Las Vegas, p. 20.

¹⁰⁹ό.π.

¹¹⁰ό.π.

¹¹¹ό.π.

¹¹²ό.π., p. 23.

¹¹³ό.π., p. 25.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

αυτά είχαν ως φυσικό επακόλουθο την κλιμάκωση της έντασης μεταξύ των χωρών Βιετνάμ και Φιλιππίνων με την Κίνα σχετικά με το καθεστώς και την ιδιοκτησία των Spratly. Το 2009 παρέδωσε τον χάρτη των εννέα σημείων στην Επιτροπή των Η.Ε. για τα όρια της υφαλοκρηπίδας. Από τον Απρίλιο του 2014 η Κίνα έχει ξεκινήσει τις εργασίες ανοικοδόμησης σε κάποια νησιωτικά συμπλέγματα, στο αρχιπέλαγος των Spratly αποφάσισε να κατασκευάσει ένα τεχνητό νησί με αεροδρόμιο και λιμάνι. Η κινεζική αυτή κίνηση είναι στρατηγικής σημασίας αφού η κατασκευή αεροδρομίου στον ύφαλο Fiery Cross Reef έχει σκοπό την εξυπηρέτηση των στρατιωτικών τους αναγκών στην περιοχή, το αεροδρόμιο θα είναι αρκετά μεγάλο ώστε να μπορεί να προσγειωθεί και να απογειωθεί ένα οποιοδήποτε αεροσκάφος, καθώς επίσης στο λιμάνι θα έχουν τη δυνατότητα να «δένουν» τόσο τάνκερ, όσο και πολεμικά πλοία. Η εν λόγω κίνηση προκάλεσε την αντίδραση των ΗΠΑ, με τον τότε Συνταγματάρχη του αμερικανικού στρατού Jeffrey Pool να δηλώνει σε γαλλικό πρακτορείο ειδήσεων: [«Καλούμε την Κίνα να σταματήσει το πρόγραμμα αξιοποίησης των νησιών και να συμμετάσχουν σε διπλωματικές πρωτοβουλίες για να ενθαρρυνθούν όλες οι πλευρές να συγκρατήσουν τους εαυτούς τους από κάποιες δραστηριότητες»].

Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί ότι η Κίνα αναγνωρίζει τη θέση της ως παγκόσμια δύναμη, κάτι που φαίνεται από την μη συμμετοχή της στην κύρια διαδικασία της προσφυγής των Φιλιππίνων στο Διαιτητικό Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας. Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι τα έργα ανοικοδόμησης στα νησιωτικά συμπλέγματα που αναφέρθηκαν ανωτέρω ξεκίνησαν μόλις ένα μήνα μετά την προσφυγή των Φιλιππίνων στο Διαιτητικό Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας, με σκοπό να ενισχύσει το επιχείρημά της επί του ελέγχου της περιοχής. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η κινεζική κυριαρχία στην περιοχή των Spratly θα μπορούσε να επηρεάσει σημαντικά τα οικονομικά, εμπορικά, στρατηγικά αλλά και πολιτικά συμφέροντα των Η.Π.Α. στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας – Ειρηνικού. Ορισμένοι παρατηρητές υποστηρίζουν ότι η Κίνα για την διεκδίκηση των Spratly χρησιμοποιεί μια σειρά στοιχειωδών ενεργειών, όπου καμία απ' αυτές δεν είναι casus belli από μόνη της, προκειμένου να αλλάξει σταδιακά το status quo της περιοχής υπέρ της.

Από το 1958 η Κίνα εκδίδει νόμους προσπαθώντας να κατακτήσει τίτλους ιδιοκτησίας σε όλα τα νησιωτικά συμπλέγματα της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Το 1996 επικύρωσε την Σύμβαση ΔΘ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Το 1998 ενέκρινε την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της στα 200 ν.μ., με την προϋπόθεση ότι δεν θα θιχθούν τα ιστορικά της δικαιώματα. Ενώ, το 2006 αρνείται να ακολουθήσει τις υποχρεωτικές διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν για την διευθέτηση ορισμένων ζητημάτων που αφορούν την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών.

Στις 6 Μαΐου 2009, το Βιετνάμ και η Μαλαισία στηριζόμενα στο άρθρο 76 (8) της Σύμβασης ΔΘ κατέθεσαν από κοινού δήλωση στην Επιτροπή για τα Όρια της Υφαλοκρηπίδας για τον καθορισμό της υφαλοκρηπίδας τους πέραν των 200 ν.μ.. Η Κίνα αντιδρά με ρηματική διακοίνωση και μόλις μια μέρα αργότερα στις 7 Μαΐου 2009 κατέθεσε τον χάρτη «που απεικονίζει διακεκομμένη γραμμή αποτελούμενη από εννέα σημεία εντός της οποίας περιλαμβάνεται το

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

σύνολο των θαλάσσιων υδάτων και όλοι οι νησιωτικοί σχηματισμοί της Νότιας Σινικής Θάλασσας», δηλώνοντας με τον τρόπο αυτό ότι ασκεί την πλήρη κυριαρχία στα νησιά της συγκεκριμένης περιοχής και έχει την δικαιοδοσία να οριοθετήσει θαλάσσιες ζώνες, ταυτόχρονα κατηγορηματικά επέκρινε την πρόταση του Βιετνάμ και της Μαλαισίας επικαλούμενη ότι παραβιάζει τα δικαιώματά της. Ενώ, ο συγκεκριμένος χάρτης υπήρχε από το 1948, η Κίνα ενσυνείδητα επέλεξε να τον παρουσιάσει το 2009. Σύμφωνα τόσο με την συγκεκριμένη ρηματική διακοίνωση, όσο και με την εσωτερική της νομοθεσία «για την χωρική θάλασσα και συνορεύουσα ζώνη του 1992», η Κίνα διεκδικεί την κυριαρχία στο σύνολο των νησιωτικών σχηματισμών της περιοχής (Pratas Islands, Paracel Islands, Scarborough Shoal, Spratly Islands) και συνακόλουθα «κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία επί των παρακείμενων σε αυτούς υδάτων σε θέματα αλιείας και υδρογονανθράκων. Το Βιετνάμ αντιδρά υποστηρίζοντας ότι η Κίνα δεν έχει κανένα απολύτως λόγο, είτε νομικό είτε ιστορικό για να παρουσιάσει τον χάρτη σχήματος U.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί η ασάφεια της γραμμής των εννέα σημείων, γνωστή ως nine-dashline ή σχήματος U, γνωστή ως U-Shapedline. Η γραμμή δεν είναι ακριβής σε συντεταγμένες, περνάει σε κοντινή απόσταση από το Βιετνάμ, τη Μαλαισία, το Μπρουνέι και την ακτή των Φιλιππίνων. Πράγμα που σημαίνει ότι η Κίνα μπορεί να έχει ιστορικά δικαιώματα στην περιοχή αυτή πέραν από τις διατάξεις που απορρέουν από τη Σύμβαση ΔΘ, ως τέτοια δικαιώματα λογίζονται η αλιεία, η ναυσιπλοΐα, η εξερεύνηση αλλά και η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της περιοχής. Μία άλλη ερμηνεία της γραμμής των εννέα σημείων μπορεί να είναι ότι κατά αυτό τον τρόπο επιχειρείται η δημιουργία θαλάσσιων συνόρων, φαίνεται σαν να οριοθετήθηκε ως μέση γραμμή μεταξύ των νησιών και των ακτών της Κίνας. Η κινεζική πλευρά υποστηρίζει ότι η γραμμή σχήματος U δεν είναι τίποτα άλλο πέραν από [«το εξωτερικό όριο των ιστορικών νερών της Κίνας στη Νότια Σινική Θάλασσα και εκκρεμεί το όριο των ωκεανών, μια διαδικασία που απαιτεί διαπραγματεύσεις με τα γειτονικά της κράτη». Πέραν τούτου η εσωτερική κινεζική νομολογία είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ, και πέραν του εν λόγω χάρτη δεν υπάρχει κάποιο άλλο στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η Κίνα επιχειρεί να θέσει την Νότια Σινική Θάλασσα σε καθεστώς εσωτερικών ή ιστορικών υδάτων. Συμπερασματικά, με βάση τη Σύμβαση των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 μπορεί κανείς να θέσει τρία νομικά ζητήματα σχετικά με το κατά πόσον η γραμμή των εννέα σημείων είναι νόμιμη για το διεθνές δίκαιο.

Το πρώτο νομικό ζήτημα αφορά την εδαφική κυριαρχία. Η Κίνα υποστηρίζει την ανακάλυψη και την κατοχή των νησιών της Νότιας Σινικής Θάλασσας επικαλούμενη ιστορικούς τίτλους. Η κινεζική πλευρά ισχυρίζεται ότι υπάρχουν πολλά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι τα νησιά της Νότια Σινικής Θάλασσας ανακαλύφθηκαν από την ίδια. Επίσης, η κινεζική πλευρά επικαλείται τους τρόπους κυριαρχίας ενός κράτους σε ξένα εδάφη. Η δήλωση κυριαρχίας σε εδάφη με ειρηνικά μέσα γίνεται είτε με το να μην άνηκαν σε κάποιο άλλο κράτος πριν (terra nullius), είτε κατόπιν παραχώρησης τους από τον προηγούμενο κυρίαρχο. Αυτή η κινεζική άποψη θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως αναφορά στην Ιαπωνία να παραιτηθεί από την κυριαρχία της στα νησιά της θάλασσας της Νότιας Κίνας που κατέκτησε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Κίνα δεν δέχεται την νομική υπόσταση των γεγονότων που έλαβαν χώρα πριν τον Δεύτερο

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Παγκόσμιο Πόλεμο και κρίνει την γαλλική κατοχή των νησιών, την οποία χρησιμοποιεί το Βιετνάμ για να στηρίξει τους ισχυρισμούς του, ως παράνομη και ανεδαφική. Τέλος η κινεζική πλευρά επικαλείται ότι έχει επιδείξει [«μια συνεπή γραμμή των νομοθετικών και διοικητικών πράξεων σχετικά με όλους τους νησιωτικούς σχηματισμούς»].

Το δεύτερο νομικό ζήτημα συνδέεται τις θαλάσσιες ζώνες, οι οποίες υπάρχουν στη Νότια Σινική Θάλασσα, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της καθώς επίσης και το νομικό καθεστώς που διέπει τα εν λόγω νησιά και βράχους. Η γεωγραφική φύση της Νότιας Σινικής Θάλασσας είναι τέτοια που περιλαμβάνει αντιτιθέμενες μεγάλες σε έκταση περιοχές με ενδεχόμενες αλληλεπικαλύψεις των θαλάσσιων, γεγονός που καθιστά εξαιρετικά δύσκολο το να επιτευχθεί συναίνεση σχετικά με όλα τα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν στην εν λόγω περιοχή. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να προσδιορισθεί εάν οι νησιωτικοί σχηματισμοί τόσο των Parasel όσο και Spratly είναι νησιά όπως ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ, ή θα πρέπει να υιοθετηθεί ένα διαφορετικό καθεστώς για τις περιοχές αυτές.

Το τρίτο και τελευταίο νομικό ζήτημα αφορά τα ιστορικά δικαιώματα. Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητη η διάκριση μεταξύ της έννοιας του ιστορικού τίτλου και της έννοιας των ιστορικών νερών. Ένας ιστορικός τίτλος δικαιολογεί αξιώσεις σε θαλάσσιες ζώνες, χωρίς να αποκλείει την κυριαρχία άλλων κρατών σε μια ορισμένη περιοχή. Στον αντίποδα, ως ιστορικά νερά, θα πρέπει να λογίζονται μόνο τα ύδατα που βρίσκονται κοντά στην ηπειρωτική χώρα και όχι εκατοντάδες μίλια μακριά. Ακόμα και εάν η Κίνα προτάξει το επιχείρημα του ιστορικού τίτλου είναι απαραίτητο να αποδείξει ότι ασκεί κυριαρχία στην περιοχή αυτή, εν συνεχεία ότι η άσκηση της εξουσίας είναι συνεχής και αδιάλειπτη και τέλος τα υπόλοιπα κράτη να την αποδεχθούν. Η κινεζική πλευρά επικαλείται ότι υπήρξε συναίνεση με τα αντιμαχόμενα στη Νότια Σινική Θάλασσα κράτη σχετικά με τον χάρτη σχήματος U, από την στιγμή που δεν υπήρξε καμία αντίδραση από αυτά μέχρι το 2009.

ΧΙ.3. ASEAN ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητη η αναφορά στα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο του φόρουμ της Ένωσης των Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN), στο οποίο η Κίνα συμμετείχε ενεργά. Ένα σημαντικό βήμα συντελέστηκε το 2002 με την υιοθέτηση της Διακήρυξης για την συμπεριφορά που οφείλουν να έχουν τα μέλη του οργανισμού, αλλά και η Κίνα στην Νότια Σινική Θάλασσα. Σύμφωνα με την εν λόγω Διακήρυξη τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν την υποχρέωση να επιλύουν τις όποιες εδαφικές διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, χωρίς να καταφεύγουν στην απειλή ή τη χρήση βίας, αλλά διαμέσου ειρηνικών διαπραγματεύσεων βασισμένες στις αρχές τόσο του διεθνούς δικαίου, όσο και της Σύμβασης ΔΘ του 1982. Επιπρόσθετα, τα μέρη θα πρέπει να αποφεύγουν οποιαδήποτε ενέργεια είναι πιθανή να οδηγήσει σε κλιμάκωση της έντασης στην περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας, καθώς επίσης να απέχουν από οποιαδήποτε προσπάθεια κατοίκησης σε νησιά και υφάλους της περιοχής που έως

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

σήμερα ήταν ακατοίκητα¹¹⁴. Στην ουσία τα μέρη συμφώνησαν ότι θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να διασφαλισθεί η ειρήνη και η σταθερότητα στην περιοχή¹¹⁵. Η Διακήρυξη αυτή αποτέλεσε ορόσημο, καθώς έχει χρησιμοποιηθεί πολλάκις και για κάθε πολιτική διαμάχη που έλαβε χώρα στη Νότια Σινική Θάλασσα. Το 2011 στην Τζακάρτα, τα συμβαλλόμενα αποφάσισαν τις κατευθυντήριες γραμμές για την συμπεριφορά τους στην υπό εξέταση περιοχή. Τελικά, χάρη στις διπλωματικές ενέργειες τον Ιούλιο του 2012 εγκρίθηκαν από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη οι αρχές που θα πρέπει να διέπουν την περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας.

Παραδοσιακά, η Κίνα προτιμεί τις διμερείς διαπραγματεύσεις με διάφορους οργανισμούς, όπως στο φόρουμ της ASEAN που αναφέρθηκε ανωτέρω. Διάχυτη, άλλωστε, είναι η κινεζική αντίληψη ότι η Κίνα μπορεί να χρησιμοποιήσει το Διεθνές Δικαστήριο, το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας, ή οποιοδήποτε άλλο διαιτητικό δικαστήριο, όταν το απαιτεί το εθνικό συμφέρον. Μέχρι τότε, επικρατεί η αντίληψη ότι η συμμετοχή σε οιαδήποτε διαδικασία [«βλάπτει την κινεζική εθνική κυριαρχία»]. Αξιοσημείωτο είναι ότι ενώ είχε επικυρώσει από το 1996 την Σύμβαση ΔΘ προέβη σε δήλωση με το άρθρο 298 το 2006.

ΧΙ.4. Η ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΙΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Στις 22 Ιανουαρίου 2013, οι Φιλιππίνες προσφεύγουν στο ΔΔΔΘ κατά της Κίνας, σύμφωνα με το παράρτημα VII της Σύμβασης ΔΘ. Η Κίνα αρνείται οποιαδήποτε συμμετοχή στις διαδικασίες του διαιτητικού οργάνου. Αναμφίβολα, η εν λόγω υπόθεση θα έχει επιπτώσεις και στα άλλα εμπλεκόμενα με την Νότια Σινική Θάλασσα κράτη, ενώ παράλληλα μπορεί να δώσει νέες ερμηνευτικές προσεγγίσεις για ορισμένα, όπως ήδη έχει αναφερθεί, ασαφή ζητήματα της Σύμβασης ΔΘ όπως για παράδειγμα τις διατάξεις του άρθρου 121 για το καθεστώς των νησιών. Οι Φιλιππίνες με την προσφυγή τους επιχειρούν να αποδειχθεί και να χαρακτηριστεί ως αβάσιμος και ασύμβατος με τη Σύμβαση ΔΘ ο χάρτης των εννέα σημείων της Κίνας. Παράλληλα, επιχειρείται κατά αυτό τον τρόπο να διευκρινισθεί εάν το νησιωτικό σύμπλεγμα των Spratly με τα νησάκια που το αποτελούν είναι ικανό να προάγει το δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες μεγαλύτερες των 12 ν.μ. κάτι που θα επέτρεπε στην Φιλιππίνες να απολαύσουν δικαιώματα εντός και εκτός τόσο της ΑΟΖ τους, όσο και της υφαλοκρηπίδας τους. Τόσο οι Φιλιππίνες όσο και η Κίνα είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης ΔΘ του 1982, και οι δύο δεν έχουν προβεί σε καμία δήλωση σύμφωνα με το άρθρο 287 της Σύμβασης ΔΘ, αναφορικά με την επιλογή σώματος για την εκδίκαση της υπόθεσης, ανάμεσα στο Διεθνές Δικαστήριο και στο Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας από την μία, διαιτητικά όργανα που συγκαλούνται σύμφωνα με το Παράρτημα VII, ή σε ένα ειδικό δικαστήριο σύμφωνα με το Παράρτημα VIII, από την άλλη. Ένα άλλο σημαντικό σημείο είναι το άρθρο 298 της Σύμβασης ΔΘ, στο οποίο ορίζονται προαιρετικές εξαιρέσεις στην εφαρμογή του τμήματος 2 του Μέρους XV της Σύμβασης ΔΘ, πράγμα που σημαίνει ότι η διαδικασία είναι υποχρεωτική και οι αποφάσεις έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Η Κίνα με δήλωσή της το 2006 δεν

¹¹⁴ό.π., π. 41-42.

¹¹⁵ό.π..

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

αποδέχεται ότι οι διαδικασίες είναι υποχρεωτικές για τις διαφορές εκείνες που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή του άρθρου 15, του άρθρου 74 και του άρθρου 83 της Σύμβασης ΔΘ, σχετικά με τις οριοθετήσεις των θαλάσσιων ζωνών, καθώς επίσης και με εκείνες που αφορούν ιστορικούς κόλπους ή τίτλους. Επιπρόσθετα, δεν αποδέχεται τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των διαδικασιών για διαφορές που αφορούν στρατιωτικές δραστηριότητες, για δραστηριότητες που αφορούν επιβολή του νόμου και για διαφορές σε σχέση με τις οποίες το Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε. ασκεί τα καθήκοντά του με βάση το καταστατικό. Ταυτόχρονα, η Κίνα ισχυρίζεται ότι οι κατηγορίες που της προσάπτουν οι Φιλιππίνες είναι ψευδείς και αβάσιμες, κατά την άποψη της οι Φιλιππίνες είναι εκείνες που δεν επιθυμούν την ειρήνη και την σταθερότητα στην περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας και αρνείται όπως έχει ήδη λεχθεί να συμμετάσχει στην διαδικασία. Άλλωστε σύμφωνα με το Παράρτημα VII και τους Κανόνες Διαδικασίας του Δικαστηρίου δεν είναι δυνατό να εξαχθούν δυσμενή συμπεράσματα για το μέρος που δεν επιθυμεί την συμμετοχή στην διαδικασία. Υποχρέωση το Διαιτητικού Δικαστηρίου είναι να διαπιστώσει κατά πόσον ο ισχυρισμός των Φιλιππίνων είναι ευσταθής σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Παρ' όλα αυτά η Κίνα έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει στις διαδικασίες όποτε το αποφασίσει. Ωστόσο η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου έχει δεσμευτικό χαρακτήρα ακόμα και στην περίπτωση ερημοδικίας. Πέραν όλων των αναφερθέντων η κινεζική πλευρά υποστηρίζει ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να αποφασίσει για την περίπτωση αυτή, καθώς οι ισχυρισμοί των Φιλιππίνων έχουν σχέση με την εδαφική κυριαρχία. Σύμφωνα με το άρθρο 288 της Σύμβασης ΔΘ, μόνο περιπτώσεις που αφορούν την ερμηνεία της Σύμβασης ΔΘ υπάγονται στο πεδίο δικαιοδοσίας του Διαιτητικού Δικαστηρίου, αλλά ακόμα και στην περίπτωση που κριθεί ότι το Διαιτητικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασχοληθεί με την περίπτωση αυτή θα πρέπει οι ισχυρισμοί των Φιλιππίνων να γίνουν αποδεκτές. Επιπλέον, κατά την άποψη της Κίνας, ενώ δεν είχε προηγηθεί καμία ανταλλαγή απόψεων για το εν λόγω ζήτημα, οι Φιλιππίνες προσέφυγαν σε ένα διαιτητικό όργανο μην δίνοντας την ευκαιρία με αυτό τον τρόπο στην Κίνα να διατυπώσει τις προτάσεις της και να προτείνει λύσεις.

Εν κατακλείδι, παρά τις όποιες αντιρρήσεις της κινεζικής πλευράς η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου μπορεί να επιφέρει διευκρινίσεις σχετικά με επίμαχα θέματα, να αποσαφηνίσει το αίολο τοπίο με τις ρυθμίσεις του άρθρου 121 και 121 (3) σχετικά με τα νησιά και τους βράχους και τέλος μπορεί να δεσμεύσει όλες τις χώρες της περιοχής της Νότιας Σινικής Θάλασσας να συμμορφωθούν με τη Σύμβαση των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XII: Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ – ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΩΓΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ

Στις 12 Ιουλίου 2016 το Διαιτητικό Δικαστήριο, που τελικώς συστάθηκε σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Παράρτημα VII της Σύμβασης ΔΘ του 1982, εξέδωσε την μακροσκελή απόφασή του, εκτάσεως 500 σελίδων, για την υπόθεση τις διευθέτησης των διαφορών μεταξύ των Φιλιππίνων και της Κίνας στην περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Η συγκεκριμένη απόφαση αποτελεί ορόσημο τόσο γιατί «απορρίπτει τις μαξιμαλιστικές θαλάσσιες απαιτήσεις της Κίνας», όσο και γιατί ερμηνεύει πολλές, μέχρι πρότινος, ασάφειες της Σύμβασης ΔΘ¹¹⁶. Ωστόσο, τα συμπεράσματα και οι κρίσεις του Δικαστηρίου είναι ιδιαιτέρως χρήσιμα και σημαντικά και για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και των αμετροεπών τουρκικών αξιώσεων στην θαλάσσια αυτή περιοχή.

Εκ πρώτης όψεως, η συγκριτική ανάλυση της περιοχής της Νότιας Σινικής Θάλασσας με την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου φαντάζει ανυπόστατη. Παρ' όλα αυτά η «γεωγραφική σύνθεση» της Νότιας Σινικής Θάλασσας είναι παρόμοια με αυτή του Αιγαίου Αρχιπελάγους, αν και η έκταση της πρώτης έχει σαφώς μεγαλύτερη. Και στις δύο υπό εξέταση περιοχές υπάρχουν διάσπαρτα νησιωτικά συμπλέγματα, βράχοι, βραχονησίδες, ύφαλοι κ.α. Ένα βασικό κοινό χαρακτηριστικό των εν λόγω περιοχών είναι «οι δίχως επαρκές νομιμοποιητικό έρεισμα αξιώσεις που προβάλλουν» η Κίνα και η Τουρκία¹¹⁷. Ενώ, στη Νότια Σινική Θάλασσα η Κίνα βρίσκεται σε διαμάχη με πολλά κράτη, το Βιετνάμ, τις Φιλιππίνες, τη Μαλαισία, το Μπρουνέι και τη Ταιβάν, στην Ανατολική Μεσόγειο οι τουρκικές αξιώσεις έχουν βασικούς αποδέκτες την Ελλάδα και την Κύπρο.

Στην προσπάθεια τους να διαφυλάξουν τα δικαιώματά τους στην περιοχή της Νότιας Σινικής θάλασσας, οι Φιλιππίνες, όπως ήδη έχει αναφερθεί προσέφυγαν στις 22 Ιανουαρίου 2013 στη διαιτησία. Η Κίνα, όπως έχει λεχθεί αρνήθηκε να συμμετάσχει στις διαδικασίες πιστή στην «πάγια πρακτική της να μην αποδέχεται την προσφυγή σε διεθνείς μηχανισμούς επίλυσης των διαφορών, προκρίνοντας τη μέθοδο των διαπραγματεύσεων»¹¹⁸.

Ακριβώς ίδια με την κινεζική στάση είναι και η τουρκική, η γείτονα χώρα δεν αποδέχεται την επίλυση της διαφοράς μέσω των διεθνών μηχανισμών και προτιμά «την τακτική των συνομιλιών»¹¹⁹. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί για ακόμα μία φορά ότι η Τουρκία «δεν έχει αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης», ούτε έχει επικυρώσει την Σύμβαση ΔΘ. Επομένως, «δεν εφαρμόζεται το Μέρος XV Σύμβασης ΔΘ κι έτσι οι διαφορές που

¹¹⁶N. Ιωαννίδης, Η Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Φιλιππίνες εναντίον Κίνας και οι ομοιότητες με την περίπτωση της Ανατολικής Μεσογείου, Ονήσιλος, 2016.

¹¹⁷Ο.π.

¹¹⁸Ο.π.

¹¹⁹Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

σχετίζονται με τα θαλάσσια ζητήματα δεν μπορούν να επιλυθούν σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται σε αυτό»¹²⁰.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ

Όπως έχει επισημανθεί ανωτέρω το υπέδαφος των Spratly Islands είναι αρκετά πλούσιο σε κοιτάσματα πετρελαίου και υδρογονανθράκων. «Ο μόνος τρόπος για να μπορέσει η Κίνα να προβάλλει αξιώσεις στα θαλάσσια ύδατα γύρω από τα Spratly είναι να επικαλεστεί κυριαρχία επί του συγκεκριμένου νησιωτικού συμπλέγματος, καθώς οι ακτές της ηπειρωτικής Κίνας βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη των 500 ν.μ. από αυτό»¹²¹. Σε μια περίοδο που τα ζητήματα της κυριαρχίας των Spratly δεν έχουν επιλυθεί η Κίνα προβαίνει σε μία ιδιαιτέρως «αμφιλεγόμενη κίνηση», στην έκδοση αδειών για διεξαγωγή ερευνών εύρεσης υδρογονανθράκων σε θαλάσσια οικόπεδα ανοικτά του Βιετνάμ¹²².

Οι κινεζικές αυτές ενέργειες θυμίζουν την τουρκική στάση στην Ανατολική Μεσόγειο και τις διεκδικήσεις τους για εξεύρεση υδρογονανθράκων στην περιοχή. Η Τουρκία μένει πιστή στις απόψεις της ότι δηλαδή τα νησιά δεν έχουν δικαίωμα «να παράγουν πλήρεις θαλάσσιες ζώνες όταν βρίσκονται απέναντι σε μεγαλύτερες ηπειρωτικές ακτές και θεωρεί πως αποτελούν «ειδικές περιστάσεις» που δικαιολογούν παρεκκλίσεις από την αρχή της μέσης γραμμής/ίσης απόστασης»¹²³. Ως αποτέλεσμα αυτού είναι ότι τα θαλάσσια οικόπεδα για τα οποία η τουρκική Κυβέρνηση έχει παραχωρήσει άδειες «να καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος των θαλάσσιων υδάτων της περιοχής, παραβλέποντας τα δικαιώματα των νησιών του νοτιοανατολικού Αιγαίου και της Κύπρου σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ»¹²⁴.

Το Μάιο του 2014 η κινεζική προκλητικότητα προχώρησε ένα βήμα παρακάτω, τοποθετώντας πλατφόρμα για ερευνητικές γεωτρήσεις σε μια θαλάσσια περιοχή 133 ν.μ. και 156 ν.μ. από τις ακτές του Βιετνάμ¹²⁵. Το Βιετνάμ αντέδρασε έντονα, καθώς οι κινεζικές αυτές δραστηριότητες ελάμβαναν χώρα σε ύδατα που διεκδικεί το Βιετνάμ και που θεωρεί ότι «έχει αποκλειστικά κυριαρχικά δικαιώματα, εάν εφαρμοστεί η αρχή της μέσης γραμμής/ίσης απόστασης»¹²⁶. Η Κίνα στηρίζει τα κυριαρχικά της δικαιώματα σε αυτή την περιοχή λόγω της κυριαρχίας της στο νησιωτικό σχηματισμό Triton, που απέχει μόλις 17 ν.μ. από την αμφισβητούμενη περιοχή. Ωστόσο, αυτός ο νησιωτικός σχηματισμός Triton «δεν πληρεί της προϋποθέσεις του Άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ, για να θεωρηθεί νησί με δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες»¹²⁷. Συμπερασματικά, κανείς μπορεί να χαρακτηρίσει ως επεκτατικές τις κινεζικές θέσεις, ακόμα και «οι σεισμικές έρευνες έγιναν κατά παράβαση των κυριαρχικών

¹²⁰Ο.π.

¹²¹Ο.π.

¹²²Ο.π.

¹²³Ο.π.

¹²⁴Ο.π.

¹²⁵Ο.π.

¹²⁶Ο.π.

¹²⁷Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

δικαιωμάτων και της δικαιοδοσίας του Βιετνάμ στην υφαλοκρηπίδα και δυνητική ΑΟΖ του, σύμφωνα με τα άρθρα 56 (1), 77 (1) και 81 της Σύμβασης ΔΘ»¹²⁸. Αποτέλεσμα ήταν να αποχωρήσει τον Ιούλιο του 2014 η κινεζική πλατφόρμα από την συγκεκριμένη περιοχή, ένα χρόνο όμως αργότερα, συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2015, η Κίνα «έστειλε εκ νέου πλατφόρμα σε διαφορετική περιοχή στα ανοικτά του Βιετνάμ»¹²⁹. Οι προθέσεις της Κίνας για συνέχιση των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην περιοχή είναι κάτι παραπάνω από ξεκάθαρες, αν και αυτή την φορά η πλατφόρμα δεν τοποθετήθηκε σε ύδατα όπου υπάρχουν «επικαλυπτόμενες αξιώσεις»¹³⁰.

Τον Νοέμβριο του 2008, για λογαριασμό της τουρκικής κυβέρνησης, το νορβηγικό ερευνητικό σκάφος Malene Ostervold διεξήγαγε έρευνες «εντός της ελληνικής υφαλοκρηπίδας» και συγκεκριμένα στα 80 ν.μ. νότια του Καστελόριζου, χωρίς να έχει λάβει προηγουμένως την απαιτούμενη άδεια από την ελληνική κυβέρνηση. Επίσης, στις αρχές του 2014 το τουρκικό σκάφος Barbaros πραγματοποίησε σεισμικές έρευνες σε περιοχές δυτικά και βορειοδυτικά της Κύπρου, δηλαδή σε περιοχές «εντός της υφαλοκρηπίδας και της δυνητικής ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας» χωρίς, ούτε σε αυτή την περίπτωση, προηγούμενης αδείας από την κυπριακή κυβέρνηση¹³¹. Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι οι τουρκικές έρευνες είναι ασύμβατες με τους κανόνες της Σύμβασης ΔΘ, αναφορικά με τα αναφαίρετα και κυριαρχικά δικαιώματα τόσο της Ελλάδας όσο και της Κύπρου στις θαλάσσιες ζώνες τους, οι κανόνες αυτοί αποτελούν εθνικό δίκαιο, το οποίο η γείτονα χώρα οφείλει να σέβεται¹³². Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι με βάση την διεθνή νομολογία «τα ενδιαφερόμενα μέρη σε μια μη οριοθετηθείσα περιοχή δύναται υπό αυστηρές προϋποθέσεις να διεξάγουν σεισμικές έρευνες, αλλά όχι γεωτρήσεις με σκοπό την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων»¹³³. Μία ακόμα εξίσου ενδιαφέρουσα εξέλιξη μπορεί να αποτελέσει η τουρκική πρόθεση να τοποθετήσει πλατφόρμα πετρελαίου στην θαλάσσια περιοχή ανοικτά της Αττάλειας, ακόμα δεν είναι γνωστή η ακριβής θέση που θα τοποθετηθεί η πλατφόρμα, ωστόσο «σε περίπτωση που εγκατασταθεί στη μη οριοθετημένη περιοχή, όπου διεκδικούν δικαιώματα Ελλάδα και Κύπρος, θα έχουμε μια κατάσταση πανομοιότυπη με όσα συνέβησαν ανοικτά του Βιετνάμ»¹³⁴.

XII.2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΚΙΝΑΣ

Το Διαιτητικό Δικαστήριο, την 29^η Οκτωβρίου 2015, εξέδωσε μία ενδιάμεση απόφαση σχετικά με το «κατά πόσον έχει δικαιοδοσία να εκδικάσει την προσφυγή των Φιλιππίνων εναντίον της Κίνας». Με την απόφασή του αυτή, το Διαιτητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ήταν αρμόδιο «να εξετάσει επτά από τους δεκαπέντε ισχυρισμούς των Φιλιππίνων, ενώ το αν υπάρχει

¹²⁸Ο.π.

¹²⁹Ο.π.

¹³⁰Ο.π.

¹³¹Ο.π.

¹³²Ο.π.

¹³³Ο.π.

¹³⁴Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

αρμοδιότητα για τους υπόλοιπους θα αποφασιζόταν κατά το στάδιο εκδίκασης της ουσίας της υπόθεσης»¹³⁵. Εν συνεχεία, στις 12 Ιουνίου 2016 εξέδωσε την απόφασή του επί της ουσίας της υποθέσεως. «Το Δικαστήριο προέβη για πρώτη φορά σε εκτενή ανάλυση του Άρθρου 121 (3) Σύμβασης ΔΘ, το οποίο αναφέρει με όχι και τόσο σαφή τρόπο πότε ένας νησιωτικός σχηματισμός θεωρείται βράχος, και, άρα δεν έχει δικαίωμα σε πλήρεις θαλάσσιες ζώνες. Άλλα σημαντικά ζητήματα που αναλύθηκαν είναι οι έννοιες του «ιστορικού τίτλου» και των «ιστορικών δικαιωμάτων», η παρέμβαση ξένου κράτους στις δραστηριότητες ενός άλλου σε σχέση με την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών του πόρων (ζώντων και μη ζώντων), η ευθύνη των κρατών για την καταστροφή του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η τοποθέτηση εξέδρων άντλησης πετρελαίου από ένα κράτος στην υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ ενός άλλου, οι επικίνδυνες μανούβρες σκαφών και οι συμπεριφορές που δύνανται να επιδεινώσουν μια διαφορά»¹³⁶. Το Δικαστήριο σημείωσε από την πρώτη στιγμή ότι «δεν καλείται να κρίνει επί θεμάτων κυριαρχίας και να προβεί σε οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών»¹³⁷. Από το στιγμή που με την ενδιάμεση απόφασή του το Δικαστήριο έκρινε ότι η εν λόγω υπόθεση άπτεται της δικαιοδοσίας του η Κίνα είναι υποχρεωμένη να δεχθεί και να συμμορφωθεί με την απόφασή του.

Σχετικά με το ζήτημα των εννέα σημείων το Δικαστήριο αποφάσισε ότι «δεν μπορούν αν διατηρηθούν «ιστορικά δικαιώματα» μετά τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης ΔΘ, οπότε τέτοια δικαιώματα, αν πράγματι υπήρξαν, εξαλείφονται αν βρίσκονται σε περιοχή που αποτελεί υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ ενός άλλου κράτους»¹³⁸. Επιπρόσθετα, κρίθηκε ότι «οι αξιώσεις της Κίνας για «ιστορικά δικαιώματα» ή/και κυριαρχικά δικαιώματα ή/και δικαιοδοσία επί των θαλάσσιων υδάτων εντός της διακεκομμένης γραμμής δεν είναι συμβατές με τη Σύμβαση ΔΘ, καθώς βρίσκονται πέραν των θαλάσσιων ζωνών της Κίνας ή/και εντός της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ των Φιλιππίνων κι έτσι η διακεκομμένη γραμμή δεν περιέχει νομική βάση στην Κίνα για περαιτέρω διεκδικήσεις»¹³⁹. Με απλά λόγια μπορεί να λεχθεί ότι δεν έχει την δυνατότητα κανένα κράτος «να διεκδικεί «ιστορικά δικαιώματα» επί των φυσικών πόρων (ζώντων και μη ζώντων) μέσα στις θαλάσσιες ζώνες ενός άλλου»¹⁴⁰.

Όπως έχει αναφερθεί και ανωτέρω η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου είναι εξαιρετικής σημασίας καθώς αποσαφηνίζεται, με μία μακροσκελή ανάλυση, το μέχρι πρότινος ακανθώδες και αίολο ζήτημα του άρθρου 121 και ειδικότερα της παραγράφου 3 του άρθρου, σχετικά με το ποιο νησιωτικοί σχηματισμοί θεωρούνται ως νησιά και έτσι έχουν το δικαίωμα σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι «λόγω της εκτεταμένης τεχνητής ενίσχυσης των βράχων, σκοπέλων, υφάλων από την πλευρά της Κίνας, ούτως ώστε να τα καταστήσει νησιά με πλήρη δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες», το Δικαστήριο επισήμανε ότι «για την κρίση του για τον

¹³⁵Ο.π.

¹³⁶Ο.π.

¹³⁷Ο.π.

¹³⁸Ο.π.

¹³⁹Ο.π.

¹⁴⁰Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

χαρακτηρισμό αυτών των σχηματισμών θα στηριχθεί στην κατάσταση που βρίσκονταν προτού επισυμβεί ανθρώπινη παρέμβαση»¹⁴¹.

Στην απόφασή του το Δικαστήριο ανέφερε ότι «η παράγραφος 3 του άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ αποτελεί εξαίρεση σε σχέση με τον κανόνα της παραγράφου 1, ότι, δηλαδή τα φυσικώς διαμορφωμένα νησιά παράγουν θαλάσσιες ζώνες». Συνακόλουθα, η διάταξη εισάγει «μία διάκριση μεταξύ τέτοιων νησιών και βράχων, οι οποίοι έχουν δικαίωμα μόνο σε χωρική θάλασσα και συνορεύουσα ζώνη. Η σημασία αυτής της πρόνοιας έγκειται στο γεγονός πως έχει ως σκοπό τον περιορισμό των απαιτήσεων εκ μέρους των παράκτιων κρατών που θα έχει ως αποτέλεσμα της μείωση της έκτασης της Περιοχής (διεθνής βυθός) και, αναπόφευκτα των μεταλλευμάτων που ανήκουν σε ολόκληρη την ανθρωπότητα (common heritage of mankind)»¹⁴². Επιπρόσθετα, με την απόφασή του, το Δικαστήριο τονίζει ότι το μέγεθος ενός νησιωτικού σχηματισμού δεν είναι νευραλγικής σημασίας για να διαπιστωθεί εάν ο σχηματισμός είναι ή όχι νησί. Στην ουσία, η επισήμανση αυτή «επιβεβαιώνει την απόρριψη αυτού του κριτηρίου από την Τρίτη Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (1973-1982), όπου η Τουρκία (και άλλα κράτη, όπως η Ρουμανία) προσπάθησε να εισαγάγει επιπλέον κριτήρια για τον καθορισμό του καθεστώτος των νησιών, ένεκα της διαμάχης με την Ελλάδα»¹⁴³.

Κατόπιν, προσεκτικής μελέτης των δεδομένων που προσκομίσθηκαν το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «οι πλείστοι σχηματισμοί στη Νότια Σινική Θάλασσα είτε είναι βράχοι, δηλαδή σχηματισμοί που αν και βρίσκονται πάνω από τη στάθμη της θάλασσας κατά την πλημμυρίδα δεν μπορούν να υποστηρίξουν αυτοδύναμα ανθρώπινη ζωή ή οικονομική δραστηριότητα, είτε σκόπελοι (παρά τα εγγειοβελτιωτικά έργα της Κίνας)»¹⁴⁴. Συνεπώς, «εφόσον οι σχηματισμοί δεν παράγουν υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ, τότε δεν υπάρχουν επικαλυπτόμενες θαλάσσιες αξιώσεις μεταξύ της Κίνας και Φιλιππίνων, οπότε δεν τίθεται θέμα οριοθέτησης που θα εξαιρούσε τη διαφορά από τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, στη βάση της κινεζικής δήλωσης»¹⁴⁵.

Σχετικά με το ζήτημα της παραβίασης των κυριαρχικών δικαιωμάτων των Φιλιππίνων στην ΑΟΖ /υφαλοκρηπίδα του από την Κίνα. Το Δικαστήριο παραδέχτηκε ότι «η Κίνα διαμαρτυρήθηκε ή/και προέβη σε ενέργειες για παρεμπόδιση δραστηριοτήτων από πλευράς Φιλιππίνων σε σχέση με ζώντες και μη ζώντες πόρους σε θαλάσσιες περιοχές εντός 200 ν.μ. από τις ακτές των Φιλιππίνων. Αφού επανέλαβε ότι η διακεκομμένη γραμμή των εννέα σημείων δεν παρέχει στη Κίνα δικαιώματα επί της περικλειόμενης σε αυτή θάλασσας και ότι οι νησιωτικοί σχηματισμοί που διεκδικεί η Κίνα δεν παράγουν υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ κι έτσι δεν υπάρχει ζήτημα επικαλυπτομένων αξιώσεων, το Δικαστήριο προχώρησε στην εξέταση των ισχυρισμών των Φιλιππίνων»¹⁴⁶.

¹⁴¹Ο.π.

¹⁴²Ο.π.

¹⁴³Ο.π.

¹⁴⁴Ο.π.

¹⁴⁵Ο.π.

¹⁴⁶Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Το Δικαστήριο, ύστερα από προσεκτική μελέτη των «πραγματικών περιστατικών» και του περιεχομένου του άρθρου 77 Σύμβασης ΔΘ, το οποίο σχετίζεται με τα «αποκλειστικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας του», αποφάνθηκε ότι «κανένα κράτος δεν μπορεί να παρεμποδίσει ένα άλλο από το ασκήσει τα κυριαρχικά του δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας του»¹⁴⁷. Παρ' όλα αυτά το Δικαστήριο εκτίμησε ότι «οι ανακοινώσεις με τις οποίες η Κίνα διεκδικούσε δικαιώματα στη Νότια Σινική Θάλασσα δεν αποτελούσαν παραβίαση της Συνθήκης ΔΘ. Το εύρημα θα ήταν διαφορετικό αν η Κίνα ενεργούσε κακόπιστα, δηλαδή έπειθε τις Φιλιππίνες να αποποιηθούν των δικαιωμάτων τους με κεκαλυμμένες απειλές και διπλωματικό εξαναγκασμό»¹⁴⁸. Στον αντίποδα, «η ενέργεια κινεζικών περιπολικών να παρεμποδίσουν σκάφος που διενεργούσε σεισμικές έρευνες για λογαριασμό των Φιλιππίνων και να το εκδιώξουν από την περιοχή με την πρόφαση ότι επιχειρούσε σε θαλάσσια ύδατα της Κίνας, συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 77 Σύμβασης ΔΘ, το οποίο αποτελεί εθνικό δικαίωμα κι έτσι δεσμεύει και μη συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση ΔΘ, όπως η Τουρκία»¹⁴⁹.

Στην απόφασή του, επίσης, τονίζεται ότι «τα δικαιώματα ξένων χωρών στην ΑΟΖ ενός άλλου κράτους δεν περιλαμβάνουν την παρεμπόδιση του δεύτερου από το να εκμεταλλεύεται του ζώντες πόρους της ΑΟΖ του. Συνεπώς, η απαγόρευση αλιευτικών δραστηριοτήτων που επέβαλε η Κίνα σε τμήμα της ΑΟΖ των Φιλιππίνων αποτέλεσε κατάργηση του άρθρου 56 Σύμβασης ΔΘ, το οποίο αναγνωρίζει στο παράκτιο κράτος αποκλειστικά κυριαρχικά δικαιώματα σε σχέση με αλιευτικές δραστηριότητες εντός της ΑΟΖ του και αποτελεί, επίσης, εθνικό κανόνα δικαίου»¹⁵⁰. Ακόμα, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η Κίνα παράνομα δεν επέτρεψε σε ψαράδες από τις Φιλιππίνες να ασκήσουν το δικαίωμά τους σε παραδοσιακή αλιεία σε τμήμα της Νότιας Σινικής Θάλασσας»¹⁵¹.

Σχετικά με την κινεζική παράλειψη να εμποδίσει τους κινέζους ψαράδες να εκμεταλλεύονται του ζώντες πόρους των Φιλιππίνων, το Δικαστήριο έκρινε ότι «οι κινέζοι ψαράδες αλιεύαν σε περιοχές που τελικά, εμπίπτουν στην ΑΟΖ των Φιλιππίνων, καθώς οι σχηματισμοί που διεκδικεί η Κίνα δεν παράγουν υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ. Επίσης, τα κινεζικά αλιευτικά συνοδεύονται από κυβερνητικά σκάφη, ενώ επιπλέον στοιχεία οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι οι δραστηριότητες των συγκεκριμένων αλιευτικών σκαφών οργανώθηκαν και συντονίστηκαν από την κυβέρνηση της Κίνας»¹⁵². Έτσι, λοιπόν το Δικαστήριο έκρινε ότι η Κίνα απέτυχε να επιδείξει την προσήκουσα επιμέλεια κατά παράβαση του άρθρου 58 (3) Σύμβασης ΔΘ με το να μην παρεμποδίσει την παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων των Φιλιππίνων επί των ζώντων πόρων της ΑΟΖ της»¹⁵³.

¹⁴⁷Ο.π.

¹⁴⁸Ο.π.

¹⁴⁹Ο.π.

¹⁵⁰Ο.π.

¹⁵¹Ο.π.

¹⁵²Ο.π.

¹⁵³Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Όσον αφορά το ζήτημα της προστασίας και της διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος το Δικαστήριο αρχικά δήλωσε ότι «στη Νότια Σινική Θάλασσα υπάρχει σημαντική βιοποικιλότητα και ότι τα οικοσυστήματα στην περιοχή είναι εξαιρετικά ευαίσθητα και εύθραυστα»¹⁵⁴. Στην απόφασή του υπογράμμισε ότι «οι περιβαλλοντικές διατάξεις του Μέρους XII της Σύμβασης ΔΘ εφαρμόζονται σε κάθε θαλάσσια περιοχή, ανεξαρτήτως ζητημάτων κυριαρχίας και οριοθέτησης και ότι υπάρχει γενική υποχρέωση των κρατών, που απορρέει από το άρθρο 123 Σύμβασης ΔΘ, να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Περαιτέρω, το Δικαστήριο τόνισε τη σημασία διεξαγωγής Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) (Environmental Impact Assessments), προτού διενεργηθούν δραστηριότητες στο θαλάσσιο περιβάλλον, μια υποχρέωση που συνιστά και κανόνα εθιμικού δικαίου»¹⁵⁵.

Συνακόλουθα το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «η αλίευση σπάνιων θαλάσσιων ειδών από πλευράς Κίνας, θέτει σε κίνδυνο το θαλάσσιο περιβάλλον της Νότιας Σινικής Θάλασσας και συνιστά παραβίαση των άρθρων 192 και 194 (5) Σύμβασης ΔΘ, καθώς η Κίνα δεν έλαβε τα δέοντα μέτρα για την προστασία και διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Ακολουθώντας, το Δικαστήριο εξέτασε το πολύ ευαίσθητο και κρίσιμο ζήτημα της τεχνικής ενίσχυσης βράχων, σκοπέλων, υφάλων από την Κίνα, με σκοπό να τα μετατρέψει σε νήσους και να διεκδικήσει πλήρεις θαλάσσιες ζώνες μέσω αυτών. Αφού παρουσιάστηκαν φωτογραφίες που απεικονίζουν τα εγγειοβελτιωτικά έργα στα οποία προέβη η Κίνα, το Δικαστήριο θεώρησε ότι η τελευταία παραβίασε τα άρθρα 123, 192, 194 (1), 194 (5) και 197 Σύμβασης ΔΘ, ενώ δεν προέβη σε ΜΠΕ μη συμμορφούμενη με την υποχρέωση του άρθρου 206 Σύμβασης ΔΘ»¹⁵⁶.

Περαιτέρω, με την απόφασή του, το Δικαστήριο διαβεβαιώνει για ακόμα μία φορά τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών που απορρέουν από τα άρθρα 60 και 80 Σύμβαση ΔΘ. Τα παράκτια κράτη έχουν δικαίωμα να «κατασκευάζουν και να τοποθετούν τεχνητές νήσους, εγκαταστάσεις και κατασκευάσματα στην υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ τους, για να κάνει κάτι τέτοιο ένα άλλο κράτος πρέπει να ζητήσει άδεια από αυτά»¹⁵⁷. Επομένως, η κατασκευή τεχνητών νησιών και λοιπών εγκαταστάσεων που έχει πραγματοποιήσει η Κίνα στην ΑΟΖ των Φιλιππίνων χωρίς να έχει πάρει άδεια, συνιστά παραβίαση από την Κίνα των ανωτέρω άρθρων. Οι εν λόγω διατάξεις θα παραβιαστούν και στην περίπτωση που η Τουρκία προχωρήσει στην εγκατάσταση εξέδρας φυσικού αερίου στην ΑΟΖ/υφαλοκρηπίδα της Κύπρου, όπως έχει δηλώσει. «Ωστόσο, επειδή τα άρθρα 60 και 80 Σύμβασης ΔΘ δεν αποτελούν μέρος του εθιμικού δικαίου, δεν είναι αντιτάξιμα έναντι της Τουρκίας, η οποία δεν είναι μέρος της Σύμβασης ΔΘ. Εάν, όμως η Τουρκία προχωρήσει σε γεωτρήσεις, τότε θα έχει παραβιάσει τα αποκλειστικά δικαιώματα της Κύπρου στην έρευνα και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, σύμφωνα με το άρθρο 77 Σύμβασης ΔΘ, το οποίο αποτελεί εθιμικό κανόνα»¹⁵⁸.

¹⁵⁴Ο.π.

¹⁵⁵Ο.π.

¹⁵⁶Ο.π.

¹⁵⁷Ο.π.

¹⁵⁸Ο.π.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

Εν συνεχεία, με την απόφασή του το Δικαστήριο απέδωσε ευθύνες για πρόκληση κινδύνου σύγκρουσης σκαφών. Σε ορισμένες περιπτώσεις η κινεζική πλευρά πιστή στην «εφαρμογή της θαλάσσιας πολιτικής της» δημιουργούσε θερμά επεισόδια στη Νότια Σινική Θάλασσα, όταν κινεζικά σκάφη της ακτοφυλακής συναντούσαν σκάφη της ακτοφυλακής των Φιλιππίνων «προέβαιναν σε επικίνδυνους ελιγμούς δημιουργώντας κίνδυνο σύγκρουσης»¹⁵⁹. Έτσι το Δικαστήριο συμπέρανε ότι «η Κίνα παραβιάζει τη Σύμβαση περί των Διεθνών Κανονισμών για την Αποφυγή Συγκρούσεων στη Θάλασσα (COLREGs) και το άρθρο 94 Σύμβασης ΔΘ, το οποίο ενσωματώνει την COLREGs στη Σύμβαση ΔΘ». Αυτό το σημείο της απόφασης μπορεί να χρησιμοποιηθεί «σε περίπτωση επικίνδυνων ελιγμών από πλευράς τουρκικών σκαφών για εκφοβισμό ερευνητικών πλοίων που ενεργούν για λογαριασμό της Κύπρου, καθώς το άρθρο 94 της Σύμβασης ΔΘ αποτελεί μέρος του εθνικού διεθνούς δικαίου και η Τουρκία είναι συμβαλλόμενο μέρος στη COLREGs»¹⁶⁰.

Παρά την προσφυγή των Φιλιππίνων στο Δικαστήριο και την έναρξη της «διαιτητικής διαδικασίας» τον Ιανουάριο του 2013, η Κίνα συνέχισε όλο αυτό το χρονικό διάστημα τις δραστηριότητες της στην επίμαχη περιοχή. «Σύμφωνα με την γενική υποχρέωση που υπάρχει στο διεθνές δίκαιο, οι διάδικοι σε μια υπόθεση πρέπει να απέχουν από ενέργειες που δύνανται να επιδεινώσουν τη διαφορά ενόσω εκκρεμεί η διαδικασία ενώπιον ενός διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου»¹⁶¹. Επομένως, το Δικαστήριο εκτίμησε ότι η αδιάκοπη κατασκευή τεχνητών νησιών από την Κίνα, εν μέσω εκκρεμοδικίας, καθώς επίσης και η «συνεπακόλουθη ανεπανόρθωτη βλάβη που προκλήθηκε στο περιβάλλον», είναι σημαντικοί παράγοντες επιδείνωσης της διαφοράς. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να ισχύσει και στην περίπτωση που «η Κύπρος προσφύγει σε κάποιο διεθνή μηχανισμό επίλυσης διαφορών εναντίον της Τουρκίας και η τελευταία συνεχίσει να προβαίνει σε προκλητικές ενέργειες εκκρεμούσης της διαδικασίας»¹⁶². Παρ' όλα αυτά, κάτι τέτοιο φαντάζει αδύνατο από την στιγμή που η Τουρκία «δεν αναγνωρίζει τη δικαιοδοσία των πλείστων διεθνών μηχανισμών επίλυσης διαφορών»¹⁶³.

---

¹⁵⁹Ο.π.

¹⁶⁰Ο.π.

¹⁶¹Ο.π.

¹⁶²Ο.π.

¹⁶³Ο.π.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εν κατακλείδι, η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου επέφερε πλήρης δικαίωση στις θέσεις των Φιλιππίνων και επέδωσε ισχυρότατο πλήγμα στην Κίνα, αφού οι μαξιμαλιστικές της θέσεις απορρίφθηκαν συλλήβδην. Παρά το ότι η Κίνα αρνήθηκε να συμμετάσχει στην όλη διαδικασία και είχε δηλώσει ότι δεν θα λάβει υπόψη της την απόφαση του Δικαστηρίου, οι ανακοινώσεις που έκανε κατά την διάρκεια της διαιτησίας αλλά και μετά την έκδοση της απόφασης δηλώνουν ξεκάθαρα ότι δεν αγνοεί τις συνέπειες που προκύπτουν. Εξάλλου, υπάρχει αντίληψη ότι η απόφαση του δικαστηρίου μπορεί να θεωρηθεί ως το εργαλείο εκείνο που χρειάζονταν τα διάδικα κράτη για να προβούν σε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις προκειμένου να επιλύσουν τις διαφορές τους. «Η συγκεκριμένη υπόθεση φανερώνει τη σημασία των κανόνων του διεθνούς δικαίου ως σημείο αναφοράς, σύμφωνα με το οποίο πρέπει να αξιολογείται η συμπεριφορά των κρατών». Γενικά υπάρχει η πεποίθηση ότι «οι δυνατοί δεν υπολογίζουν το διεθνές δίκαιο», μία αντίληψη που ισχύει στην περίπτωση της Κίνας και καταδεικνύεται από τις προσπάθειές της «να απαξιώσει το Δικαστήριο και να πείσει άλλα κράτη να μην αναγνωρίζουν την απόφαση». Οι Φιλιππίνες θα πρέπει να είναι η χώρα παράδειγμα προς μίμηση για άλλες, μια μικρή χώρα που επέλεξε την νομική οδό για να επιλύσει τη διαφορά με μία υπερδύναμη όπως η Κίνα παρά τις πραγματικά αφόρητες πιέσεις που δέχτηκε. Η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου πρέπει να θεωρείται ορόσημο γιατί απέδειξε ότι «τα μικρότερα κράτη μπορούν να αντιμετωπίσουν την αλαζονεία των ισχυρότερων χωρών μέσω του διεθνούς δικαίου».

**ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).**

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΔΔΧ	Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης
ΔΔΔΘ	Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας
Η.Ε.	Ηνωμένα Έθνη
Σύμβαση ΔΘ	Σύμβαση των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
ICAO	International Civil Aviation Organisation
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
Ε.Δ.Δ.	Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Δίκαιο της Θάλασσας, Ροζάκης Χρήστος, Εκδόσεις Παπαζήση 2013
- Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Καρακωστανόγλου Β., Εκδόσεις Σάκκουλας 2001
- Το Δίκαιο της Θάλασσας, Γκορέζης Γεώργιος
- Δίκαιο της Θάλασσας, Ιωάννου Κρατερός, Στρατή Αναστασία, Νομική Βιβλιοθήκη 4^η Έκδοση
- Δυνατότητες Επίλυσης των Διμερών Διαφορών Ελλάδας – Τουρκίας Σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ή και ΑΟΖ μέσω των Διεθνών Δικαιοδοτικών Μηχανισμών, Λιάκουρας Πέτρος
- Το Δίκαιο της Θάλασσας και η διαμόρφωσή του από τις διεκδικήσεις των παράκτιων κρατών, Ροζάκης Χρήστος, Εκδόσεις Παπαζήση 1976
- Σε αναζήτηση του χαμένου χρόνου: το δίκαιο της υφαλοκρηπίδας στην απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Λιβύη – Μάλτα, Ροζάκης Χρήστος, Αθήνα, 1989
- Οι τρεις μέρες του Μάρτη, Καψής Ι., Εκδόσεις Λιβάνης, 1990
- Οι νησίδες Ίμια στο Αιγαίο Πέλαγος: Μια διαφορά που δημιουργήθηκε με τη βία, Οικονομίδης Κ., Εκδόσεις Σάκκουλας, 1999

ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- The problem of archipelagos in the international law of the sea, Amerasinghe C.F., 23 I.C.L.Q. 1974, 539-575
- Archipelagos and the law of the sea, Andrew D., 2 Marine Policy 1978, 45-64
- The legal regime of islands in international law, Bowett D.W., 2nd end, Manchester University Press, 1998
- International Court of Justice, Pleadings, Oral Arguments, Documents: Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey), The Hague, 1980
- The Status of the Aegean Sea according to International Law 1998, Συρίγος Α., Sakkoulas/Bruylant, 1998
- REEFS, ROCKS, AND THE RULE OF LAW: After the Arbitration in the South China Sea, Dr. Mira Rapp-Hooper and Harry Krejsa, Report for Center for a New American Security (CNAS), April 2016
- Chinese Claim to the South China Sea under International Law, Klaudia Malczewska, University of Warsaw
- Artificial Islands in the South China Sea and their Impact on Regional (In)security, *Mary Fides A. Quintos*, *FSI Insights* VOL. II, NO. 2 march 2015, Center for International Relations & Strategic Studies

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ-ΑΝΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΣΙΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ (SPRATLY ISLANDS).

- 2ND CONFERENCE ON SOUTH CHINA SEA, April 24-25 2015, Centre on Asia and Globalisation, Robert Beckman , Lee Kuan Yew School of Public Policy, National University of Singapore, Collaborative Innovation Centre for South China Sea Studies, Nanjing University
- The Spratly Islands Dispute: International Law, Conflicting Claims, and Alternative Frameworks For Dispute Resolution, Robin Gonzales, 2014, University Libraries, University of Nevada Las Vegas
- Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress, Ronald O'Rourke December 22, 2015, Congressional Research Service
- The South China Sea's commons: Behind and beyond sovereignty disputes, Eva Pejsova, European Union Institute for Security Studies, June 2014
- The Challenge of Chinese Revisionism: The Expanding Role of China's Non-Military Maritime Vessels, Zachary M. Hosford and Ely Ratner, Center for a New American Security
- Negotiating the Aegean Dispute: In quest of acceptable principles and points of convergence, Heraclides Alexis, Foundation of Middle East and Balkan Studies

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- <https://www.unngls.org/orf/documents/pdf/ED/unclos.pdf>
- <http://www.imo.org/en/OurWork/Legal/Documents/LEG%20MISC%208.pdf>
- <http://www.onisilos.gr/?p=3927>
- <http://www.ejiltalk.org/ripples-in-the-east-and-south-china-seas-aid-adizs-aircraft-carriers-and-arbitration>
- <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf>
- <https://www.1001-cochannes.com/author/james/>
- [file:///C:/Users/Χρήστης/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1328/Spratly.6-067_080-Malczewska\[2289\].pdf](file:///C:/Users/Χρήστης/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1328/Spratly.6-067_080-Malczewska[2289].pdf)
- [file:///C:/Users/Χρήστης/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1328/Spratly.US.Interests.R42784\[2295\].pdf](file:///C:/Users/Χρήστης/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1328/Spratly.US.Interests.R42784[2295].pdf)
- [file:///C:/Users/Χρήστης/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1328/Spratly.The%20Spratly%20Islands%20Dispute-%20International%20Law%20%20Conflicting%20Claim\[2294\].pdf](file:///C:/Users/Χρήστης/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1328/Spratly.The%20Spratly%20Islands%20Dispute-%20International%20Law%20%20Conflicting%20Claim[2294].pdf)